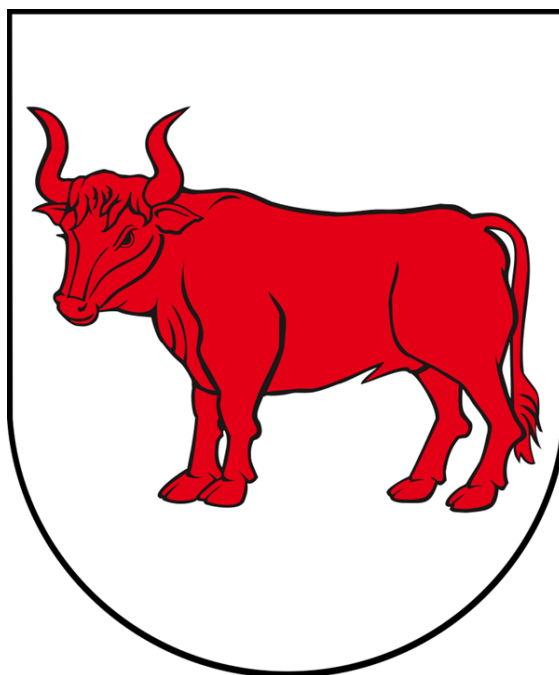

**DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ
I PRZESTRZENNEJ MIASTA BIELSK PODLASKI
NA POTRZEBY OPRACOWANIA STRATEGII ROZWOJU
MIASTA BIELSK PODLASKI NA LATA 2021-2030**

**MIASTO BIELSK PODLASKI
POWIAT BIELSKI
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE**

ZAMAWIAJĄCY	MIASTO BIELSK PODLASKI
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING

BIELSK PODLASKI 2021

Opracowanie:

Westmor Consulting

Urszula Wódkowska

Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek

Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Autorzy:

Karolina Drzewiecka – Kierownik Projektu

Mateusz Grzelak – Młodszy Analityk

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Sfera społeczna.....	4
1.1 Demografia	4
1.2 Edukacja.....	11
1.3 Kultura, sport i rekreacja	22
1.4 Pomoc społeczna.....	34
1.5 Opieka zdrowotna	39
1.6 Aktywność społeczna.....	40
1.7 Bezpieczeństwo publiczne	43
2. Sfera gospodarcza	49
2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek	50
2.2 Rynek pracy.....	55
3. Sfera przestrzenna	58
3.1 Przestrzeń i środowisko	58
3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna	73
3.3 Mieszkalnictwo.....	75
3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną	77
4. Analiza zdolności inwestycyjnej	89
5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego	95
6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy	107
Spis tabel, wykresów i rysunków	113

Wstęp

Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2019 poz. 1295 z późn. zm.) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Niniejsza diagnoza została przygotowana na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta Bielsk Podlaski na lata 2021-2030. Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego miasta, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i zadań.

Wnioski z przeprowadzonej diagnozy zostaną uwzględnione w Strategii.

1. Sfera społeczna

W ramach diagnozy sfery społecznej przeanalizowano następujące elementy:

- sytuację demograficzną na terenie miasta,
- dostęp do placówek edukacyjnych i wyniki w nauce dzieci i młodzieży ze szkół na terenie miasta,
- dostęp do usług kulturalnych i różnych form sportu i rekreacji na terenie miasta,
- dostęp do usług w zakresie pomocy społecznej na terenie miasta,
- dostęp do usług zdrowotnych na terenie miasta,
- aktywność społeczną,
- poziom bezpieczeństwa w mieście.

1.1 Demografia

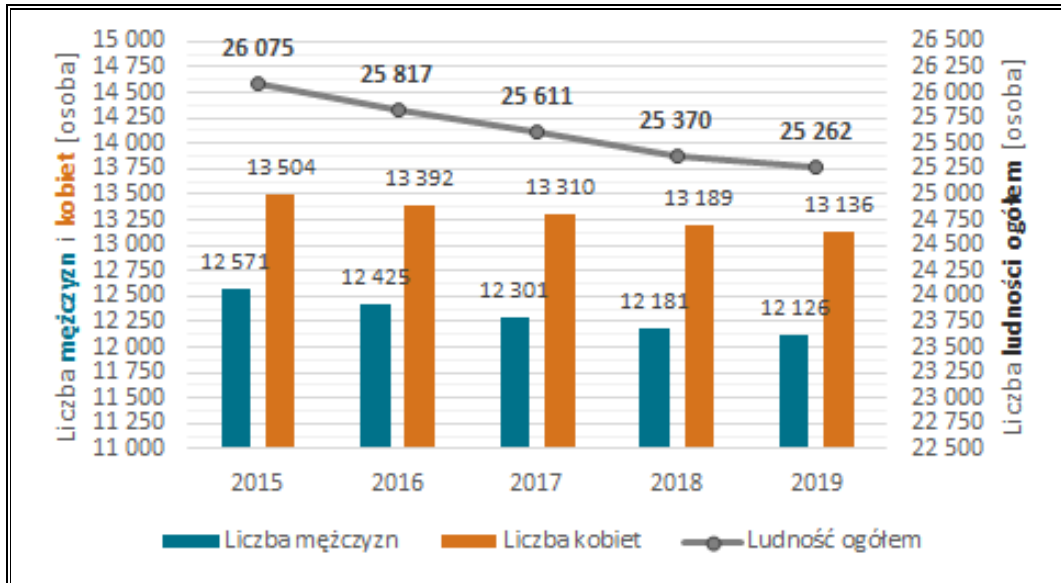
Zgodnie z danymi GUS w roku 2019 miasto Bielsk Podlaski zamieszkiwało 25 262 osób (2,14% ludności województwa podlaskiego i 46,48% ludności powiatu bielskiego), z czego liczba mężczyzn wyniosła 12 126 osób (48,00%), a liczba kobiet 13 136 osób (52,00%). Na przestrzeni analizowanych lat (2015-2019) liczba mieszkańców zmniejszyła się. Spadek dotyczył zarówno liczebności kobiet, jak i mężczyzn. Liczba mieszkańców ogółem zmniejszyła się o 813 osób, tj. o 3,12% w stosunku do roku 2015, z czego liczba mężczyzn spadła się o 445 osób, tj. 3,54%, a liczba kobiet o 368 osób, czyli 2,73%.

Tabela 1. Liczba ludności w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	Osoba	26 075	25 817	25 611	25 370	25 262
Mężczyźni		12 571	12 425	12 301	12 181	12 126
Kobiety		13 504	13 392	13 310	13 189	13 136

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Miasto Bielsk Podlaski znajduje się na piątym miejscu pod względem liczby ludności w województwie podlaskim. Wyrzadzają go takie miasta, jak: Białystok, Suwałki, Łomża i Augustów.

Gęstość zaludnienia w roku 2019 wyniosła 935 os./km² (spadek o 30 os./km² w stosunku do roku 2015) i była niższa od średniej gęstości zaludnienia powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej województwa podlaskiego, która wynosi 1 516 os./km².

Tabela 2. Gęstość zaludnienia w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

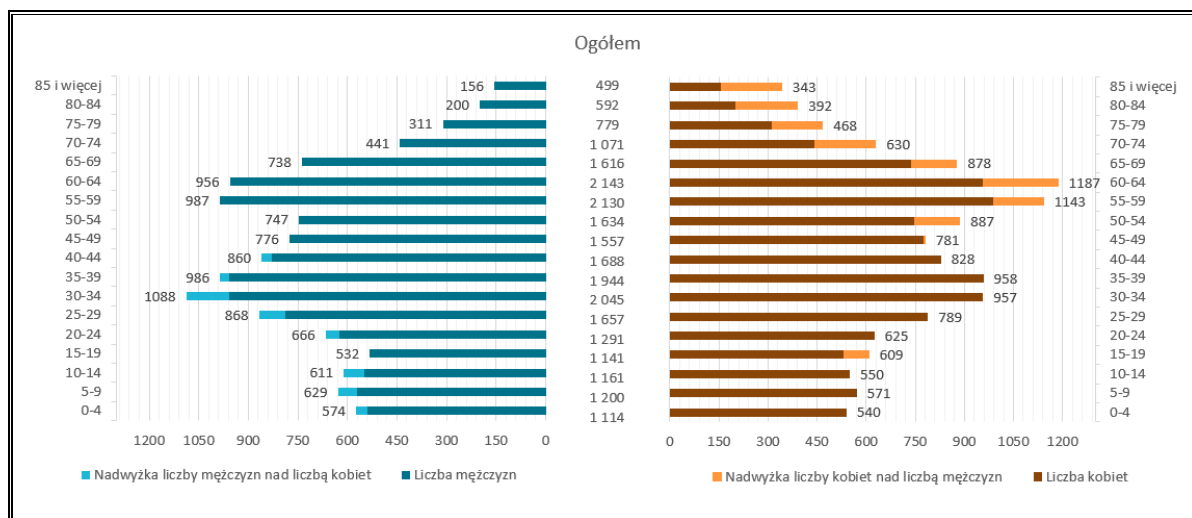
Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Gęstość zaludnienia	os./km ²	965	956	948	939	935

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

W 2019 r. na terenie Bielska Podlaskiego największa liczba osób znajdowała się w przedziale wiekowym 60-64 i wyniosła ona 2 143 osób. Drugą najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 55-59 (2 130 osób). Wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym obserwujemy zazwyczaj przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet, natomiast w wieku poprodukcyjnym to głównie liczba kobiet przeważa nad liczbą mężczyzn.

Wykres 2. Struktura wieku mieszkańców miasta Bielsk Podlaski w roku 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Analizując sytuację demograficzną w zakresie poszczególnych grup ekonomicznych, na przestrzeni lat 2015-2019 odnotowano:

- spadek wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym o 1,32%,
- spadek wśród ludności w wieku produkcyjnym o 9,02%,
- wzrost wśród ludności w wieku poprodukcyjnym o 15,34%.

Tabela 3. Ludność miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019 wg grup ekonomicznych

Wyszczególnienie		Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	4 227	4 147	4 111	4 133	4 171
	Mężczyźni		2 152	2 115	2 101	2 121	2 133
	Kobiety		2 075	2 032	2 010	2 012	2 038
Ludność w wieku produkcyjnym	Ogółem	Osoba	16 868	16 480	16 154	15 750	15 347
	Mężczyźni		8 831	8 650	8 486	8 310	8 147
	Kobiety		8 037	7 830	7 668	7 440	7 200
Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ogółem	Osoba	4 980	5 190	5 346	5 487	5 744
	Mężczyźni		1 588	1 660	1 714	1 750	1 846
	Kobiety		3 392	3 530	3 632	3 737	3 898

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

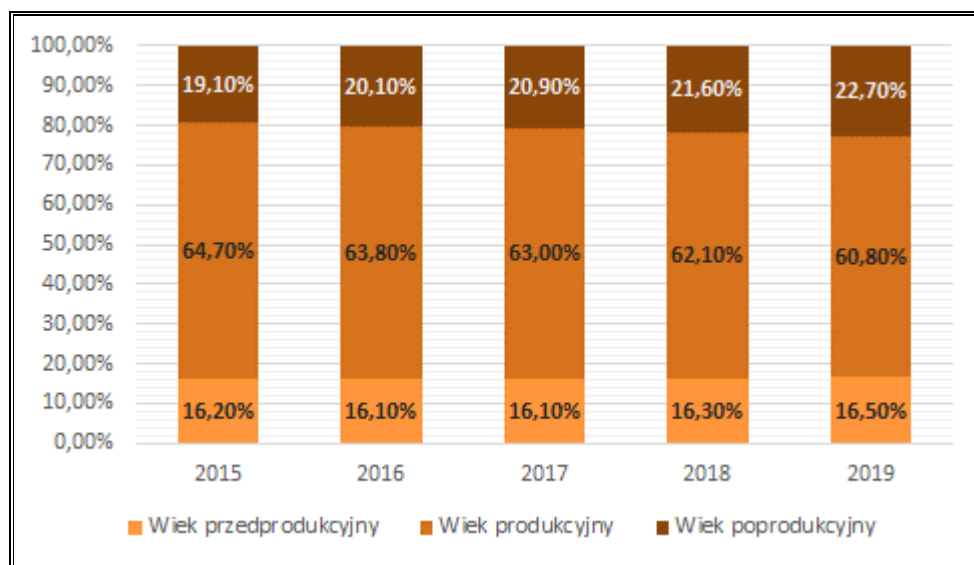
W 2019 r. sytuacja demograficzna przedstawiała się następująco:

- udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 16,5% (wzrost o 0,3 p. proc. w stosunku do roku 2015),
- udział ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem wynosił 60,8% (spadek o 3,9 p. proc. w stosunku do roku 2015),
- udział ludność w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem wynosił 22,7% (wzrost o 3,6 p. proc. w stosunku do roku 2015).

W porównaniu z danymi województwa podlaskiego, na terenie miasta notuje się niższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

Biorąc powyższe pod uwagę, sytuacja demograficzna na terenie miasta w większości posiada cechy wspólne z tendencją ogólnokrajową i przedstawia postępujący proces starzenia się społeczeństwa.

Wykres 3. Udział poszczególnych grup ekonomicznych miasta Bielsk Podlaski w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

PRZYRÓST NATURALNY

Na przestrzeni całego analizowanego okresu (lata 2015-2019) odnotowywano ujemny przyrost naturalny. Świadczy to o większej liczbie zgonów niż urodzeń żywych na terenie miasta. Obserwowane liczby urodzeń żywych i zgonów ogółem są względnie stałe i nie podlegają większym wahanom, wobec czego przyrost naturalny również nie notuje wyraźnej tendencji spadkowej ani wzrostowej. Najwyższy przyrost naturalny w analizowanym okresie zaobserwowano w roku 2019, natomiast najniższy w roku 2018. Szczegółowe dane przyrostu

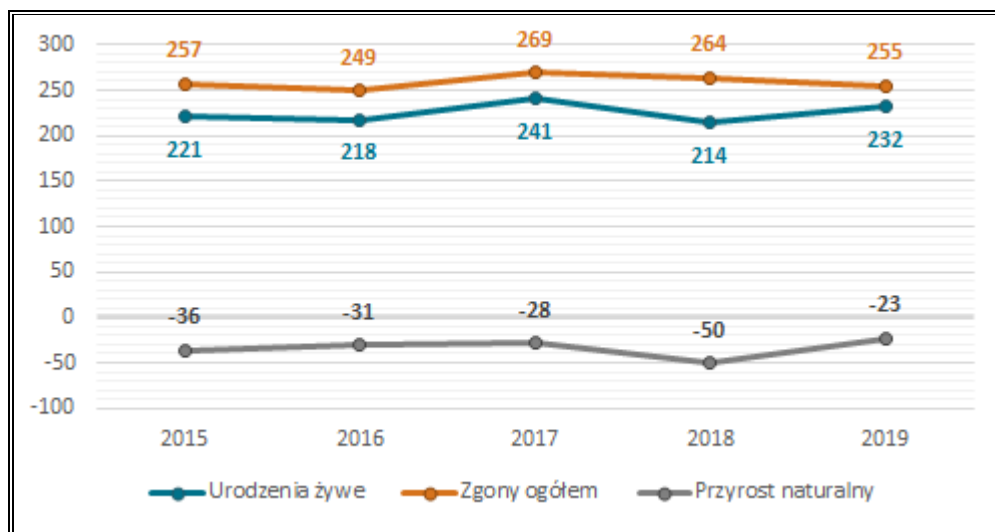
naturalnego na terenie miasta Bielsk Podlaski przedstawione zostały w poniższej tabeli oraz na wykresie.

Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie		Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Urodzenia żywe	Ogółem	Osoba	221	218	241	214	232
	Mężczyźni		116	113	124	108	123
	Kobiety		105	105	117	106	109
Zgony ogółem	Ogółem	Osoba	257	249	269	264	255
	Mężczyźni		138	136	155	142	129
	Kobiety		119	113	114	122	126
Przyrost naturalny	Ogółem	Osoba	-36	-31	-28	-50	-23
	Mężczyźni		-22	-23	-31	-34	-6
	Kobiety		-14	-8	3	-16	-17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wykres 4. Przyrost naturalny w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru. Przez cały analizowany okres (2015-2019) zanotowano ujemne saldo migracji, co świadczy o większej liczbie osób wymeldowujących się niż meldujących na danym terenie. Dominująca większość osób migrowała w ruchu wewnętrznym (krajowym), a ruch zewnętrzny (zagraniczny) miał marginalne znaczenie. Najwyższe saldo migracji zanotowano w roku 2019, a najniższe w roku 2016. Szczegóły prezentuje tabela oraz wykres poniżej.

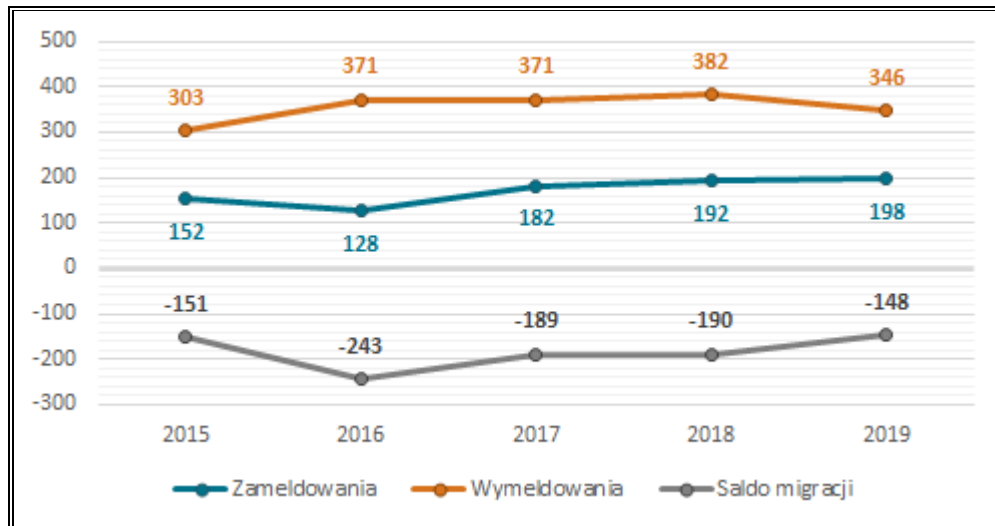

Tabela 5. Migracja na pobyt stały wg płci migrantów, w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w mieście Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2015-2019

Wyszczególnienie		Jednostka	2015 ¹	2016	2017	2018	2019
Zameldowania	Ogółem	Osoba	152	128	182	192	198
	Mężczyźni		76	59	77	90	93
	Kobiety		76	69	105	102	105
Wymeldowania	Ogółem	Osoba	303	371	371	382	346
	Mężczyźni		142	182	174	179	167
	Kobiety		161	189	197	203	179
Saldo migracji	Ogółem	Osoba	-151	-243	-189	-190	-148
	Mężczyźni		-66	-123	-97	-89	-74
	Kobiety		-85	-120	-92	-101	-74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wykres 5. Migracja na pobyt stały wg płci migrantów, w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w mieście Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Analizując migracje wg kierunku (miasto, wieś), niemal dwukrotnie więcej osób napływających do Bielska Podlaskiego pochodziło ze wsi, natomiast osoby odpływające migrowały w większości do innych miast, jednak w porównaniu z osobami migrującymi na wieś różnica ta nie jest już tak znacząca jak przy napływie.

¹ Dane za rok 2015 z powodu braku dostępnych danych dla tego roku o migracji w ruchu zagranicznym w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, uwzględniają jedynie migrację w ruchu wewnętrznym.

Tabela 6. Migracja na pobyt stały wg kierunku (miasto, wieś) w mieście Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2015-2019

Wyszczególnienie		Jednostka	2015 ²	2016	2017	2018	2019
Zameldowania z miast	Ogółem	Osoba	52	55	65	75	64
	Mężczyźni		26	25	31	30	34
	Kobiety		26	30	34	45	30
Zameldowania z wsi	Ogółem	Osoba	100	63	113	112	123
	Mężczyźni		50	31	43	58	56
	Kobiety		50	32	70	54	67
Wymeldowania do miast	Ogółem	Osoba	166	192	195	205	177
	Mężczyźni		74	88	79	90	93
	Kobiety		92	104	116	115	84
Wymeldowania na wieś	Ogółem	Osoba	137	157	161	166	154
	Mężczyźni		68	83	90	85	71
	Kobiety		69	74	71	81	83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

MIESZKAŃCY MIASTA

Miasto Bielsk Podlaski jest piątym co do wielkości miastem województwa podlaskiego. Należy do najstarszych miast Podlasia, posadowione przed wiekami na pograniczu wpływów Słowian Wschodu i Zachodu. Wpływy te mają odzwierciedlenie w strukturze narodowościowej, kulturowej i religijnej również dzisiejszego miasta.

Bielsk Podlaski pozostał do czasów obecnych miastem różnorodności, które współistnieją i wzajemnie się uzupełniają, co wyróżnia je wśród innych miast w Polsce i stwarza dodatkowy atut. Liczną grupę mieszkańców miasta stanowią mniejszości narodowe – białoruska i ukraińska, których aktywność społeczna przejawia się przede wszystkim w inicjowaniu i włączaniu się w oddolne inicjatywy na rzecz rozwoju lokalnego, czy też promowania i kultywowania lokalnej kultury.

Obok siebie współistnieją tutaj dwa wyznania chrześcijańskie: prawosławie i katolicyzm – ponad 50% społeczność miasta stanowią wyznawcy Polskiego Autokefelicznego Kościoła Prawosławnego, co odzwierciedla się także w architekturze sakralnej miasta, również zabytkowej, będącej niewątpliwie atrakcją turystyczną dla odwiedzających Bielsk Podlaski.

² Dane za rok 2015 z powodu braku dostępnych danych dla tego roku o migracji w ruchu zagranicznym w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, uwzględniają jedynie migrację w ruchu wewnętrznym.

1.2 Edukacja

Miasto Bielsk Podlaski ze względu na status miasta powiatowego posiada bardzo szeroką gamę placówek edukacyjnych. Każda z nich zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry oraz bogatą ofertę dydaktyczną. Dyrektorzy jednostek oświatowych systematycznie zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

Bazę oświatową uzupełniają znajdujące się przy placówkach szkolnych zespoły boisk do gry m.in. w piłkę nożną, piłkę ręczną, koszykówkę czy siatkówkę, z których korzystają uczniowie, różne grupy sportowe oraz mieszkańcy miasta.

W poniższej tabeli przedstawiono stosunek osób uczących się w szkołach podstawowych i gimnazjalnych do całej populacji osób będących w wieku przypisanym danemu poziomowi kształcenia w okresie 2015-2019.

Tabela 7. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2015	2016	2017	2018	2019
Szkoły podstawowe	%	97,97	103,85	104,70	105,27	106,93
Gimnazja	%	105,15	107,92	111,30	111,82	—

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na przestrzeni lat 2015-2019 dla szkół podstawowych i gimnazjów widoczne jest zwiększanie się współczynnika skolaryzacji brutto na terenie miasta. Skolaryzacja powyżej 100% spowodowana jest tym, że część uczniów ucząca się w placówkach oświatowych na terenie miasta mieszka poza nim.

ŻŁOBKI DZIECIĘCE

W roku 2019 na terenie miasta Bielsk Podlaski funkcjonowało 8 żłobków dziecięcych:

- Klub Malucha „Wesoły Maluch” Maria Patejuk, ul. Białostocka 34 i ul. Kowalska 54,
- Centrum Rozwoju Dzieci – Prywatny Żłobek Izabela Szachowicz, ul. Wojska Polskiego 26, ul. Władysława Wysockiego 8 i ul. Kleszczelowska 10,
- Klub Malucha „Akademia Malucha” Magdalena Mańkowska, ul. Stefana Batorego 15,
- Żłobek „Kącik Malucha”, ul. Władysława Wysockiego 41 lok. U1,
- Niepubliczny Żłobek Małe Marzenia, ul. Północna 2.

Łączna liczba miejsc w żłobkach wyniosła 169.

Tabela 8. Liczba miejsc w żłobkach na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019

Żłobek	Liczba miejsc
Żłobek "Kącik Malucha"	16
Centrum Rozwoju Dziecka - Prywatny Żłobek Izabela Szachowicz, ul. Wojska Polskiego 26	24
Niepubliczny Żłobek Małe Marzenia	24
Klub Malucha "Wesoły Maluch" Maria Patejuk	21
Klub Malucha "Wesoły Maluch" Maria Patejuk ul. Kowalska 54	22
Klub Malucha Akademia Malucha Magdalena Mańkowskau	14
Centrum Rozwoju Dziecka - Prywatny Żłobek Izabela Szachowicz, ul. Kleszczelowska 10	24
Centrum Rozwoju Dziecka - Prywatny Żłobek Izabela Szachowicz, ul. Władysława Wysockiego 8	24
Ogółem	169

Źródło: <https://rejestrzlobkow.mpips.gov.pl>

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach na terenie miasta Bielsk Podlaski na przestrzeni analizowanego okresu zanotował wyraźny wzrost o 15,0 p. proc. i wyniósł w 2019 roku 21,9%. Jest to wynik wyższy o 9,7 p. proc. od średniej wartości dla województwa podlaskiego.

Tabela 9. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach na terenie miasta Bielsk Podlaski i województwa podlaskiego w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach na terenie miasta Bielsk Podlaski	%	6,9	6,9	8,0	13,1	21,9
Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach na terenie województwa podlaskiego	%	7,0	7,8	8,2	10,6	12,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

PRZEDSZKOLA

Na terenie miasta funkcjonuje 8 przedszkoli, w tym 4 przedszkola publiczne i 4 niepubliczne, 1 oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej nr 2 im. kpt. W. Wysockiego oraz 1 punkt przedszkolny. Wykaz przedszkoli publicznych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 10. Publiczne przedszkola na terenie miasta Bielsk Podlaski (stan na wrzesień 2019)

Nazwa placówki	Liczba oddziałów [szt.]	Liczba miejsc [szt.]	Liczba dzieci wg Systemu Informacji Oświatowej [os.]	Zatrudnienie [etaty]	
				Nauczycieli	Pracownicy administracji i obsługi
Przedszkole Nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi ul. Żeromskiego 4	5	125 lub 100 w przypadku oddziałów integracyjnych (5 x 20 dz.)	106	23,16	12
Przedszkole Nr 5 Krasnala Hałabały ul. Kościuszki 16	5	125	125	11,17	12
Przedszkole Nr 7 Kubusia Puchatka ul. Kazanowskiego 2	7	175	163	20,54	16
Przedszkole Nr 9 Leśna Polana ul. Kazanowskiego 2a	7	175	173	15,56	14,5
Razem	24	600	567	70,43	54,5

Źródło: Raport o stanie miasta Bielsk Podlaski za 2019 rok

Do placówek niepublicznych należą:

- Przedszkole Niepubliczne Nr 1 im. św. Młodzieńca Gabriela w Bielsku Podlaskim przy ul. Rejtana 24.
- Katolickie Przedszkole Niepubliczne „Karmelki” w Bielsku Podlaskim przy ul. Żwirki i Wigury 4.
- Przedszkole Na Hołowiesku w Bielsku Podlaskim przy ul. Wrzosowa 16.
- Niepubliczne Przedszkole „Promis” w Bielsku Podlaskim przy ul. Kazanowskiego 24.
- Punkt Przedszkolny „Kącik Malucha” w Bielsku Podlaskim przy ul. Wysockiego 41.

W jednym z bielskich przedszkoli istnieje możliwość nauki j. ukraińskiego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego na przestrzeni analizowanego okresu zmniejszyła się o 0,19 i wyniosła w 2019 roku 0,76 osób/1 miejsce. Jest to wynik niższy o 0,34 od średniej wartości dla województwa podlaskiego. Oznacza to, że miasto posiada wystarczającą ilość miejsc w przedszkolach dla wszystkich dzieci w wieku od 3 do 5 lat na swoim obszarze.

Tabela 11. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego na terenie miasta Bielsk Podlaski i województwa podlaskiego w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego na terenie miasta Bielsk Podlaski	osoba	0,95	0,80	0,77	0,75	0,76
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego na terenie województwa podlaskiego	osoba	1,27	1,10	1,05	0,98	1,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

SZKOŁY PODSTAWOWE

W mieście funkcjonuje 5 szkół podstawowych, w tym 4 szkoły publiczne i 1 niepubliczna. Wykaz podstawowych szkół publicznych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 12. Publiczne szkoły podstawowe na terenie miasta Bielsk Podlaski (stan na wrzesień 2019)

Nazwa placówki	Liczba oddziałów [szt.]	Liczba dzieci wg Systemu Informacji Oświatowej [os.]	Zatrudnienie [etaty]	
			Nauczycieli	Pracownicy administracji i obsługi
Szkoła Podstawowa nr 2 im. kpt. W. Wysockiego ul. W. Wysockiego 6	20 (w tym 4 oddziały przedszkolne)	431 (w tym 99 w oddziałach przedszkolnych)	51 (w tym 8 nauczycieli w oddziałach przedszkolnych, z czego 2 nauczycieli pracuje w szkole i oddziałach przedszkolnych)	28 (w tym 4 pomoce nauczycieli w oddziałach przedszkolnych)
Szkoła Podstawowa nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. J. Kostycewicz ul. J. Poniatowskiego 9	30	614	86	22
Szkoła Podstawowa nr 4 im. A. Mickiewicza ul. Mickiewicza 126	31	604	73	20
Szkoła Podstawowa nr 5 im. Szarych Szeregów ul. Kościuszki 21	17	391	53	22
Razem	98	2 040	263	92

Źródło: Raport o stanie miasta Bielsk Podlaski za 2019 rok

Do niepublicznych szkół podstawowych należą:

- Niepubliczna Szkoła Podstawowa Nr 1 Św. abp. Łukasza Wojno-Jasienieckiego, ul. Tadeusza Rejtana 24.

W poniższej tabeli przedstawiono średnie wyniki dla szkół z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w latach 2017-2019 na terenie miasta Bielsk Podlaski.

Wynika z nich, że najwyższe wyniki kolejno osiągnęli uczniowie z:

- Gimnazjum nr 3 w Zespole Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostycewicza w Bielsku Podlaskim,
- Gimnazjum nr 2 w Zespole Szkół im. Adama Mickiewicza w Bielsku Podlaskim,
- Gimnazjum nr 1 im. Niepodległości Polski w Bielsku Podlaskim (Szkoła Podstawowa nr 5 im. Szarych Szeregów),
- Niepublicznym Gimnazjum w Bielsku Podlaskim Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku.

Tabela 13. Średnie wyniki procentowe egzaminu gimnazjalnego w [%] dla szkół na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019

Placówka oświatowa	Rok	Część Humanistyczna		Część Matematyczno-Przyrodnicza		J. angielski		J. niemiecki		J. rosyjski	
		Historio, WOS	J. polski	Część matematyczna	Część przyrodnicza	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony	Poziom podstawowy	Poziom rozszerzony
Gimnazjum nr 2 w Zespole Szkół im. Adama Mickiewicza w Bielsku Podlaskim	2017	65	70	54	59	79	65	53	—	75	100
	2018	52	61	42	48	62	44	51	—	45	—
	2019	60	58	43	49	73	57	51	—	59	—
Gimnazjum nr 3 w Zespole Szkół z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim	2017	63	69	48	54	92	81	—	—	85	54
	2018	62	70	58	58	85	69	—	—	87	60
	2019	69	69	56	57	87	78	—	—	88	71
Gimnazjum nr 1 im. Niepodległości Polski w Bielsku Podlaskim (Szkoła Podstawowa nr 5 im. Szarych Szeregów)	2017	58	66	38	47	64	43	43	—	71	—
	2018	58	65	46	50	65	48	47	—	59	—
	2019	60	62	35	44	65	49	—	—	55	—
Niepubliczne Gimnazjum w Bielsku Podlaskim Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku	2017	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2018	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	2019	46	51	21	36	49	31	—	—	56	—

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

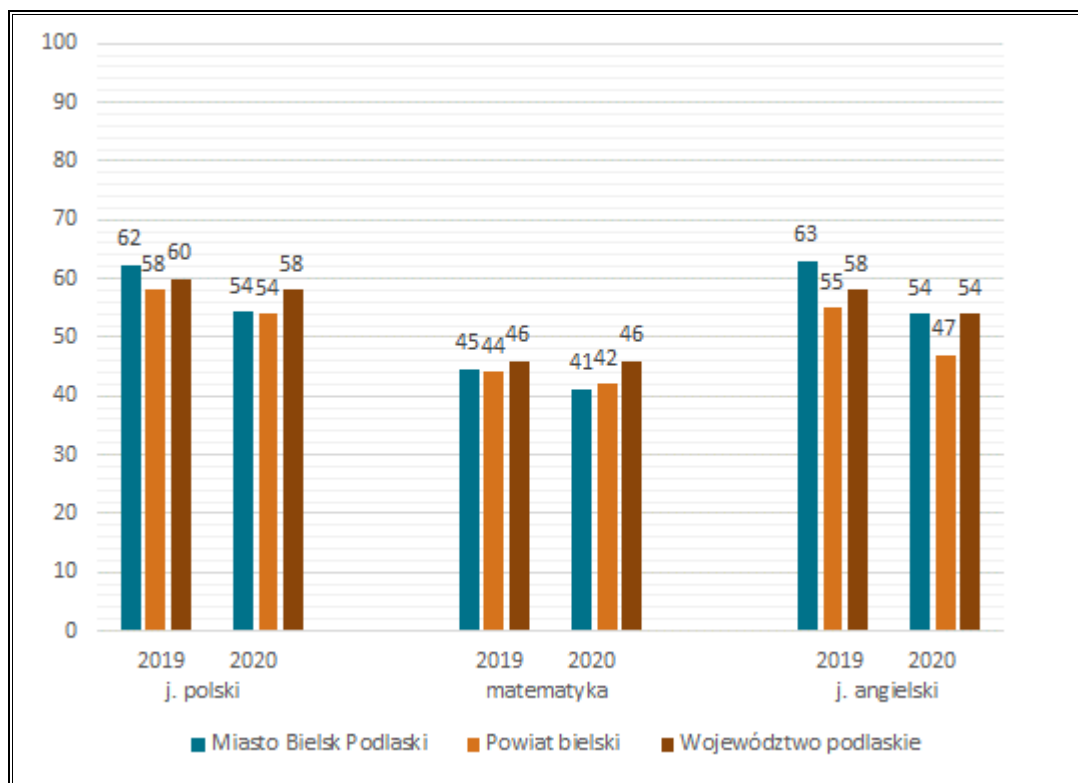

W roku 2017 nastąpiła reforma systemu oświaty polegająca na wygaszeniu gimnazjów i powrót w części założeń do systemu sprzed roku 1999. Zgodnie z Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2020 r., poz. 910 z późn. zm.) proces rekrutacji do gimnazjów został wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpoczęło się „wygaszanie” szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie, z rocznika 2016/2017, którzy ukończyli VI klasę szkoły podstawowej trafili do klasy VII. Ostatni rocznik objęty nauką w gimnazjach zakończył edukację gimnazjalną w roku szkolnym 2018/2019, w związku z czym 1 września 2019 roku gimnazja zostały zlikwidowane. Egzamin gimnazjalny zastąpiony został pisaniem na zakończenie 8-letniej szkoły podstawowej egzaminem ósmoklasisty.

Analizując wyniki egzaminu ósmoklasisty szkół na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019 i 2020 z wynikami dla powiatu bielskiego i województwa podlaskiego można zauważyć, że większość średnich wyników uczniów z obszaru miasta dla każdego przedmiotu była wyższa od średnich wyników dla powiatu i województwa.

Najwyższe wyniki osiągnęli uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostyczewicza w Bielsku Podlaskim, natomiast najniższe ze Szkoły Podstawowej nr 5 im. Szarych Szeregów.

Wykres 6. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego i woj. podlaskiego w latach 2019-2020

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

Tabela 14. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego i województwa podlaskiego w roku 2019 i 2020

Rok	Wyszczególnienie	Język polski	Matematyka	Język angielski	Język rosyjski
2019	Szkoła Podstawowa nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostycewicz w Bielsku Podlaskim	63	46	77	69
	Szkoła Podstawowa nr 5 im. Szarych Szeregów	61	39	50	—
	Szkoła Podstawowa nr 2 im. kpt. W. Wysockiego w Bielsku Podlaski	67	46	66	56
	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Adama Mickiewicza w Bielsku Podlaski	58	47	59	46
	Średni wynik dla miasta Bielsk Podlaski	62	45	63	—
	Powiat bielski	58	44	55	—
	Województwo podlaskie	60	46	58	—
2020	Szkoła Podstawowa nr 3 z Dodatkową Nauką Języka Białoruskiego im. Jarosława Kostycewicz w Bielsku Podlaskim	56	50	69	56
	Szkoła Podstawowa nr 5 im. Szarych Szeregów	53	34	42	—
	Szkoła Podstawowa nr 2 im. kpt. W. Wysockiego w Bielsku Podlaski	56	40	49	54
	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Adama Mickiewicza w Bielsku Podlaski	52	41	56	57
	Średni wynik dla miasta Bielsk Podlaski	54	41	54	—
	Powiat bielski	54	42	47	—
	Województwo podlaskie	58	46	54	—

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

W dwóch bielskich szkołach podstawowych istnieje możliwość nauki języków mniejszości narodowych - języka białoruskiego i języka ukraińskiego oraz kultywowania tradycji tych mniejszości narodowych.

SZKOŁY PONADPODSTAWOWE

Do publicznych szkół ponadpodstawowych na terenie miasta należą:

- I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Bielsku Podlaskim,
- II Liceum Ogólnokształcące im. Bronisława Taraszkiewicza w Bielsku Podlaskim,
- Zespół Szkół Nr 1 im. Marszałka J.K. Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim,
  - Technikum,
  - Branżowa Szkoła I Stopnia.
- Zespół Szkół Nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim,
  - Technikum.
- Zespół Szkół Specjalnych im. Jana Pawła II w Bielsku Podlaskim.

Do niepublicznych szkół ponadpodstawowych na terenie miasta należą:

— Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Bielsku Podlaskim.

W roku 2019 w publicznych szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez Powiat Bielski zatrudnionych było 184 nauczycieli. Nauczyciele ci posiadali kwalifikacje do nauczanych przedmiotów. W szkołach kształciło się 1 509 uczniów w 68 oddziałach.

Analizując wyniki egzaminów maturalnych na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2020 zauważalny jest zróżnicowany poziom kształcenia w poszczególnych placówkach. Najwyższe wyniki osiągają uczniowie kolejno w:

- II Liceum Ogólnokształcące z Białoruskim Językiem Nauczania im. Bronisława Taraszkiewicza w Bielsku Podlaskim,
- I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Bielsku Podlaskim,
- Technikum Nr 4 w Zespole Szkół Nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim,
- Technikum Nr 1 w Zespole Szkół Nr 1 im. Marszałka Józefa Klemensa Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim,
- I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Zaoczne w Zespole Szkół Nr 1 im. Marszałka Józefa Klemensa Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim.

W poniższej tabeli przedstawiono średnie wyniki z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w latach 2017-2020 na terenie szkół w mieście Bielsk Podlaski.

Tabela 15. Średni wynik procentowy egzaminu maturalnego w [%] dla szkół średnich na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2020

Placówka oświatowa		I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Bielsku Podlaskim				II Liceum Ogólnokształcące z Białoruskim Językiem Nauczania im. Bronisława Taraszkiewicza w Bielsku Podlaskim				I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Zaoczne w Zespole Szkół Nr 1 im. Marszałka Józefa Klemensa Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim				Technikum Nr 1 w Zespole Szkół Nr 1 im. Marszałka Józefa Klemensa Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim				Technikum Nr 4 w Zespole Szkół Nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim				
Rok		2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	
J. polski	Egzamin ustny	78,6	81,5	77,2	—	82,1	84,1	83,3	—	43,4	—	—	—	62,5	60,3	60,5	—	69,5	61,3	74,2	—	
	Egzamin pisemny	Poziom podstawowy	50,8	52,4	50,3	55,4	58,2	57,9	57,1	60,7	44,3	—	—	—	42,8	42,4	41,9	27,3	48,3	40,9	46,9	45,9
		Poziom rozszerzony	25,1	44,1	37,5	42,3	71,0	50,1	71,6	44,7	—	—	—	—	—	—	54,0	45,0	14,0	2,5	—	32,7
Matematyka	Poziom podstawowy	53,9	55,9	66,4	60,8	66,0	58,4	68,0	60,2	21,0	—	—	—	29,6	32,7	47,3	37,4	34,0	28,9	42,4	40,0	
	Poziom rozszerzony	26,9	19,8	33,3	31,5	41,2	30,7	41,4	29,0	—	—	—	—	—	5,3	7,0	46,0	13,0	2,0	5,5	8,7	
J. angielski	Egzamin ustny	92,3	87,0	89,2	—	92,4	88,2	92,6	—	76,6	—	—	—	62,9	64,3	58,3	—	61,4	63,8	69,1	—	
	Egzamin pisemny	Poziom podstawowy	77,5	79,1	82,4	82,4	87,6	84,3	87,5	84,4	50,8	—	—	—	47,1	64,1	61,5	50,7	52,0	56,8	57,2	63,6
		Poziom rozszerzony	59,0	60,8	55,9	62,0	66,8	53,1	66,0	67,2	32,0	—	—	—	—	43,5	38,9	49,2	44,4	26,9	26,7	46,7
J. niemiecki	Egzamin ustny	—	90,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	77,0	—	62,5	—	53,8	67,5	68,5	—	
	Egzamin pisemny	Poziom podstawowy	—	46,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64,0	—	28,0	30,0	—	39,0	37,0	—
		Poziom rozszerzony	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
J. francuski	Egzamin ustny	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	67,0	—	—	—	
	Egzamin pisemny	Poziom podstawowy	99,0	16,0	—	88,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62,0	—	—	92,0
		Poziom rozszerzony	84,0	—	—	71,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24,0	—	—	68,0

³ W roku 2020 egzaminów ustnych nie przeprowadzono.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ MIASTA BIELSK PODLASKI

Placówka oświatowa		I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki w Bielsku Podlaskim				II Liceum Ogólnokształcące z Białoruskim Językiem Nauczania im. Bronisława Taraszkiewicza w Bielsku Podlaskim				I Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Zaoczne w Zespole Szkół Nr 1 im. Marszałka Józefa Klemensa Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim				Technikum Nr 1 w Zespole Szkół Nr 1 im. Marszałka Józefa Klemensa Piłsudskiego w Bielsku Podlaskim				Technikum Nr 4 w Zespole Szkół Nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim				
Rok		2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	2017	2018	2019	2020 ³	
J. rosyjski	Egzamin ustny	69,1	76,5	73,0	—	90,6	90,9	89,6	—	56,3	—	—	—	61,2	70,1	73,0	—	72,0	67,0	61,2	—	
	Egzamin pisemny	Poziom podstawowy	67,0	61,0	70,4	62,9	87,8	86,6	88,6	89,9	48,0	—	—	—	63,7	—	68,2	53,2	69,8	58,8	62,8	63,3
		Poziom rozszerzony	43,1	41,8	56,3	43,3	71,5	71,2	73,4	69,3	—	—	—	—	54,0	—	—	30,0	34,9	37,4	51,0	37,0
J. białoruski	Egzamin ustny	—	—	—	—	84,8	81,0	84,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Egzamin pisemny	Poziom podstawowy	—	—	—	—	71,5	71,4	74,3	77,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Poziom rozszerzony	—	—	—	—	100,0	100,00	97,5	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

SZKOŁY ARTYSTYCZNE

Na terenie miasta znajdują się również następujące szkoły artystyczne:

- Państwowa Szkoła Muzyczna I Stopnia przy ul. Widowskiej 4a,
- Policealne Studium Ikonograficzne przy ul. Żwirki i Wigury 26.

1.3 Kultura, sport i rekreacja

Korzystanie z dóbr i usług prowadzonych przez instytucje zajmujące się kulturą i sportem ma wpływ na jakość życia mieszkańców i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Placówki kultury i sportu znajdujące się na terenie miasta mają za zadanie prowadzić działalność upowszechniającą kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzanie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

Bielsk Podlaski jest miejscem spotkań wielu kultur. Do głównych atutów turystycznych i kulturowych miasta zaliczyć można przede wszystkim jego wielokulturowość, wielonarodowość, wielowyznaniowość oraz współpracę w tych dziedzinach wszystkich grup społeczności miasta. Miasto posiada bogaty i różnorodny zasób zabytków charakterystycznych i wyróżniających region, do których należą przede wszystkim obiekty sakralne oraz świeckie, składające się na bogate walory antropogeniczne i kulturowe.

Na terenie miasta Bielsk Podlaski zadania z tego zakresu realizują przede wszystkim Bielski Dom Kultury w Bielsku Podlaskim, Muzeum w Bielsku Podlaskim oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Bielsku Podlaskim. Natomiast zadania z zakresu sportu i rekreacji realizuje głównie Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Bielsku Podlaskim.

Na obszarze miasta znajduje się również maszt z nadajnikiem lokalnej rozgłośni radiowej Radio JARD z siedzibą w Białymstoku.

Ponadto na terenie miasta działają również pozarządowe organizacje i stowarzyszenia, w tym mniejszości narodowych, których głównym zadaniem jest zaspokajanie kulturalnych potrzeb mieszkańców oraz kreowanie kulturalnej, religijnej i narodowościowej tożsamości tego regionu. Obrazuje to wysoką aktywność społeczną mieszkańców.

INSTYTUCJE KULTURY

Bielski Dom Kultury w Bielsku Podlaskim (Dom Kultury) znajduje się przy ul. 3 Maja 2 i prowadzi swoją działalność, realizując podstawowe zadania statutowe poprzez organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej w zakresie upowszechniania kultury poprzez rozwijanie i zaspokajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców Bielska Podlaskiego oraz promocję działań kulturalnych. Przy realizacji zadań statutowych współpracuje

z instytucjami kultury, stowarzyszeniami, towarzystwami, fundacjami, organami władz publicznych, mniejszościami narodowymi i innymi podmiotami zajmującymi się działalnością kulturalną.

Dom Kultury prowadzi działalność w zakresie:

- edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę;
- tworzenia warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego, folkloru, rękodzieła ludowego i artystycznego;
- upowszechniania sztuki oraz popularyzacji wiedzy o sztuce;
- promowania działalności artystycznej w kraju i za granicą;
- tworzenia warunków do rozwoju aktywności, w tym: kulturalnej, artystycznej, hobbystycznej, rekreacyjno-ruchowej, prozdrowotnej, turystycznej, społecznej, ekologicznej oraz edukacji w tym zakresie;
- prowadzenia kina.

Do zadań Domu Kultury należy w szczególności:

- organizowanie wydarzeń kulturalnych o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym;
- budowanie tożsamości kulturowej mieszkańców miasta;
- prowadzenie edukacji kulturalnej i artystycznej, szczególnie wśród dzieci, młodzieży i seniorów;
- tworzenie i upowszechnianie scenicznych programów artystycznych;
- organizowanie konkursów w różnych dziedzinach sztuki;
- organizowanie wystaw, spektakli, projekcji filmowych, koncertów, przeglądów i festiwali;
- prowadzenie zespołów, pracowni, klubów, kół zainteresowań różnych grup społecznych i zawodowych;
- udzielanie pomocy przy realizacji przedsięwzięć kulturalnych stowarzyszeniom kulturalnym i innym podmiotom, w celu lepszego zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców miasta i poszerzenia oferty kulturalnej;
- dokumentowanie i archiwizowanie prowadzonej działalności kulturalnej;
- prowadzenie współpracy kulturalnej z zagranicą, zwłaszcza z miastami partnerskimi;
- wspieranie, organizowanie oraz promocja amatorskiego ruchu artystycznego.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Bielskim Domu Kultury zatrudnionych było 12 osób w pełnym wymiarze czasu pracy, 4 osoby na ½ etatu oraz 1 osoba na ¼ etatu.

Ośrodek kultury organizuje i współorganizuje szereg różnych imprez i wydarzeń kulturalnych m.in. festiwali, przeglądów artystycznych, koncertów, wystaw, spotkań, konkursów, seansów filmowych, pokazów teatralnych, warsztatów czy jarmarków.

Cyklicznie odbywają się tutaj różne imprezy i festiwale, organizowane również przy współpracy z organizacjami mniejszości narodowych, m.in.: Ogólnopolski Dziecięco-Młodzieżowy Festiwal Kolędy i Pastorałki Współczesnej „Kantyczka”, Wieczór Kolęd, Dni Piśmiennictwa Słowiańskiego, Dni Bielska Podlaskiego, Międzynarodowy Jarmark Jagielloński, „Pasje i Talenty” – Międzynarodowe Biennale Twórczości Plastycznej Młodych o Złotą, Srebrną i Brązową Paletę – statuetkę Burmistrza Miasta Bielsk Podlaski, w których uczestniczy młodzież z 21 państw, Międzynarodowy Festiwal Piosenki „Podlaska Nuta”, Międzynarodowy Festiwal Folkloru „Podlaskie spotkania”, Międzynarodowy Festiwal Muzyki, Sztuki i Folkloru „Podlaska Oktawa Kultur”, Pożegnanie Lata, Festiwal Kultury Ukraińskiej „Podlaska Jesień”, Festiwal Białoruskiej Poezji Śpiewanej i Piosenki Autorskiej „Jesień Bardów”, Międzynarodowy Plener Malarski.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na przestrzeni lat 2015-2019, liczba imprez kulturalnych organizowanych na terenie miasta wzrosła o 31,87%, natomiast liczba uczestników co roku wynosiła ponad 30 tys. osób.

Tabela 16. Liczba imprez kulturalnych oraz ich uczestnicy na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba imprez kulturalnych	szt.	182	269	251	237	240
Liczba uczestników imprez kulturalnych	osoba	30 070	37 400	35 322	33 872	30 109

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Ponadto, przy Bielskim Domu Kultury, działa wiele zespołów ludowych, grup, chórów, kół i pracowni plastycznych. Są to m.in.:

- Chór Pieśni i Tańca „WASILOCZKI”,
- Męski Zespół „KURANTY”,
- Zespół Pieśni Białoruskiej „MAŁANKA”,
- Chór Polskiej Pieśni Narodowej,
- Studio Piosenki „FART”,
- Ukraiński Zespół Pieśni i Tańca „RANOK”,
- Pracownia Plastyczna „ARThome”,
- Pracownia Plastyczna „ATELIER”,
- Zespół Teatralny „ANTRAKT”,
- Teatr Seniora „RETRO”,
- Zajęcia ruchowo-rekreacyjne dla pań 50,
- Arteterapia,
- Koło Fotograficzne „migaFFka”,

- Koło Dziennikarskie,
- Zajęcia z programowania i robotyki,
- Taniec Współczesny,
- Taniec Towarzyski.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na przestrzeni lat 2015-2019, liczba grup artystycznych wzrosła o 53,33%, a liczba ich członków o 48,16%. Wzrost zanotowała również liczba kół, klubów i sekcji kulturalnych o 250,00%, a liczba ich członków wzrosła aż o 420,53%. Pokazuje to rosnące zainteresowanie mieszkańców kulturą oraz chęć do uczestnictwa w życiu kulturalnym miasta i całego regionu.

Tabela 17. Grupy artystyczne, koła, kluby i sekcje kulturalne oraz liczba ich członków na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Grupy artystyczne	szt.	15	18	21	27	23
Członkowie grup artystycznych	osoba	326	368	356	453	483
Koła / kluby / sekcje	szt.	12	25	32	38	42
Członkowie kół / klubów / sekcji	osoba	186	457	538	557	968

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Miejska Biblioteka Publiczna w Bielsku Podlaskim jest instytucją kultury funkcjonującą przy ul. Kazimierzowskiej 14, która oferuje bogaty księgozbiór, organizuje liczne imprezy kulturalno-oświatowe i wiele innych zajęć skierowanych do różnych odbiorców, zaczynając od najmłodszych poprzez młodzież, a kończąc na seniorach. Placówka służy nie tylko rozwojowi czytelnictwa, ale jest też centrum informacyjnym i kulturalnym dla mieszkańców miasta.

Do szczególnych zadań Biblioteki należy:

- gromadzenie i opracowanie materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem wartościowych nowości wydawniczych,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych,
- prowadzenie działalności informacyjno – bibliograficznej oraz upowszechnianie czytelnictwa poprzez różne formy pracy kulturalno – oświatowej,
- organizowanie czytelnictwa wśród czytelników niepełnosprawnych, chorych i w podeszłym wieku,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami kultury i oświaty.

W 2019 r. stan kadry wynosił 14 pracowników zatrudnionych na 13½ etatu. Aktualnie kwalifikacje zawodowe kadry Miejskiej Biblioteki Publicznej odpowiadają wymogom niezbędnym do kompetentnej obsługi czytelników, opracowania zbiorów oraz obsługi sprzętu

komputerowego i ksero. Placówka dysponowała wystarczającą na potrzeby własne powierzchnią użytkową, a wolne pomieszczenia wynajmowano podmiotom gospodarczym. Ogólny stan techniczny sprzętu i budynku był bardzo dobry.

W roku 2019 księgozbiór biblioteki wyniósł 86 901 woluminów, z czego 38 597 stanowiły pozycje w wypożyczalni dla dorosłych, a 35 166 pozycje w oddziale dla dzieci i młodzieży, natomiast pozostałe 13 138 woluminów stanowiły pozycje w czytelni dla dorosłych. Biblioteka w swoim zbiorze posiada również szereg czasopism i zbiorów specjalnych, nie tylko w języku polskim, ale również w języku angielskim, rosyjskim, białoruskim i ukraińskim.

Tabela 18. Stan księgozbioru i czasopism oraz zbiorów specjalnych Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bielsku Podlaskim na dzień 31 grudnia 2019 r.

Wyszczególnienie	Liczba książek [wol.]	Liczba czasopism – ilość tytułów	Zbiory specjalne audiowizualne [szt.]
Oddział dla Dzieci i Młodzieży	35 166	10	274
Wypożyczalnia dla Dorosłych	38 597	—	711
Czytelnia dla Dorosłych	13 138	61	—
Razem	86 901	71	985

Źródło: Raport o stanie miasta Bielsk Podlaski za 2019 rok

Według danych Głównego Urzędu statystycznego księgozbiór biblioteki, na przestrzeni lat 2015-2019, wzrósł o 5,15%. Liczba czytelników wzrosła o 25,57%, a liczba wypożyczonych przez nich na zewnątrz woluminów o 30,99%. Obrazuje to postępujący wzrost zainteresowania czytelnictwem wśród mieszkańców miasta.

Tabela 19. Grupy artystyczne, koła, kluby i sekcje kulturalne oraz liczba ich członków na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Księgozbiór	wol.	82 644	83 344	84 272	85 604	86 901
Czytelnicy w ciągu roku	osoba	2 546	2 796	2 903	2 901	3 197
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	48 675	53 064	55 581	56 476	63 760

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Biblioteka posiada również szeroką bazę komputerową liczącą w 2019 roku 2 serwery i 26 komputerów, z czego 12 dostępnych dla czytelników.

MUZEA

Muzeum w Bielsku Podlaskim znajduje się w ratuszu miejskim przy ul. Mickiewicza 45. Funkcjonuje jako oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku. Muzeum gromadzi i przechowuje zabytki dokumentujące historię Bielska Podlaskiego i pobliskiego regionu. Posiada m.in. ciekawą kolekcję zdjęć i pocztówek prezentujących miasto i jego mieszkańców na przestrzeni XX wieku oraz wiele wytworów pracy artystów ludowych z terenu ziemi bielskiej (pisanki, koszyki, tkaniny w tym ręczniki wyszywane) oraz eksponatów etnograficznych obrazujących życie mieszkańców okolicznych wsi (drobne narzędzia rolnicze, naczynia czy elementy strojów).

Muzeum Martyrologii w Bielsku Podlaskim mieści się przy Zespole Szkół nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim. Obiekt zajmuje trzy pomieszczenia: celę główną, celę pojedynek oraz korytarz więzienny. W celi głównej i korytarzu więziennym mieszczą się zbiory ekspozycji stałej, natomiast cela pojedynek została doprowadzona do stanu poprzedniego i wyposażona w więzienny sprzęt. Muzeum upamiętnia martyrologie miejscowego społeczeństwa w okresie okupacji hitlerowskiej, zapoznanie młodego pokolenia z eksterminacyjną polityką okupanta i z ogromem zbrodni dokonanych na ziemi podlaskiej przez hitlerowskich ludobójców. Głównymi eksponatami są narzędzia tortur i zbrodni, którymi posługiwali się hitlerowcy oraz ówczesne ogłoszenia i zdjęcia z przeprowadzanych egzekucji.

Prywatne Muzeum Etnograficzno-Historyczne w Bielsku Podlaskim (Muzeum Małej Ojczyzny) zlokalizowane jest przy ul. Leśnej 13. Zostało założone w roku 1993 i prezentuje stałą ekspozycję w pochodzącym z 1925 r. drewnianym domu białoruskiej rodziny Kondratiuków oraz w domu mieszczkańskim z roku 1823. Eksponatami są zabytkowe rzeczy codziennego użytku wykorzystywane przez mieszkającą tu przed wiekami prawosławną ludność białoruską.

RADIO JARD 95,5 FM

Na obszarze miasta znajduje się również maszt z nadajnikiem lokalnej rozgłośni radiowej Radio JARD z siedzibą w Białymstoku. W zasięgu technicznym rozgłośni znajduje się około 700 000 osób. Na antenie Radia JARD można usłyszeć najświeższe wiadomości lokalne, audycje kulturalne, sportowe, rozrywkowe, krajoznawcze, historyczne oraz sprawy związane z życiem mieszkańców regionu.

SPORT I REKREACJA, TURYSTYKA, ZABYTKI I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Bielsk Podlaski to miasto położone w północno-wschodniej części Polski, w pobliżu Puszczy Białowieskiej, zamieszkałe przez około 25 tysięcy mieszkańców. Miasto charakteryzuje się dobrym skomunikowaniem, walorami przyrodniczymi oraz unikalnym dziedzictwem historycznym i kulturowym.

Bielsk Podlaski jest jednym z najstarszych miast Podlasia. Jak świadczą badania archeologiczne, pierwsza osada istniała tutaj już w X wieku, książęta ruscy założyli tu gród obronny, o którego istnieniu po raz pierwszy wspomina „Latopis halicko-wołyński” przy opisie wydarzeń z 1252 r. Przekształcenie Bielska z osady przyrodowej w miasto na prawie magdeburskim nastąpiło w okresie przynależności do Wielkiego Księstwa Litewskiego w latach 1430-1495. W 1430 r. wielki książę litewski Witold nadał miastu przywilej na wójtostwo, a w 1495 r. Aleksander Jagiellończyk, późniejszy król Polski – prawo magdeburskie.

Kolejnym ważnym wydarzeniem w dziejach miasta były obrady Sejmu Walnego Wielkiego Bielskiego w 1564 r., które trwały od początku czerwca do 22 lipca. Najważniejszym dokumentem uchwalonym przez Sejm był podpisany 1 lipca 1564 r. Przywilej Bielski, który stanowił wstęp do II Statutu Wielkiego Księstwa Litewskiego, który na Bielskim Sejmie był także zatwierdzony.

W XVIII w. starością bielską była Izabela Branicka, dzięki której miasto zostało znacząco rozbudowane oraz poprawione pod względem estetycznym. Izabela Branicka współfinansowała m.in. budowę późnobarokowego ratusza miejskiego, który jako jedyna budowla tego typu w Polsce północno-wschodniej, zachowała się w stanie naturalnym.

Historyczne dzieje miasta położonego na pograniczu Mazowsza i Rusi spowodowały, że w Bielsku Podlaskim kultura wschodu spotyka się z kulturą zachodu – do dzisiaj Bielsk zamieszkuje Polacy, Białorusini, Ukraińcy. Obok siebie współistnieją dwa wielkie wyznania chrześcijańskie – prawosławie i katolicyzm. Stare zabytkowe cerkwie sąsiadują z kościołami, chociaż w mieście nie brakuje również monumentalnych współczesnych świątyń. Zwiedzając Bielsk Podlaski, można wiele dowiedzieć się o prawosławiu – istnieje bowiem tutaj aż siedem cerkwi prawosławnych. Z tego względu Bielsk Podlaski nazywany jest często miastem drewnianych cerkwi. W Bielsku Podlaskim funkcjonuje również unikalne i jedyne w Polsce Policealne Studium Ikonograficzne – wyjątkowa szkoła, która uczy pisania ikon.

Istotną rolę pod względem atrakcyjności turystycznej miasta odgrywa infrastruktura, tj. baza noclegowa i gastronomiczna oraz sieci komunikacyjne, ale także dostęp do terenów wypoczynkowych i rekreacyjnych, szlaki turystyczne oraz obiekty sportowe.

Głównym obiektem hotelowym działającym na terenie miasta jest Hotel UNIBUS, znajdujący się przy ulicy Widowskiej 4, posiadający dwie gwiazdki. Zapewnia on 118 miejsc hotelowych w 52 funkcjonalnie urządzonych pokojach 1, 2 i 3 osobowych. Baza noclegowa uzupełniona jest przez pozostałe obiekty noclegowe funkcjonujące na terenie miasta.

Do pozostałej infrastruktury turystycznej zaliczyć można liczne punkty gastronomiczne takie, jak m.in. restauracje, bary, pizzerie czy kawiarnie oraz tereny rekreacyjne m.in. boiska do piłki

nożnej, boiska do siatkówki plażowej, place zabaw dla dzieci, siłownie na świeżym powietrzu, skatepark oraz tereny zielone. Na terenie miasta działa także Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz Pływalnia Miejska „Wodnik”.

Bielsk Podlaski jest również regionalnym centrum komunikacyjnym. To tędy prowadzi międzynarodowy szlak Via Carpatia, łączący kraje nadbałtyckie z południem Europy, a powstająca droga ekspresowa S19 krzyżuje się z atrakcyjnym szlakiem turystycznym z Warszawy do pobliskiej Białowieży. Mieszkańcy i goście mogą korzystać z nowoczesnego dworca oddanego do użytku w 2020 r., leżącego przy dwóch liniach kolejowych wyremontowanych i odbudowanych w ostatnich latach przy udziale środków unijnych.

Przez miasto Bielsk Podlaski przebiega kilka szlaków turystycznych. Jednym z nich jest **Szlak Jagielloński** prowadzący z Krakowa do Wilna, którym podróżowały orszaki królewskie z okresu panowania dynastii Jagiellonów. Ówczesnie biegł on wzdłuż obecnej ul. Mickiewicza (dawniej ul. Litewska), Dubiażyńskiej i Wojska Polskiego. **Organizacja Turystyczna „Szlak Jagielloński”**, która rekonstruowała ten szlak, ma na celu wpisanie go na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Bielsk Podlaski znajduje się również na jednym z ważniejszych w XVII i XVIII w. szlaków pocztowych i handlowych Rzeczypospolitej Obojga Narodów, łączących Warszawę z Wilnem, czyli Koronę Polską z Wielkim Księstwem Litewskim – **Wielkim Gościńcu Litewskim**. Szlakiem podróżowali ludzie różnych narodowości, wyznań, stanów i zawodów. Jadąc do wyznaczonego celu, zatrzymywali się na kolejnych stacjach w miastach na szlaku, m.in. również w Bielsku. Dzięki tym przystankom miasta odnosiły konkretne korzyści w postaci opłat handlowych, ceł, myta. W dzisiejszych czasach Wielki Gościniec Litewski, to szlak turystyczny prowadzący śladami dawnego traktu. Oba szlaki spotykają się w Bielsku Podlaskim.

Na terenie miasta występują obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych. Są to przede wszystkim doliny rzek Lubki i Białej. Na obszarze miasta zlokalizowanych jest również 10 pomników przyrody. Istotny element przyrodniczy miasta stanowią również parki miejskie zlokalizowane w centralnym obszarze miasta. Jest to Park Królowej Heleny, Park Aleksandra Jagiellończyka Króla Polski oraz Skwer im. Izabeli Branickiej, będące miejscem codziennego wypoczynku, rekreacji i spotkań mieszkańców.

Istotny element atrakcyjności turystycznej miasta stanowią zabytki, zarówno nieruchome, jak i ruchome. Do czasów współczesnych na terenie Bielska Podlaskiego zachowało się szereg zabytków architektury drewnianej i murowanej, zarówno sakralnej, jak i świeckiej, składających się na bogate walory antropogeniczne i kulturowe. Zachowała się między innymi również historyczna struktura przestrzenna miasta, budująca jego dziedzictwo materialne.

Zabytki sakralne na terenie miasta Bielsk Podlaski:

- **Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogarodzicy z Cudowną Ikoną Matki Bożej**, nr rej.: A-38 z 29.10.1966

Jest to najstarszy sakralny zabytek Bielska Podlaskiego. Początkowo cerkiew znajdowała się na Górze Zamkowej, na obecne miejsce przy ulicy Jagiellońskiej została przeniesiona w 1562 r. W świątyni znajduje się Cudowna Ikona Matki Bożej ofiarowaną przez księżnę Helenę, żonę króla Polski Aleksandra Jagiellończyka.

- **Cerkiew św. Archanioła Michała**, nr rej.: A-39 z 19.11.1976

Cerkiew pochodzi z XV wieku, wielokrotnie przebudowywana. Jej dzisiejszy kształt pochodzi z 1789 r. W 1984 r. oddano do użytku czterokondygnacyjny dom parafialny z baptysterium, którego freski zaprojektował profesor Jerzy Nowosielski, jeden z najwybitniejszych współczesnych pisarzy ikon.

- **Cerkiew Zmartwychwstania Pańskiego**, nr rej.: A-27 z 29.10.1966

Pierwsza udokumentowana wzmianka o cerkwi pochodzi z 1560 r., kiedy to cerkiew z nadania króla Zygmunta Augusta otrzymała dwie włóki ziemi we wsi Stryki. W latach 2013 – 2014 cerkiew zrekonstruowano z zachowaniem wszystkich detali architektonicznych, zwieńczona zabytkową kopułą, którą udało się zachować w oryginalnym stanie.

- **Cerkiew Świętej Trójcy**, nr rej.: A-125 dec. z 3.10.1966

Pierwszą drewnianą cerkiew Świętej Trójcy ufundowała królowa Bona. Zbudowano ją między 1533 a 1556 rokiem w dzielnicy Nowe Miasto. Nieremontowana w 1774 r. uległa zawaleniu. Odbudowano ją na przełomie XVIII i XIX wieku. W 1852 r. nieczynną świątynię z terenu miasta przeniesiono na cmentarz miejski. Na dawnym cerkwisku (obecnie plac szkolny Szkoły Podstawowej nr 4 im. Adama Mickiewicza) znajduje się pamiątkowy krzyż.

- **Bazylika Mniejsza, Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny i świętego Mikołaja**, nr rej.: A-82 z 6.11.1996

Kościół został ufundowany przed 1430 r. przez wielkiego księcia litewskiego Witolda. Pierwotnie drewniany, dlatego też kilkakrotnie płonął i był odbudowywany. Murowaną świątynię w 1784 r. ufundowała Izabela Branicka. Projektantem tej neoklasycystycznej świątyni był warszawski architekt Szymon Bogumił Zug. Jednym z najstarszych i najcenniejszych zabytków kościoła jest obraz „Ukrzyżowanie”, powstały w 1622 r. z epitafium poświęconym żonie bielskiego pisarza Stanisława Kuleszy, Hannie Kadłubowskiej. 28 sierpnia 1996 r. papież Jan Paweł II wzniosł bielską świątynię do godności Bazyliki Mniejszej.

— **Kościół pod wezwaniem Matki Bożej z Góry Karmel wraz z zespołem poklasztornym karmelitów**, nr rej.: 102 z 3.02.1958, nr rej.: 242 z 26.10.1966 i nr rej. 326 z 16.08.1969

Historia klasztoru karmelitów sięga 1633 r. i związana jest z postacią ojca Elizeusza Niewińskiego. W czasie wielkiego pożaru miasta w 1784 r. drewniany klasztor i kościół spłonęły. Obecny murowany kościół i budynki poklasztorne pochodzą z 1794 r.

— **Katolicka kaplica cmentarna świętego Wincentego aPaulo**, nr rej.: A-125 dec. z 3.11.1966

Neoklasycystyczna kaplica cmentarna świętego Wincentego aPaulo zbudowana została w latach 1859-1860 staraniem proboszcza bielskiego, księdza Antoniego Aklińskiego. W kaplicy znajdują się trzy ołtarze: wielki ołtarz świętego a Paulo, z lewej strony ołtarz świętej Tekli, z prawej świętej Zofii.

Zabytki świeckie i zabytkowe cmentarze na terenie miasta Bielsk Podlaski:

— **Góra Zamkowa, zwana też Łysą Górką (grodzisko średniowieczne)**

Niewielkie wzniesienie w widłach rzek Białej i Lubki, na którym na przełomie XII i XIII wieku wybudowano gród obronny. Jak świadczą badania archeologiczne przeprowadzone na terenie grodziska oraz ul. Zamkowej, pierwsza osada istniała tutaj już w X w.

Na zamku gościli królowie Polski, między innymi Władysław Jagiełło, Zygmunt I z królową Boną i Stefan Batory. Ważnym wydarzeniem związanym z tym miejscem były obrady sejmku litewskiego w 1564 r., w których brał udział król Zygmunt August wraz z prymasem Jakubem Uchańskim. Owocem obrad był między innymi Przywilej Bielski, który ustanawiał jednolity system sądowniczy dla całego stanu szlacheckiego Litwy i Rusi. Prawdopodobnie podczas obrad sejmku doszło do pożaru bielskiego zamku.

— **Późnobarokowy ratusz miejski**, nr rej.: A-386 z 22.03.1956

Już w 1495 r., po nadaniu Bielskowi praw miejskich magdeburskich przez Aleksandra Jagiellończyka, pośrodku nowego rynku został wzniesiony drewniany ratusz – siedziba władz miejskich. Obecna murowana budowla powstała w latach 1776-1780 z fundacji Izabeli Branickiej, przy współudziale mieszczan, według projektu jej nadwornego architekta Jana Sękowskiego. Obecnie w ratuszu mieści się muzeum.

— **Teren części miasta, 1240-XIX**, nr rej.: A-412 z dnia 15.01.1957 r., którym ochronie podlegają w szczególności:

historyczne linie zabudowy i osie ulic; gabaryty wysokościowe zabudowy do 2 kondygnacji z wliczonym poddaszem użytkowym w pierzejach rynkowych: północnej, południowej, zachodniej i na obszarach bezpośrednio do nich przyległych, tzn. między ul. Sienkiewicza od

południa, ul. Mickiewicza od wschodu, ul. Poświętną od zachodu i linią stawów parafialnych od północy; gabaryty wysokościowe zabudowy do 3 kondygnacji w pozostałym obszarze strefy ochrony konserwatorskiej; tradycje w zakresie materiałów i rozwiązań budowlanych: kształtów dachów, materiałów ściennych, układów okiennych, tynków; historyczne nawierzchnie ulic; sposób kształtowania zabudowy - rozdrobniona przy ul. Dubicze, Batorego.

— **Zrekonstruowany budynek Karczmy Słusznej**, nr rej.: 251 z 3.11.1966

U zbiegu Placu Ratuszowego i ulicy Sienkiewicza stoi rekonstrukcja pochodzącej z drugiej połowy XVIII wieku Karczmy Słusznej. Okazały, oryginalny budynek rozebrano wiosną 1992 r. z powodu złego stanu technicznego. Dzisiejszy budynek karczmy Słusznej pochodzi z 1993 r. Wybudowano go z użyciem nowego materiału – cegły, lecz z zachowaniem dotychczasowego charakteru elewacji poprzez obłożenie ścian deskami imitującymi konstrukcję drewnianą obiektu. Odwzorowano też zabezpieczone wcześniej fragmenty drewnianego oryginału: stolarkę i gzyms.

— **Dworek Smulskich wraz z otaczającym terenem stanowiącym fragment założenia parkowego**, nr rej.: A-387 z 8.06.1988

Dworek Smulskich wybudowano w drugiej połowie XIX wieku na Hołowiesku (obecnie dzielnica Bielska). Pierwotnie mieścił się tutaj majątek Jana Klemensa Branickiego, Starosty Bielskiego. Pałac, zrujnowany w czasach zaborów, ostatecznie rozebrano w XIX wieku, zaś Majątek Hołowieski otrzymała w zarząd rodzina Smulskich, wznosząc i utrzymując na własny użytek drewniany dwór, który stoi do dnia dzisiejszego. Obecnie znajduje się tu dom dziennego pobytu seniorów.

— **dom, ul. Białowieska 8**, drewniany, 1928, nr rej.: A-521 z 15.09.1988,

— **dom, ul. Dubicze 20 A**, drewniany, k. XVIII, nr rej.: A-526 z 30.03.1979,

— **dom, ul. Kościelna 4**, drewniany, 1909, nr rej.: A-2 z 7.09.1999,

— **dom, ul. 3 Maja 6**, drewniany, 2 poł. XIX, nr rej.: A-527 z 28.06.1985.

— **Cmentarz wyznaniowy między ulicami Wojska Polskiego a Dubiażyńską**, nr. rej.: A-125 z 29.03.1988:

Jest to najstarsza zabytkowa, wielowyznaniowa nekropolia na terenie miasta Bielsk Podlaski, założona przez władze pruskie w 1797 r. Na terenie obszernej nekropolii możemy znaleźć wiele zabytkowych nagrobków i miejsc pamięci o niemal dwustuletniej historii.

— **Cmentarz wojenny żołnierzy niemieckich poległych w czasie I wojny światowej**, nr rej.: A-73 z 26.08.1998

Cmentarz znajduje się przy ulicy Białowieskiej.

Oprócz powyższych zabytków, na obszarze miasta odkryto liczne ślady archeologiczne, z których najstarsze datowane są na epokę kamienia. Na uwagę zasługują również zabytki ruchome, do których zalicza się przede wszystkim zabytkowe wyposażenie obiektów sakralnych tj. kościołów i cerkwi.

Ogromną siłą przyciągania turystów dzięki gromadzonym przez siebie zbiorom oraz prezentacji elementów dziedzictwa kulturowego stanowią obiekty muzealne. Nierzadko stanowią one o intensywności ruchu turystycznego w danym mieście. Różnego rodzaju multimedia, czy interaktywne elementy ekspozycji, oddziałujące na wszystkie zmysły, są coraz częściej stosowane i pozwalają zwiedzającym na głębsze przeżycia i lepsze zapamiętywanie poznawanych zagadnień.

Ciekawą ofertę kulturalną proponuje **Muzeum w Bielsku Podlaskim, Oddział Muzeum Podlaskiego w Białymstoku**, mieszczące się w budynku ratusza miejskiego. Muzeum posiada zbiory dokumentujące bogatą historię Bielska Podlaskiego. Są to kolekcje pocztówek i fotografii prezentujących miasto i jego mieszkańców na przestrzeni XX wieku. Wiedzę o dziejach Bielska Podlaskiego wzbogacają posiadane przez Muzeum XIX-wieczne dokumenty. Placówka gromadzi również dzieła artystów ludowych z terenu ziemi bielskiej, wśród których znajdziemy pisanki, koszyki, tkaniny oraz eksponaty etnograficzne, obrazujące życie mieszkańców okolicznych wsi (drobne narzędzia rolnicze, naczynia, elementy strojów). Na uwagę zasługuje również stała ekspozycja poświęcona rącznikowi obrzędowemu z otaczających miasto terenów.

Na terenie Bielska Podlaskiego funkcjonuje również **Muzeum Martyrologii**, które znajduje się w budynku Zespołu Szkół nr 4 im. Ziemi Podlaskiej. Powstało ono z inicjatywy miejscowych władz, dyrekcji Technikum Rachunkowości Rolnej oraz Muzeum Wojska Polskiego w Białymstoku, które opracowało plan rekonstrukcji pomieszczeń Muzeum, scenariusz ekspozycji stałej, jak również wyposażyło je w eksponaty. Muzeum zlokalizowane zostało w budynku, w którym podczas okupacji hitlerowskiej w latach 1941 – 1944 mieściła się siedziba miejscowego gestapo oraz więzienie śledcze.

Na terenie miasta Bielsk Podlaski działa również **Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach**, muzeum-skansen o etnograficzno-historycznym charakterze, założone w 1993 r. Stała ekspozycja jest prezentowana w pochodzącym z 1925 r. drewnianym domu białoruskiej rodziny Kondratiuków oraz w domu mieszczkańskim z 1823 r., przeniesionym w 2003 r. z ulicy Poniatowskiego 14 w centrum Bielska Podlaskiego. W domu mieszczkańskim prezentowane są obiekty pochodzące z wykopaliska archeologicznego w jego pierwotnej lokalizacji. W skład muzeum-skansenu wchodzi również spichlerz z 1935 r. Muzeum organizuje wystawy czasowe, warsztaty rękodzieła ludowego, tradycyjnego podlaskiego

śpiewu i tańca oraz wydaje książki. Placówka jest również organizatorem corocznego festiwalu „Tam po majowej rosi”. Przy Muzeum działa folklorystyczna grupa muzyczna „Żemerwa”, wykonująca tradycyjne pieśni ludowe oraz Stowarzyszenie „Muzeum Małej Ojczyzny w Studziwodach”.

1.4 Pomoc społeczna

Ustawowe zadania pomocy społecznej na terenie miasta wypełnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim, Środowiskowy Dom Samopomocy w Bielsku Podlaskim oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim.

Podmioty te wspierane są przez mniejsze ośrodki i instytucje m.in.:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Typu Rodzinnego nr 1, ul. Jaroszewicza 15,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Widowska 1,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, ul. 3 Maja 17.

MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W BIELSKU PODLASKIM

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim znajduje się przy ul. Kazimierzowskiej 18/3 i jest jednostką organizacyjną i budżetową Miasta, realizującą zadania administracji rządowej i samorządowej z zakresu pomocy społecznej. Bieżące funkcjonowanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zapewniają środki finansowe z budżetu Miasta oraz środki z budżetu państwa.

Do obowiązków Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim należy realizacja zadań zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ustawą o samorządzie terytorialnym, ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawą o ochronie zdrowia psychicznego, ustawą o dodatkach mieszkaniowych, ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawą o Karcie Dużej Rodziny, ustawą o świadczeniach rodzinnych, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawą o zatrudnieniu socjalnym, prowadzenie spraw z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom.

Mieszkańcy mogą korzystać ze wsparcia w formie pieniężnej, jak i niepieniężnej. Istotną funkcję sprawują pracownicy socjalni, którzy podejmując współpracę z rodziną, diagnozują ich sytuację oraz określają plan pomocy. Pracą socjalną w szczególności objęte są osoby i rodziny, które nie są w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości, a szczególnie rodziny niepełne, wielodzietne rodziny

niezaradne życiowo. W celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osób lub rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, pracownik socjalny może zawrzeć kontrakt socjalny, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim zatrudnionych było 49 osób.

W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej na terenie miasta, udzielonej przez MOPS.

Tabela 20. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Bielsku Podlaskim w roku 2019

Powód trudnej sytuacji życiowej		Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Ubóstwo		353	626
Sieroctwo		0	0
Bezdomność		10	10
Potrzeba ochrony macierzyństw		12	56
w tym:	Wielodzietność	9	44
Bezrobocie		297	609
Niepełnosprawność		465	719
Długotrwała lub ciężka choroba		569	879
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych		60	219
w tym:	Rodziny niepełne	28	77
	Rodziny wielodzietne	14	74
Przemoc w rodzinie		0	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi		0	0
Alkoholizm		21	27
Narkomania		0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego		9	16
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy		0	0
Zdarzenie losowe		1	4
Sytuacja kryzysowa		1	1
Klęska żywiołowa lub ekologiczna		0	0

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim, *Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2019 r.*

Biorąc pod uwagę liczbę rodzin, główną przyczyną trudnej sytuacji beneficjentów pomocy społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim jest: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W poniższej tabeli przedstawiono rzeczywistą liczbę rodzin i osób objętych pomocą społeczną.

Tabela 21. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną przez MOPS w Bielsku Podlaskim w roku 2019

Wyszczególnienie		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)		1 096	877	1 541
w tym:	świadczenie pieniężne	718	701	1 170
	świadczenie niepieniężne	523	409	870
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę liczbę		16	16	54
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę liczbę		1 083	865	1 502
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej OGÓŁEM		—	1 228	2 171
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej		—	351	630
Praca socjalna prowadzona w oparciu o:		LICZBA KONTRAKTÓW SOCJALNYCH	LICZBA OSÓB OBJĘTA KONTRAKTAMI/PROJEKTAMI SOCJALNYMI	
KONTRAKT SOCJALNY część A		0	0	0
KONTRAKT SOCJALNY część B		0	0	0
PROJEKT SOCJALNY		0	0	0

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim, *Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2019 r.*

W wyniku postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, wśród beneficjentów pomocy społecznej coraz częściej są osoby starsze, w tym o ograniczonej samodzielności, przewlekłe chore, niepełnosprawne. W obecnym stanie faktycznym i prawnym główny ciężar opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi spoczywa na ich rodzinach i bezpośrednio na Mieście w postaci realizacji zadań własnych, dlatego jednym z kluczowych zadań spoczywającym na Ośrodku Pomocy Społecznej staje się zapewnienie odpowiednich usług opiekuńczych dla mieszkańców miasta Bielsk Podlaski.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 r. w ramach zadań własnych i zleconych realizował m.in. następujące świadczenia:

- zasiłki celowe: 331 osób na kwotę 269 799,17 zł, w tym pomoc opałowa: 115 osób na kwotę 64 659,93 zł,
- zasiłki celowe specjalne: 143 osób na kwotę 87 176,02 zł,
- zasiłki celowe zwrotne: 256 osób na kwotę 176 560,68 zł, w tym pomoc opałowa: 106 osób na kwotę 61 744,51 zł,

- sprawienie pogrzebu: 3 osoby i dzieci martwo urodzone na kwotę 12 760,81 zł,
- zasiłki okresowe: 268 osób na kwotę 636 494,95 zł,
- zasiłki stałe: 131 osób na kwotę 732 122,40 zł,
- zasiłki rodzinne z dodatkami: 15 988 świadczeń na kwotę 1 901 710,82 zł,
- świadczenia opiekuńcze: 8 382 świadczenia na kwotę 3 366 530,00 zł,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka: 171 świadczeń na kwotę 171 000,00 zł,
- świadczenia rodzicielskie: 695 świadczeń na kwotę 638 787,00 zł,
- świadczenia „Za życiem”: 2 świadczenia na kwotę 8 000,00 zł,
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego: 1 824 świadczenia na kwotę 776 108,00 zł,
- zasiłek dla opiekuna: 208 świadczeń na kwotę 128 361,00 zł.

Ponadto w 2019 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował m.in. następujące działania:

- świadczenie wychowawcze (500+): 37 100 świadczeń na kwotę 18 405 810,88 zł,
- dobry start: 2 623 dzieci na kwotę 786 900,00 zł,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi: 16 dzieci na kwotę 139 580,00 zł (wypracowano 3 988 godzin),
- usługi opiekuńcze: 142 osoby, na kwotę 578 044,60 zł (wypracowano zostało 26 983 godziny),
- sfinansowanie pobytu w Domach Pomocy Społecznych dla 37 osób na kwotę 1 139 460,68 zł,
- wieloletni Program „Posiłek w szkole i w domu”: 715 osób zostało objętych Programem, w tym zapewniono posiłek dzieciom w przedszkolach i szkołach bądź osobom dorosłym w Restauracji „Podlasianka”. Ponadto w ramach Programu wypłacono zasiłki celowe, zakupiono i dowieziono posiłki dla 24 pensjonariuszy Środowiskowego Domu Samopomocy w Bielsku Podlaskim. Koszt realizacji Programu wynosi 500 000,00 zł.

ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY W BIELSKU PODLASKIM

Ośrodek funkcjonuje przy ul. Kazimierzowskiej 18/2 w Bielsku Podlaskim jako dzienny ośrodek wsparcia. Zasięgiem swojego działania placówka obejmuje teren miasta i gminy wiejskiej Bielsk Podlaski. Obecnie w placówce znajdują się 30 miejsc dla osób z problemem zdrowia psychicznego, które mogą korzystać ze wsparcia i usług prowadzonych w Ośrodku. Osobami uprawnionymi do korzystania ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Bielsku Podlaskim są osoby przewlekle psychicznie chore, osoby z niepełnosprawnością intelektualną, osoby wykazujące inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych, a także osoby ze spectrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Do podstawowych zadań placówki należą:

- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników domu do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia,
- wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych oraz zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych,
- dążenie do pełnej integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez ich aktywne uczestnictwo w życiu publicznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz odpowiednie dostosowanie do ich zainteresowań i potrzeb, świadczenie usług opiekuńczych i innych.

W 2019 r. w Środowiskowym Domu Samopomocy w Bielsku Podlaskim przebywało 27 podopiecznych oraz zatrudnionych było 11 osób w ramach 10,25 etatów.

POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BIELSKU PODLASKIM

Placówka znajduje się przy ul. ul. 3 Maja 17. Podstawowym celem działalności PCPR jest udzielanie pomocy społecznej o zasięgu powiatowym: dzieciom, rodzinom, osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym; a także zabezpieczenie dzieciom pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców.

Do zadań realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim należy:

- organizowanie instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu bielskiego,
- organizowanie opieki osobom w podeszłym wieku oraz osobom somatycznie chorym w DPS w Brańsku,
- poradnictwo w Punkcie Poradniczo-Konsultacyjnym,
- realizacja projektów unijnych oraz programów rządowych,
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych z zakresu rehabilitacji społecznej,
- działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- orzekanie o niepełnosprawności.

W 2019 roku PCPR nadzorował opiekę nad 46 rodzinami zastępczymi, sprawującymi opiekę nad 58 dziećmi. Na terenie powiatu 14 pełnoletnich wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej realizowało indywidualny program usamodzielnienia. Na pokrycie kosztów funkcjonowania rodzin zastępczych wydatkowano ogółem 389 922,87 zł.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim realizowało również obowiązkowe zadania z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W 2019 roku środki wydatkowano w następujący sposób:

- rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych - ogólna kwota dofinansowania 1 596 187,00 zł,
- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych - 180 osób, w kwocie 219 253,00 zł,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się - 24 osoby, w kwocie 117 376,00 zł,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze - 742 osoby, w kwocie 312 625,00 zł,
- dofinansowanie sportu, kultury, turystyki i rekreacji – 2 imprezy oraz 130 osób uczestniczących, dofinansowanie w kwocie 3 000,00 zł,
- program wspierający osoby niepełnosprawne - Aktywny Samorząd - 29 osobom, w kwocie 150 642,00 zł.
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim - 53 uczestników, dofinansowanie w kwocie 965 120,00 zł.

Przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie funkcjonuje ponadto Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który w 2019 roku wydał ogółem 1 270 orzeczeń.

1.5 Opieka zdrowotna

Na obszarze analizowanej jednostki główną placówką zapewniającą opiekę medyczną jest **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bielsku Podlaskim** znajdujący się przy. ul. Kleszczelowskiej 1. Jest to placówka 9 oddziałowa, w ramach, której funkcjonuje 17 poradni specjalistycznych, w tym: Poradnia Alergologiczna, Poradnia Kardiologiczna, Poradnia Preluksacyjna, Poradnia Urazowo-Ortopedyczna, Poradnia Chirurgiczna, Poradnia Chorób Zakaźnych, Poradnia Reumatologiczna, Poradnia Urologiczna, Poradnia Endokrynologiczna, Poradnia Onkologii i Chemioterapii, Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc z Pracownią Spirometryczną, Poradnia Dermatologiczna i Wenerologiczna, Poradnia Diabetologiczna, Poradnia dla Kobiet K, Poradnia Laryngologiczna, Poradnia Okulistyczna oraz Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu.

Oprócz szpitala na terenie miasta w roku 2019 działały również 22 przychodnie oraz 13 aptek.

Liczba porad lekarskich w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na przestrzeni lat 2015-2018 zanotowała wyraźny spadek, jednak w roku 2019 nastąpił powrót do poziomu sprzed 5 lat. Natomiast liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w analizowanym okresie zanotowała wzrost o 5,26% w stosunku do roku 2015.

Liczba przychodni na terenie miasta Bielsk Podlaski nie zanotowała wyraźnej zmiany w stosunku do roku 2015, natomiast jeżeli chodzi o liczbę aptek to zmniejszyła się ona w tym samym okresie o 13,33%. Wraz ze zmniejszeniem się ilości aptek, wzrost zanotowała liczba ludności przypadającą na jedną aptekę. W analizowanych latach liczba ta wzrosła o 11,80% osób i w roku 2019 wyniosła 1 943 osób na 1 aptekę.

Tabela 22. Opieka zdrowotna na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie ogółem	-	304 079	300 187	292 740	289 362	304 640
Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem	-	177 222	181 640	175 225	189 451	186 546
Przychodnie ogółem	ob.	23	24	22	20	22
Apteki ogólnodostępne	ob.	15	15	15	14	13
Ludność na aptekę ogólnodostępną	osoba	1 738	1 721	1 707	1 812	1 943

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

1.6 Aktywność społeczna

FREKWENCJA WYBORCZA

Analizując frekwencję w wyborach na terenie miasta Bielsk Podlaski, zauważyć można wzrastającą świadomość i aktywność społeczną mieszkańców, którzy coraz liczniej w nich uczestniczą. W wyborach prezydenckich z lat 2015 i 2020 różnica ta sięgała ponad 13 punktów procentowych (w I turze głosowania), a oraz w wyborach do Sejmu RP i do Senatu RP z lat 2015 i 2019 różnica ta wyniosła ponad 8,5 punktu procentowego. Stały poziom frekwencji obserwujemy natomiast w wyborach samorządowych. Największym zainteresowaniem cieszą się wybory prezydenckie, a najmniejszym, w dalszym ciągu, wybory do Parlamentu Europejskiego mimo zanotowanego znacznego wzrostu frekwencji o ponad 18 punktów procentowych między wyborami w 2014 i 2018 roku.

Tabela 23. Frekwencja wyborcza na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2014-2020

Wybory	Lata	
	2015	2020
Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej		
I tura	45,90%	58,96%
II tura	50,98%	61,83%
Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	2015	2019
Sejm	46,49%	55,06%
Senat	46,50%	55,06%
Wybory do Parlamentu Europejskiego	2014	2019
Frekwencja ogółem	18,48%	36,54%
Wybory Samorządowe	2014	2018
Frekwencja ogółem ⁴	47,71%	47,68%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, <https://pkw.gov.pl/>

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Co roku uchwalany jest Roczny program współpracy Miasta Bielsk Podlaski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem głównym programu jest zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Miasta oraz wzmocnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy miastem, a organizacjami pozarządowymi. Współpraca Miasta Bielsk Podlaski z organizacjami pozarządowymi może mieć charakter finansowy i pozafinansowy. Współpraca realizowana jest przy poszanowaniu zasad: pomocniczości, efektywności, partnerstwa, uczciwej konkurencji i jawności oraz suwerenności stron.

Według informacji Krajowego Rejestru Sądowego, na terenie miasta Bielska Podlaskiego działa 78 różnego rodzaju stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz ZOZ. Działają oraz realizowały one zadania głównie w obszarze:

- pomocy społecznej, w tym pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej,
- przeciwdziałania uzależnieniom i zapobiegania patologiom społecznym (w tym przeciwdziałanie narkomanii),
- ochrony zdrowia, pomocy osobom chorym i z niepełnosprawnością,
- aktywizacji i integracji seniorów poprzez zwiększenie udziału osób starszych w życiu społecznym, promowanie działań profilaktycznych i prozdrowotnych, zagospodarowanie czasu wolnego, zwiększenie dostępności do różnorodnych form aktywności,

⁴ Średnia z frekwencji w wyborach do Sejmiku, Rady Powiatu, Rady Miasta i na Burmistrza

przeciwdziałanie izolacji społecznej oraz ograniczenie przejawów dyskryminacji osób starszych,

- lokalnym z zakresu rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego,
- kultury fizycznej i wspierania rozwoju sportu na terenie miasta Bielsk Podlaski.

Na terenie Miasta funkcjonuje Bielska Rada Działalności Pożytku Publicznego, która liczy obecnie 11 członków (III kadencja na okres od dnia 15 lipca 2020 r. do 14 lipca 2023 r.). Rada Pożytku jest organem konsultacyjnym i opiniodawczym powołanym przez Burmistrza. W skład Rady wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele Rady Miasta Bielsk Podlaski oraz przedstawiciele Burmistrza Miasta Bielsk Podlaski.

Społecznym podmiotem o charakterze doradczym, inicjatywnym, konsultacyjnym Rady Miasta Bielsk Podlaski oraz Burmistrza Miasta Bielsk Podlaski jest Miejska Rada Seniorów w Bielsku Podlaskim. Celem jej działania jest integracja i wspieranie seniorów miasta Bielsk Podlaski oraz reprezentowanie ich interesów i potrzeb wobec organów Miasta. Dotyczy to następujących obszarów:

1. wspieranie różnych form aktywności seniorów,
2. twórcze wykorzystanie doświadczenia i potencjału seniorów,
3. budowanie więzi międzypokoleniowych,
4. profilaktyka i promocja zdrowia seniorów,
5. zapobieganie i przełamywanie marginalizacji seniorów,
6. rozwój na rzecz seniorów różnych form wypoczynku, dostępu do edukacji, kultury, sportu,
7. zapewnienie seniorom godziwych warunków bytowych.

EKONOMIA SPOŁECZNA

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.

Do takich osób zalicza się m.in. osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, uzależnione, itp., które mogą mieć problem w znalezieniu pracy, dlatego ekonomia społeczna daje im szansę na zmiany w życiu zawodowym.

Podmiotami ekonomii społecznej są m.in. centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, spółdzielnie socjalne, firmy społeczne, zakłady aktywizacji zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej. Instytucje te umożliwiają osobom wykluczonym społecznie zdobycie doświadczenia zawodowego, stwarzając warunki powrotu na rynek pracy oraz przestrzeń do rozwoju osobistego.

Na obszarze miasta Bielsk Podlaski działają:

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim – zostały utworzone przez Caritas Diecezji Drohiczyńskiej i funkcjonują przy ul. Żwirki i Figury 4. W ramach działań placówki prowadzone są zajęcia aktywnie przygotowujące uczestników ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności do podjęcia zatrudnienia. Celem Warsztatów prowadzonych Caritas Diecezji Drohiczyńskiej jest aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności do podjęcia zatrudnienia.

1.7 Bezpieczeństwo publiczne

Na obszarze miasta swoją siedzibę mają:

- Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bielsku Podlaskim,
- Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny w Bielsku Podlaskim,
- Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim,
- Komornik Sądu Rejonowego (działa na terenie działalności Sądu Rejonowego),
- Prokuratura Rejonowa w Bielsku Podlaskim,
- Wojskowa Komenda Uzupełnień.

Powyższe podmioty i instytucje chronią życie, zdrowie i mienie obywateli oraz zapewniają szeroko rozumiany porządek społeczny zapewniający prawidłowe funkcjonowanie społeczeństwa.

W razie wystąpienia klęski żywiołowej lub innych wydarzeń zagrażających bezpieczeństwu publicznemu powołany zostaje sztab kryzysowy, który podejmuje odpowiednie działania planistyczne i organizacyjne w zakresie zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej. Składa się on między innymi z przedstawicieli wszystkich służb takich jak m.in. policji, straży pożarnej, szpitala, pogotowia, sanepidu, a także przedstawiciele jednostek samorządowych.

Miasto Bielsk Podlaski posiada cały czas w pełnej gotowości system ostrzegania ludności, na który składa się 9 syren alarmowych obrony cywilnej (w tym 3 elektroniczne, przystosowane do nadawania także komunikatów słownych).

POLICJA

Na obszarze miasta swoje zadania wykonuje 5 dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim. Działaniami priorytetowymi są objęte następujące miejsca:

- rejon sklepu PSS „Społem” przy ul. 11 Listopada 10 oraz biura Spółdzielni Mieszkaniowej - spożywanie alkoholu wbrew przepisom ustawy, dewastacja mienia, zaśmiecanie, zakłócanie spokoju, porządku i spoczynku nocnego,
- rejon sklepu spożywczego PSS Społem nr 14 przy ul. Rejtana 37 - spożywanie alkoholu wbrew przepisom ustawy, zażywanie środków odurzających, zaśmiecanie, dewastacja mienia, zakłócanie spokoju, porządku i spoczynku nocnego,
- blok przy ul. Kazimierzowska 7 - spożywanie alkoholu wbrew przepisom ustawy, zażywanie środków odurzających, zaśmiecanie, dewastacja mienia, zakłócanie spokoju, porządku i spoczynku nocnego,
- rejon bloków przy ul. Kazimierzowskiej 8-10 - spożywanie alkoholu wbrew przepisom ustawy, dewastacja mienia, zaśmiecanie, zakłócanie spokoju, porządku i spoczynku nocnego,
- ulica Elizy Orzeszkowej 19 teren Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, zaśmiecanie, dewastacja mienia.

W tabeli poniżej zaprezentowano liczbę stwierdzonych popełnionych przestępstw na terenie miasta w 2019 r. Zdecydowaną większość stanowiły przestępstwa przeciwko mieniu.

Tabela 24. Przestępstwa ogółem na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019

Przestępstwo	Liczba przestępstw stwierdzonych
Przestępstwa przeciwko mieniu	353
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	52
Przestępstwa przeciwko wolności	30
Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	20
Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów	9
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	21
Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	13
Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	11
Przestępstwa przeciwko obyczajności seksualnej i obyczajności	2
Pozostałe	14

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim, *Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście Bielsk Podlaski za 2019 r.*

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowy wykaz niektórych przestępstw popełnionych na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019.

Tabela 25. Niektóre przestępstwa na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019

Przestępstwo	Liczba przestępstw stwierdzonych	Liczba przestępstw wykrytych
Przestępstwa rozbójnicze	2	2
Zabójstwo	1	1
Bójka i pobicie	3	2
Uszczerbek na zdrowiu	16	16
Zgwałcenie	1	1
Kradzież z włamaniem	22	10
Kradzież	21	13
Kradzież samochodu	0	0
Uszkodzenie mienia	23	10
Przestępstwa narkotykowe	33	33

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim, *Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście Bielsk Podlaski za 2019 r.*

Analizując liczbę interwencji podjętych na terenie miasta Bielsk Podlaski w okresie lat 2016-2019, zauważyć można znaczny wzrost ich liczby w roku 2018.

Tabela 26. Interwencje ogółem na terenie miasta Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2016-2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Liczba interwencji	3 279	3 217	4 033	3 586

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim, *Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście Bielsk Podlaski za 2018 i 2019 r.*

Szczegółowy wykaz niektórych interwencji na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 27. Niektóre interwencje na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019

Interwencje	Liczba
Interwencja domowa	146
Zakłócenia porządku publicznego	272
Podejrzenie o prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości lub po zażyciu środka odurzającego	66
Spożywanie alkoholu w miejscu publicznym	178
Osoba leżąca	69
Kradzież mienia - wykroczenie	98
Osoba nietrzeźwa	400
Zakłócenie porządku publicznego, spoczynku nocnego	100
Udzielenie asysty/pomocy uprawnionemu organowi	74

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim, *Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście Bielsk Podlaski za 2019 r.*

W okresie 2016-2019 liczba wypadków na terenie miasta Bielsk Podlaski wzrosła o 40,00%, natomiast liczba kolizji zmniejszyła się o 17,88%. Najbezpieczniejszym rokiem pod kątem liczby zabitych i rannych był rok 2017, natomiast najniebezpieczniejszym rok 2018.

Tabela 28. Wypadki i kolizje drogowe na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2016-2019

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Wypadki	10	9	17	14
Kolizje	274	255	242	225
Zabitych	1	0	3	2
Rannych	10	9	14	12

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim, *Stan bezpieczeństwa i porządku publicznego w mieście Bielsk Podlaski za 2019 r.*

Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim realizuje takie programy prewencyjne, jak m.in. „Mam wybór... wybieram rozsądek”, „Wakacyjne/Feryjne Pogotowie Bezpieczeństwa”, Bezpieczna droga do szkoły, Nie bądźmy obojętni, Bezpieczny senior, Nie ufaj bezgranicznie czy akcja informacyjno-edukacyjna pn. „Dziecięca Szkoła Bezpieczeństwa”. Mają one na celu zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom powiatu, w tym mieszkańcom miasta Bielsk Podlaski oraz ich edukację.

STRAŻ POŻARNA

Ochronę przeciwpożarową na terenie miasta Bielsk Podlaski zapewnia przede wszystkim Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim zlokalizowana przy ul. Poniatowskiego 11, a także jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej sąsiednich gmin oraz odpowiednie służby BHP w zakładach pracy. Ich dodatkowym celem jest również ochrona ludności, zakładów pracy, urzędzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury oraz ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych, a także pomoc przy wypadkach drogowych.

Łączna liczba pożarów na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019 wyniosła 53, z czego prawie wszystkie stanowiły pożary małe, natomiast łączna liczba miejscowych zagrożeń wyniosła 109, z czego dominującą część stanowiły zagrożenie lokalne. Szczegółowy wykaz działań ratowniczych jednostek PSP i OSP na terenie miasta w latach 2017-2019 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 29. Działania ratownicze PSP i OSP na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019

Wyszczególnienie		2017	2018	2019
Pożary				
Pożary ogółem		55	44	53
w tym:	Małe	53	44	51
	Średnie	2	0	1
	Duże	0	0	1
Straty w tys. zł		266,9	146,2	413,1
Uratowane mienie w tys. zł		5 988,0	3 461,0	7 050,0
Ofiary śmiertelne		0	0	0
Ranni		1	0	0
Osoby uratowane		1	0	0
Miejscowe zagrożenia				
Miejscowe zagrożenia ogółem		111	128	109
w tym:	Kłęski żywiołowe	0	0	0
	Duże	0	0	0
	Średnie	0	1	0
	Lokalne	87	97	94
	Małe	24	30	15
Straty w tys. zł		245,5	217,3	310,9
Uratowane mienie w tys. zł		110,0	381,0	5,0
Ofiary śmiertelne		1	2	0
Ranni		19	16	20
Osoby uratowane		19	16	20
Alarmy fałszywe		15	14	10
Razem zdarzeń		181	186	172
Udział jednostek				
Ogółem zastępów		270	250	258
w tym:	Zastępy JRG	262	236	245
	Zastępy OSP	8	14	13
Ogółem osób		990	887	850
w tym:	Osób JRG	941	807	791
	Osób OSP	49	80	59

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim, *Informacja o stanie bezpieczeństwa przeciwpożarowego na terenie miasta Bielsk Podlaski w 2018 i 2019 r.*

Główną przyczyną powstawania pożarów na terenie miasta jest zazwyczaj nieprawidłowa eksploatacja i wady urządzeń grzewczych, natomiast na drugim miejscu plasuje się nieostrożność osób dorosłych i nieletnich z otwartym ogniem.

Tabela 30. Zestawienie pożarów według przyczyn ich powstania na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Nieostrożność osób dorosłych i nieletnich z otwartym ogniem	19	16	21
Nieprawidłowa eksploatacja, wady urządzeń i instalacji elektrycznych	8	4	2
Nieprawidłowa eksploatacja, wady urządzeń grzewczych	20	17	22
Nieprawidłowa eksploatacja i wady środków transportu	3	5	3
Podpalenia umyślne	2	0	3
Samozapalenia chemiczne	0	1	0
Pozostałe przyczyny	3	1	2
Razem	55	44	53

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim, *Informacja o stanie bezpieczeństwa przeciwpożarowego na terenie miasta Bielsk Podlaski w 2018 i 2019 r.*

Głównymi przyczynami miejscowych zagrożeń na terenie miasta było zazwyczaj niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu oraz wady środków transportu, nietypowe zachowanie zwierząt i owadów, huragany, silne wiatry i tornada oraz pozostałe przyczyny niemożliwe do ustalenia.

Tabela 31. Zestawienie miejscowych zagrożeń według przyczyn ich powstania na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	2017	2018	2019
Niezachowanie zasad bezpieczeństwa ruchu oraz wady środków transportu	25	23	23
Wady urządzeń i instalacji elektrycznych	0	0	1
Nietypowe zachowanie zwierząt, owadów	13	13	25
Huragany, silne wiatry, tornada	15	14	5
Gwałtowne opady atmosferyczne, przybory wód	4	19	4
Wady i nieprawidłowa eksploatacja urządzeń i instalacji gazowych	3	3	4
Pozostałe przyczyny	44	47	37
Uszkodzenia sieci i instalacji przesyłowych	5	2	4
Wady urządzeń grzewczych	0	2	2
Wady konstrukcji budowlanych, osunięcia gruntu i wykopów	2	2	1
Celowe działania człowieka	0	3	3
Razem	111	128	109

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim, *Informacja o stanie bezpieczeństwa przeciwpożarowego na terenie miasta Bielsk Podlaski w 2018 i 2019 r.*

W roku 2019 na stanie Komendy Powiatowej PSP w Bielsku Podlaskim były:

- samochód ratowniczo-gaśniczy marki RENAULT o przeznaczeniu gaśniczym z napędem terenowym,
- samochód ratowniczo-gaśniczy marki SCANIA o przeznaczeniu gaśniczym z napędem terenowym,
- samochód gaśniczy marki RENAULT Kerax o przeznaczeniu gaśniczym z napędem terenowym, wyposażony w zbiornik wody o pojemności 8 000 litrów,
- samochód specjalny marki RENAULT Midlum, wykorzystywany do ratownictwa technicznego, chemicznego i ekologicznego,
- samochód specjalny marki MAN, wykorzystywany do prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych na wysokości do 23 m.

Ponadto w razie potrzeby Miejski Magazyn Obrony Cywilnej posiada:

- sprzęt potrzebny w akcjach, np. mobilny agregat prądotwórczy GE3-50KW/62,5KVA, motopompę spalinową do pompowania wody czy podnośniki hydrauliczne,
- narzędzia, np. szpadle, kilofy, łomy, siekiery, piły czy nożyce do cięcia drutu,
- urządzenia, np. przyrządy do prognozowania skażeń,
- odzież ochronną, np. mundury OC, buty, rękawice, wodery, płaszcze gumowe czy kaski,
- materiały, np. worki przeciwpowodziowe czy plandeki.

Funkcjonariusze z Komendy Powiatowej PSP w Bielsku Podlaskim stale podnoszą swoje kwalifikacje, uczestnicząc w licznych szkoleniach, kursach i ćwiczeniach, celem doskonalenia swojego działania w nagłych wypadkach.

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bielsku Podlaskim prowadzi również czynności kontrolno-rozpoznawcze i prewencyjne głównie w zakładach produkcyjnych i obiektach użyteczności publicznej celem poprawy bezpieczeństwa pożarowego. Realizuje też różnego rodzaju działania prewencyjne jak m.in. rozpropagowywanie broszur informacyjnych pt. „Nie wypalaj traw”, „Czujka na straży Twojego bezpieczeństwa” i Czad – cichy zabójca” oraz prowadzi cykl spotkań z dziećmi i młodzieżą szkolną o tematyce bezpieczeństwa w ramach akcji „Czujka na straży Twojego bezpieczeństwa” i „Kręci mnie bezpieczeństwo”.

2. Sfera gospodarcza

W ramach diagnozy sytuacji gospodarczej analizie poddano liczbę i strukturę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie miasta oraz lokalny rynek pracy, w tym liczbę pracujących i bezrobotnych.

2.1 Podmioty gospodarcze i lokalny rynek

Według danych GUS na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019 zarejestrowanych było 2 420 podmiotów gospodarczych, z czego 2 327, tj. 96,16% funkcjonowało w sektorze prywatnym. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem od roku 2015 wzrosła o 147 działalności tj. o 6,47%. W analizowanym okresie, w sektorze publicznym zanotowano spadek o 3 podmiotów, tj. 3,57%, natomiast jeżeli chodzi o sektor prywatny to liczba podmiotów wzrosła o 148, tj. o 6,79%. Strukturę działalności gospodarczej prowadzonej na terenie miasta, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym prezentuje tabela poniżej.

Tabela 32. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Podmioty gospodarki narodowej					
Ogółem	2 273	2 266	2 301	2 352	2 420
Sektor publiczny					
Ogółem	84	88	83	83	81
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	53	49	44	44	42
Spółki handlowe	3	3	3	3	3
Sektor prywatny					
Ogółem	2 179	2 169	2 210	2 264	2 327
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1 800	1 772	1 800	1 886	1 940
Spółki handlowe	129	135	143	127	130
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	24	24	25	21	21
Spółdzielnie	16	16	16	13	14
Fundacje	7	7	8	7	18
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	52	53	54	55	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W sektorze prywatnym można zaobserwować przodowanie dwóch sekcji nad innymi. Jest to sekcja G powiązana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (595 podmiotów) oraz sekcja F związana z branżą budowlaną (363 podmioty).

Natomiast działalność gospodarcza w sektorze publicznym na terenie miasta Bielsk Podlaski w 2019 roku koncentrowała się głównie w sekcji O (administracja publiczna i obrona narodowa,

obowiązkowe ubezpieczenia społeczne), która liczyła 28 podmiotów oraz w sekcji P związanej z edukacją (24 podmioty).

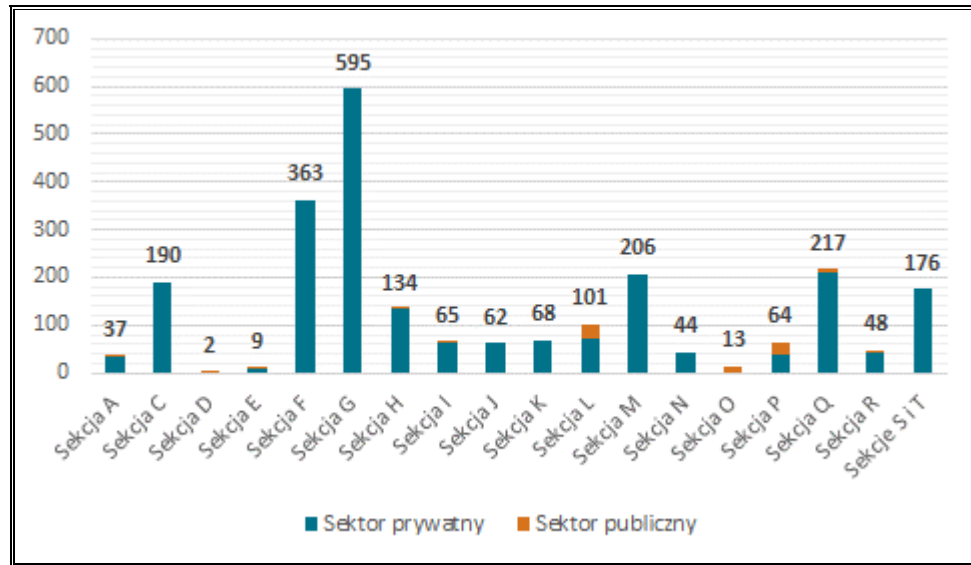
Ogółem największy wzrost w latach 2015-2019 odnotowała sekcja F (budownictwo), która zanotowała wzrost o 70 działalności (23,89%). Natomiast, największy spadek zanotowała sekcja G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), w której liczba podmiotów zmniejszyła się o 44, tj. 6,89%.

Tabela 33. Podział i liczba podmiotów gospodarczych w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Sektor publiczny						
Sekcja A	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja D	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja E	Podmiot	2	2	2	2	2
Sekcja H	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja I	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja L	Podmiot	20	28	28	28	28
Sekcja O	Podmiot	14	14	14	14	13
Sekcja P	Podmiot	34	30	25	25	24
Sekcja Q	Podmiot	6	6	6	6	6
Sekcja R	Podmiot	4	4	4	4	4
Sektor prywatny						
Sekcja A	Podmiot	38	37	41	40	36
Sekcja C	Podmiot	194	192	205	196	190
Sekcja D	Podmiot	1	1	1	1	1
Sekcja E	Podmiot	11	10	10	8	7
Sekcja F	Podmiot	293	285	300	323	363
Sekcja G	Podmiot	639	614	607	600	595
Sekcja H	Podmiot	125	126	125	133	133
Sekcja I	Podmiot	44	43	50	56	64
Sekcja J	Podmiot	40	46	53	58	62
Sekcja K	Podmiot	76	74	71	66	68
Sekcja L	Podmiot	45	59	66	72	73
Sekcja M	Podmiot	209	203	192	206	206
Sekcja N	Podmiot	32	30	29	33	44
Sekcja P	Podmiot	42	45	41	39	40
Sekcja Q	Podmiot	165	180	190	204	211
Sekcja R	Podmiot	48	46	45	47	44
Sekcje S i T	Podmiot	176	174	179	174	176

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wykres 7. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2019 w mieście Bielsk Podlaski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bd.l.stat.gov.pl/>

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

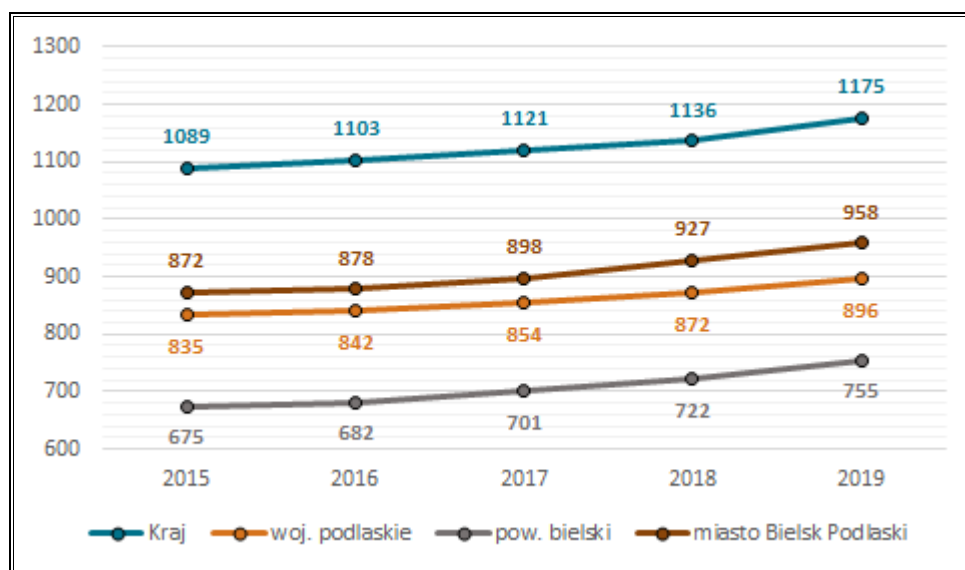
Według klas wielkości, na terenie miasta Bielsk Podlaski w 2019 r. dominowały mikroprzedsiębiorstwa, tj. podmioty zatrudniające poniżej 10 pracowników. W tym czasie zarejestrowanych było 2 327 podmiotów, które stanowiły 96,16% wszystkich podmiotów gospodarczych. W następnej kolejności znalazły się małe przedsiębiorstwa (zatrudniające od 10 do 49 osób) – ich udział wyniósł 2,64% wszystkich podmiotów, średnie przedsiębiorstwa (zatrudniające od 50 do 249 osób) z udziałem 0,99% oraz duże przedsiębiorstwa (zatrudniające powyżej 250 osób) stanowiące 0,21% wszystkich podmiotów.

Tabela 34. Liczba podmiotów na terenie miasta Bielsk Podlaski wg klas wielkości w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	Zmiana (2015-2019)	Udział w 2019
Mikroprzedsiębiorstwa (poniżej 9 osób)	2 176	2 169	2 204	2 257	2 327	+151 (6,94%) ▲	96,16%
Małe przedsiębiorstwa (10-49 osób)	68	68	69	67	64	-4 (5,88%) ▼	2,64%
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 osób)	24	24	23	23	24	brak ●	0,99%
Duże przedsiębiorstwa (powyżej 250 osób)	5	5	5	5	5	brak ●	0,21%
Razem	2 273	2 266	2 301	2 352	2 420	+147 (6,47%) ▲	100,00%

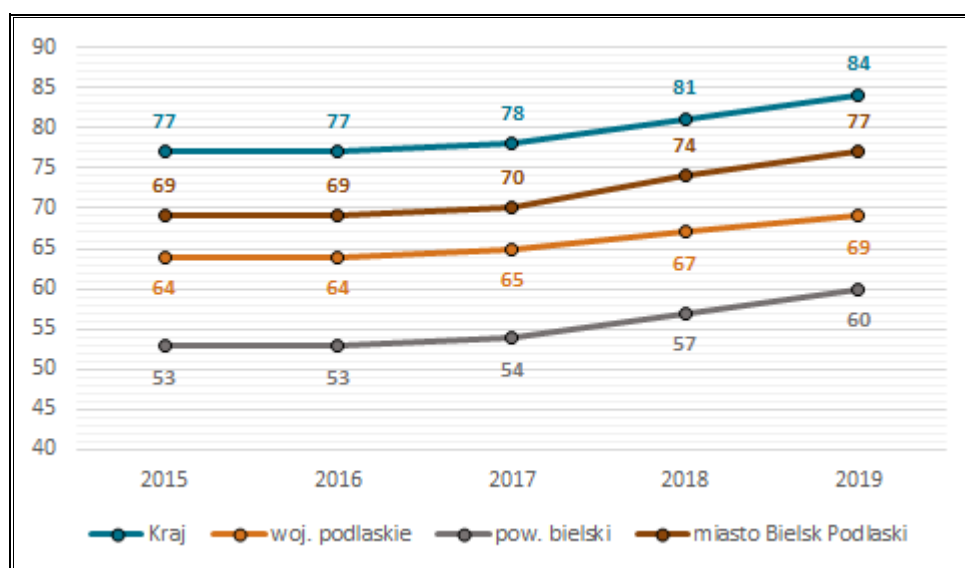
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019 wykazała tendencję rosnącą. Wskaźnik ten wzrósł z 872 w roku 2015 do 958 w 2019 r., tj. o 9,86%, dodatkowo w każdym z analizowanych lat był wyższy od wskaźnika dla powiatu bielskiego i województwa podlaskiego. W dalszym ciągu był jednak zdecydowanie niższy niż średnia wartość dla całego kraju.

Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego, województwa podlaskiego i kraju w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców w mieście Bielsk Podlaski w 2019 r., w porównaniu do stanu z 2015 r., zanotowała wzrost o 11,59%. Wskaźnik dla miasta w analizowanym okresie również był wyższy niż dla powiatu bielskiego i województwa podlaskiego oraz niższy niż średnia wartość dla kraju. Zaobserwować możemy jednak, że wartość dla miasta rosła szybciej niż w pozostałych jednostkach administracyjnych, szczególnie od roku 2017.

Wykres 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego, województwa podlaskiego i kraju w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Największe zatrudnienie w mieście dają takie gałęzie gospodarki, jak przemysł i budownictwo, w ramach których działają firmy o zasięgu ogólnie i ponad krajowym (m.in.: Danwood SA, Unibep S.A., Przedsiębiorstwo Drogowo-Mostowe „Maksbud” Sp. z o.o., Suempol Sp. z o.o., Arhelan Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., Energo Sp. z o.o., Krex Sp. z o.o.).

Głównymi obszarami aktywności gospodarczej, w tym zabudowy produkcyjnej (przemysł, składy i magazyny) oraz technicznej są tereny w północno-zachodniej części miasta, między linią kolejową, a drogą krajową nr 19 (Al. Józefa Piłsudskiego).

Ponadto, przy wschodniej granicy miasta, między ul. Białowieską (droga wojewódzka nr 689), a ul. Maszynową wyznaczone zostały tereny inwestycyjne Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Podstrefa Bielsk Podlaski pod zabudowę techniczno-produkcyjną.

Miasto Bielsk Podlaski oferuje potencjalnym inwestorom 5 obszarów w różnych częściach miasta:

- przy ul. Maszynowej – 2,78 ha,
- przy ul. Technicznej – 1,43 ha,
- przy ul. Wojska Polskiego – 5 ha,
- przy ul. Wojska Polskiego – 2,3 ha,
- przy ul. Żwirki i Wigury – 180 ha.

W tabeli poniżej przedstawiono wpływy do budżetu Miasta z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Na przestrzeni analizowanych lat wzrosły one o 11,64%.

Tabela 35. Wpływy do budżetu Miasta Bielska Podlaskiego z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Wpływy do budżetu Miasta tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	1 853 848,27	2 294 027,50	2 624 587,11	2 178 433,33	2 069 651,67

Źródło: Sprawozdania z wykonania budżetu miasta z lat 2015-2019

2.2 Rynek pracy

Według danych GUS w 2019 r. na terenie miasta Bielsk Podlaski ilość osób pracujących na 1 000 ludności wyniosła 331 osób i w porównaniu do 2015 r. wzrosła o 9,60%. Pracowało wówczas 4 647 mężczyzn i 3 721 kobiet, co łącznie dało liczbę 8 368 pracujących. W porównaniu z 2015 r. zaobserwowano wzrost o 481 osób pracujących ogółem, tj. 6,10%.

Tabela 36. Pracujący mieszkańcy miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie		Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Pracujący w mieście wg płci							
Ogółem		osoba	7 887	8 416	8 572	8 457	8 368
w tym:	mężczyźni	osoba	4 335	4 888	4 967	4 886	4 647
	kobiety	osoba	3 552	3 528	3 605	3 571	3 721
Pracujący na 1 000 ludności							
Ogółem		osoba	302	326	335	333	331

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Dostęp do zatrudnienia wywiera wpływ na sytuację materialną mieszkańców. Na przestrzeni lat 2015-2019 odnotowano spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2015 r. liczba ta wynosiła 2 016 osób, a do końca 2019 r. zmniejszyła się do 1 530 osób, tj. o 486 osób, co daje spadek o 24,11%.

Tabela 37. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	osoba	2 016	1 875	1 828	1 737	1 530

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w mieście Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2015-2019 spadł o 1,7 p. proc. W porównaniu do powiatu bielskiego widać że cały czas różnica średnich wartości tego wskaźnika dla obu jednostek samorządowych zachowuje różnice ponad 2,0 p. proc. Natomiast w porównaniu do województwa podlaskiego obserwujemy, że wartości te w ostatnich latach uległy wyrównaniu.

Tabela 38. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wiek

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Miasto Bielsk Podlaski	%	7,7	7,2	7,1	6,8	6,0
powiat bielski		10,1	9,5	9,4	8,9	8,2
województwo podlaskie		9,0	8,2	7,3	6,7	6,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 W mieście Bielsk Podlaski, podobnie jak w innych rejonach kraju, w ostatnich latach zaobserwowano spadek liczby osób bezrobotnych, co związane jest przede wszystkim z ogólnym rozwojem gospodarczym całego kraju oraz powstawaniem nowych miejsc pracy w którym swoją rolę odgrywają również zagraniczne firmy lokalizujące w Polsce swoje zakłady i oddziały. W latach 2015-2019 na terenie miasta liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 39,79%. Porównując liczbę bezrobotnych kobiet i mężczyzn, zauważyć można, że w większym stopniu bezrobocie dotyczy kobiet, szczególnie w ostatnich latach. W 2019 r. na 584 zarejestrowane osoby bezrobotne, 296 osób to kobiety.

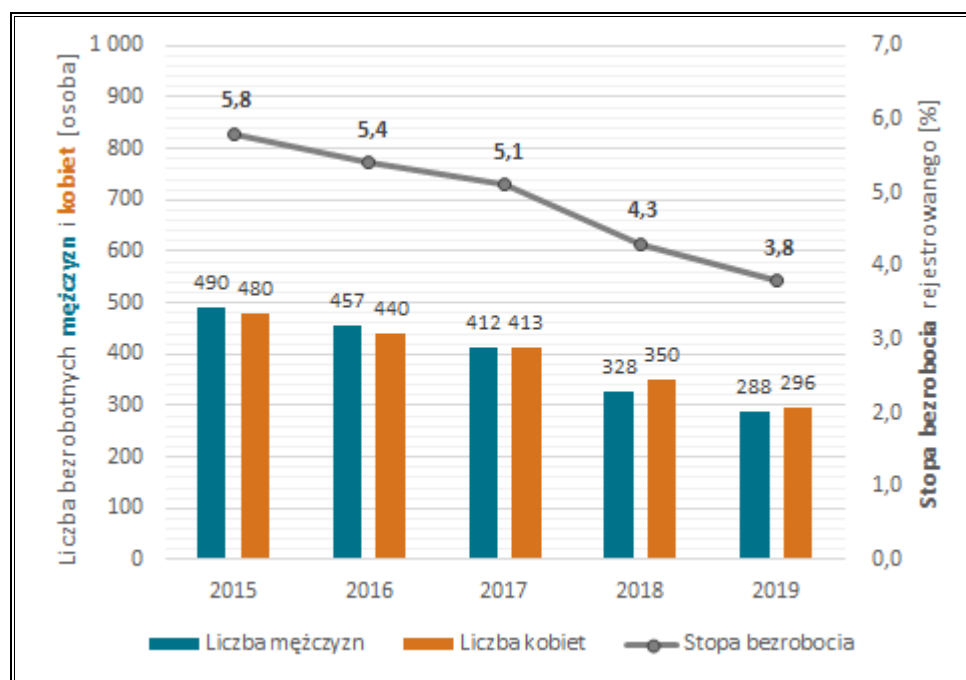
Stopa bezrobocia rejestrowanego (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) w mieście Bielsk Podlaski spadła z poziomu 5,8% w 2015 r. do 3,8% w 2019 r. Dla porównania, w powiecie bielskim stopa ta wyniosła na koniec 2019 r. 3,6%, w województwie podlaskim 4,6%, a w Polsce 3,8%.

Tabela 39. Bezrobocie na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie		Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
Ogółem		osoba	970	897	825	678	584
w tym:	Mężczyźni	osoba	490	457	412	328	288
	Kobiety	osoba	480	440	413	350	296
Stopa bezrobocia rejestrowanego wg płci							
Ogółem		%	5,8	5,4	5,1	4,3	3,8
Mężczyźni		%	5,5	5,3	4,9	3,9	3,5
Kobiety		%	6,0	5,6	5,4	4,7	4,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani wg płci na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W grupie osób do 25 roku życia liczba bezrobotnych spadła o 57,85%, w grupie osób do 30 roku o 53,58%, a w grupie powyżej 50 roku życia o 41,58%. Liczba osób pozostająca długotrwale bezrobotna zmniejszyła się w analizowanym okresie o 281 osób, tj. o 50,45%.

Tabela 40. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
Do 25 roku życia	osoba	121	91	89	72	51
Do 30 roku życia	osoba	293	226	223	164	136
Powyżej 50 roku życia	osoba	303	298	274	216	177
Długotrwale bezrobotni	osoba	557	471	418	360	276

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

3. Sfera przestrzenna

W zakresie sytuacji przestrzennej miasta Bielsk Podlaski przeanalizowano m.in. strukturę zagospodarowania gruntów, walory przyrodnicze, jakość powietrza, dostęp do infrastruktury komunikacyjnej, zasób mieszkaniowy, zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło i gaz, a także system wodno-kanalizacyjny i gospodarkę odpadami.

3.1 Przestrzeń i środowisko

STRUKTURA ZAGOSPODAROWANIA GRUNTÓW

Powierzchnia miasta Bielsk Podlaski wynosi 2 701 ha. Największy udział stanowią użytki rolne (63,90%) oraz grunty zabudowane i zurbanizowane (32,84%), z czego największą część stanowią tereny mieszkaniowe oraz tereny komunikacyjne – drogi⁵.

Tabela 41. Struktura zagospodarowania gruntów miasta Bielsk Podlaski

Rodzaje gruntów	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Użytki rolne, w tym:	1 726	63,90%
Grunty orne	1 152	42,65%
Sady	27	1,00%
Łąki trwałe	134	4,96%
Pastwiska trwałe	342	12,66%
Grunty rolne zabudowane	54	2,00%
Grunty pod stawami	4	0,15%
Grunty pod rowami	13	0,48%
Lasy oraz grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, w tym:	60	2,22%
Lasy	50	1,85%
Grunty zadrzewione i zakrzewione	10	0,37%
Grunty pod wodami	10	0,37%
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	887	32,84%
Tereny mieszkaniowe	368	13,62%
Tereny przemysłowe	112	4,15%
Tereny inne zabudowane	100	3,70%
Tereny zurbanizowane niezabudowane	14	0,52%

⁵ Dane Urzędu Miasta Bielsk Podlaski

Rodzaje gruntów	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
Tereny rekreacji i wypoczynku	44	1,63%
Tereny komunikacyjne - drogi	202	7,48%
Tereny komunikacyjne - kolejowe	45	1,67%
Inne	2	0,07%
Grunty rolne - nieużytki	18	0,67%
Razem	2 701	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bielsk Podlaski

Zgodnie z informacjami w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bielsk Podlaski obszary położone w części północno-zachodniej miasta między ul. Białostocką (droga krajowa nr 19) i linią kolejową, w części północno-wschodniej wzdłuż południowej strony ul. Adama Mickiewicza (droga wojewódzka nr 684) oraz w części południowej między linią kolejową a ul. Kleszczelowską (droga krajowa nr 66) wyznaczone zostały do rozwoju obszarów produkcyjnych i technicznych.

Obszary rozwoju terenów usługowych w głównej mierze wyznaczono wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych miasta tj. ul. Białostockiej i Wojska Polskiego (droga krajowa nr 19), ul. Brańskiej (droga krajowa nr 66), ul. Adama Mickiewicza (droga wojewódzka nr 684) oraz na południe od terenów zabudowanych dzielnicy Studziwody, przy planowanej południowej obwodnicy miasta.

Natomiast obszarami planowanej zabudowy mieszkaniowej są tereny w północno-wschodniej, wschodniej, południowo-wschodniej oraz południowej części miasta.

WALORY PRZYRODNICZE

Walorami przyrodniczymi nazywamy wszystkie te elementy i zasoby środowiskowe, ukształtowane bez wpływu i ingerencji człowieka, które mogą stać się celem ruchu turystycznego. Są one jednymi z najważniejszych aspektów branych pod uwagę przy opisywaniu atrakcyjności danego regionu. Mają wpływ nie tylko na turystykę obszaru, ale również na sferę gospodarczą i ekonomiczną. Walory przyrodnicze można sklasyfikować według następującego podziału:

- udział powierzchni terenów zielonych i lasów,
- udział powierzchni terenów będących pod ochroną,
- powierzchnia wód powierzchniowych,
- ukształtowanie powierzchni,
- stan środowiska przyrodniczego.

Największym zagrożeniem dla walorów przyrodniczych jest niewątpliwie człowiek i związana z nim jego aktywność, w tym należy uwzględnić zanieczyszczenie środowiska, urbanizację, a także turystykę.

FLORA I FAUNA

Struktura przyrodnicza miasta składa się z rolniczo użytkowanych terenów zlokalizowanych na obrzeżach miasta, terenów zieleni położonych w dolinach rzek i strumieni, niewielkich lasów, terenów zieleni urządzonej (parki, zieleń cmentarna, zieleń ogródków działkowych) oraz terenów wód powierzchniowych. Tworzą one razem system przyrodniczy, którego głównymi osiami są rzeki i ich doliny, tereny użytkowane rolniczo stanowią pierścień wokół miasta, a pozostałe tereny są elementami uzupełniającymi. Całość pełni biologiczne, klimatyczne i hydrologiczne funkcje wpływające, na jakość życia i komfort mieszkańców. Kształtowanie tych terenów ma na celu utrzymanie i wzmocnienie ww. funkcji, a przez to utrzymanie właściwych warunków życia.

Najważniejszy teren pod względem przyrodniczym na obszarze miasta stanowią łąki i pastwiska położone w dolinie rzek Białej i Lubki, ponieważ stanowią one najcenniejszą pod względem bogactwa i zróżnicowania pokrywą roślinną obszaru miasta, tworzą powiązania przyrodnicze o bardzo dużym zasięgu przecinające zurbanizowany obszar miasta, mają wpływ na kształtowanie mikroklimatu oraz pełnią funkcję przewiewową.

Obszary leśne na terenie miasta zlokalizowane są w jego południowej części. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego lasy oraz grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione na terenie miasta Bielsk Podlaski zajmują 2,22% jego ogólnego obszaru. Powierzchnia gruntów leśnych na terenie analizowanej jednostki wg danych GUS na koniec 2019 r. wynosiła 45,23 ha. Lesistość (wskaźnik pokrycia lasem określonej powierzchni) jej obszaru wyniosła 1,6%.

Dominująca większość lasów na terenie Bielska Podlaskiego należy do osób prywatnych, a te nieliczne należące do Skarbu Państwa znajdują się pod zarządem Nadleśnictwa Bielsk podlegającego pod Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Białymstoku. Z tego powodu oraz z racji niewielkiej powierzchni jaką zajmują pełnią one jedynie uzupełniającą rolę w systemie przyrodniczym miasta i nie stanowią większej wartości przyrodniczej.

Tabela 42. Lasy i grunty leśne na terenie miasta Bielsk Podlaski

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2019
Powierzchnia gruntów leśnych		
Ogółem	ha	45,23
Lesistość w %	%	1,6
Grunty leśne publiczne ogółem	ha	1,48
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	0,99
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	0,98
Grunty leśne prywatne	ha	43,75
Powierzchnia lasów		
Lasy ogółem	ha	44,25
Lasy publiczne ogółem	ha	0,50
Lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	0,01
Lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	0,01
Lasy publiczne gminne	ha	0,49
Lasy prywatne ogółem	ha	43,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bd.l.stat.gov.pl/>

Z szaty roślinnej na uwagę zasługują występujące wzdłuż cieków wodnych i rowów melioracyjnych kępowo siedliska łągowe, głównie jako łągi olchowe i łożowiska, natomiast w dnach zatorfionych obniżen terenowych o wysokim poziomie wód gruntowych - wierzba, leszczyna i czeremcha. W lasach przeważają żyzne siedliska lasu świeżego, lasu mieszanego i lasu wilgotnego, a w drzewostanie dominują takie gatunki jak dąb, brzoza, olsza i sosna o dużym zróżnicowaniu wiekowym.

Ze świata zwierząt na obszarze miasta spotkamy gatunki charakterystyczne dla polskiej fauny leśnej, głównie ptactwo i drobną zwierzynę.

Miasto Bielsk Podlaski położone jest na obszarze „Zielonych Płuc Polski”. Jest to teren rozciągający się na obszar pięciu województw: podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, części województwa mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Na obszarze tym znajdują się szczególne i unikatowe tereny przyrodnicze, systemy ekologiczne oraz walory środowiskowe wyróżniające się na tle kraju i Europy. Istotą idei Zielonych Płuc Polski jest funkcjonowanie wielkoprzestrzennego systemu ochrony przyrody składającego się z obszarów prawnie chronionych oraz przestrzeni między nimi, pełniących funkcje gospodarcze podlegające rygorom na mocy innych przepisów uwzględniających ich położenie w pobliżu obszarów przyrodniczo cennych.

ZIELEŃ URZĄDZONA

Na uwagę zasługują również tereny zieleni urządzonej, do której zaliczamy tereny zieleni przekształcone przez człowieka takie, jak: parki, ogrody, zieleń towarzyszącą obiektom budowlanym, zieleńce, arboreta, alpinaria, grodziska, kurhany czy zabytkowe fortyfikacje. Do ważniejszej zieleni urządzonej na terenie miasta zaliczyć można parki, zieleńce i skwery, zieleń osiedlową i przyuliczną, ogródki działkowe oraz cmentarze. Ogólne zestawienie powierzchni prezentuje poniższa tabela.

Tabela 43. Tereny zielone na obszarze miasta Bielsk Podlaski w roku 2019

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
Parki spacerowo - wypoczynkowe	13,78
Zieleńce	6,64
Zieleń uliczna	35,95
Tereny zieleni osiedlowej	1,92
Cmentarze	14,91
Lasy gminne	0,49
Razem	73,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie miasta znajdują się 2 parki spacerowo-wypoczynkowe: położony centralnie niewielki park Królowej Heleny, gdzie zlokalizowany jest amfiteatr miejski oraz Park Aleksandra Jagiellończyka króla Polski, leżący między rzekami Białą i Lubką.

W mieście zlokalizowanych jest również 11 zieleńców i skwerów o łącznej powierzchni około 6,64 ha. Są to obiekty niewielkich rozmiarów i pełnią głównie funkcję dekoracyjną, ale ze względu na ich lokalizację stanowią cenne uzupełnienie systemu zieleni miejskiej. Największym z nich jest skwer im. Izabeli Branickiej położony w centrum Bielska, który pełni funkcję estetyczną i wypoczynkową.

Zieleń osiedlowa zajmuje niewielką powierzchnię bo jedynie około 1,92 ha, natomiast największy udział posiada zieleń uliczna tworząca pasy zieleni wzdłuż dróg, ulic i ciągów komunikacyjnych.

Na terenie miasta znajdują się również dwa ogródki działkowe o stosunkowo dużej powierzchni. Zlokalizowane są na południu Bielska Podlaskiego przy drodze krajowej 19 oraz na północy przy ulicy Wschodniej.

W obszarze miasta znajduje się również 11 cmentarzy o łącznej powierzchni 14,91 ha.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie miasta nie znajdują się powierzchniowe formy ochrony przyrody w myśl ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2020 r., poz. 55 z późn. zm.).

Zlokalizowanych jest natomiast 10 pomników przyrody. Zgodnie z definicją pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Wykaz pomników przyrody występujących na terenie miasta zaprezentowano w tabeli poniżej.

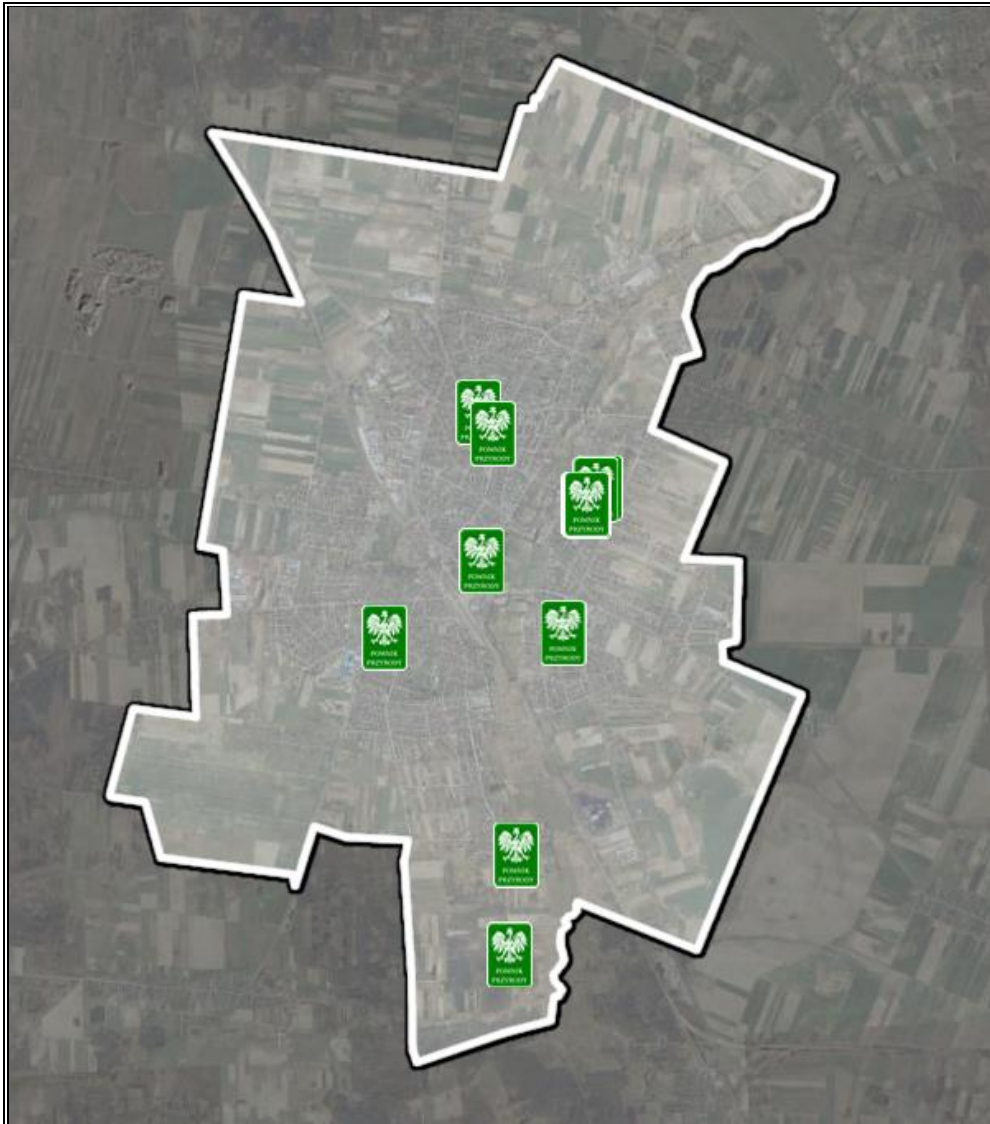
Tabela 44. Wykaz pomników przyrody na terenie miejscowości Bielsk Podlaski

Lp.	Typ pomnika	Rodzaj	Opis pomnika	Lokalizacja	Akt prawny o utworzeniu
1.	Jednoobiektowy	Drzewo	Brzoza brodawkowata (Brzoza zwisła) - <i>Betula pendula</i>	nieruchomość o nr geod. 377 przy ul. Sosnowej 13	Uchwała Nr III/11/10 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dn. 28.12.2010 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. Woj. Podl. z dn. 25.01.2011 r., Nr 22, poz. 306).
2.	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	nieruchomość o nr geod. 4771 przy ul. Szkolnej 1	Zarządzenie Nr 16/83 Wojewody Białostockiego z dn. 18.04.1983 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. WRN w Białymstoku z dn. 30.05.1983 r., Nr 4, poz. 33).
3.	Wieloobiektowy	Grupa drzew	6 Lip drobnolistnych - <i>Tilia cordata</i> oraz 1 Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały) - <i>Aesculus hippocastanum</i>	nieruchomość o nr geod. 3100/3 przy ul. Dubicze 20	Zarządzenie Nr 68/84 Wojewody Białostockiego z dn. 31.10.1984 r. w sprawie uznania niektórych tworów za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białost. z dn. 4.12.1984 r., Nr 17, poz. 140).
4.	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	nieruchomość o nr geod. 3098/17 przy ul. Żytniej 4	Zarządzenie Nr 6/90 Wojewody Białostockiego z dn. 30.01.1990 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białost. z dn. 19.02.1990 r., Nr 5, poz. 46).
5.	Jednoobiektowy	Drzewo	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	nieruchomość o nr geod. 3098/17 przy ul. Żytniej 4	Zarządzenie Nr 6/90 Wojewody Białostockiego z dn. 30.01.1990 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białost. z dn. 19.02.1990 r., Nr 5, poz. 46).
6.	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	na granicy działki przy ul. Lipowej 4 (nr geod. 3543/4) oraz pasa drogowego ul. Lipowej (nr geod. 3550)	Rozporządzenie Nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dn. 17.11.1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białost. z dn. 18.11.1994 r., Nr 18, poz. 93).
7.	Jednoobiektowy	Drzewo	Topola czarna - <i>Populus nigra</i>	Park Aleksandra Jagiellończyka Króla Polski; przy Górze Zamkowej, od strony południowej (działka o nr geod. 3230)	Rozporządzenie Nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dn. 17.11.1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Białost. z dn. 18.11.1994 r., Nr 18, poz. 93).

Lp.	Typ pomnika	Rodzaj	Opis pomnika	Lokalizacja	Akt prawny o utworzeniu
8.	Jednoobiektowy	Drzewo	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	przy kościele katolickim przy skrzyżowaniu ulic Mickiewicza oraz Żwirki i Wigury (działka o nr geod. 2254)	Rozporządzenie Nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dn. 17.11.1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Biało. z dn. 18.11.1994 r., Nr 18, poz. 93).
9.	Jednoobiektowy	Drzewo	Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - <i>Pinus sylvestris</i>	Pomnik przyrody znajduje się na południu miasta Bielsk Podlaski, w pobliżu granic administracyjnych, przy wjeździe na teren dużego kompleksu leśnego. Drzewo usytuowane jest na granicy nieruchomości o nr geod. 362 położonej przy ul. Zimowa Droga 41 oraz działki o nr geod. 401/2 – pasa drogowego ul. Zimowa Droga w Bielsku Podlaskim.	uchwała Nr XLVII/394/18 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 27 sierpnia 2018 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 3471).
10	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	cmentarz katolicki przy ul. Wojska Polskiego (działka nr geod. 574); przy pomniku "Ofiarom barbarzyństwa"	Rozporządzenie Nr 3/94 Wojewody Białostockiego z dn. 17.11.1994 r. w sprawie uznania niektórych tworów przyrody za pomniki przyrody i objęcia ich ochroną (Dz. Urz. Woj. Biało. z dn. 18.11.1994 r., Nr 18, poz. 93).

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody

Rysunek 1. Położenie pomników przyrody na terenie miasta Bielsk Podlaski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie portalu Geoportal, <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

WODY POWIERZCHNIOWE

Główną rzeką przepływającą przez obszar miasta jest rzeka Biała, znajdująca się w Dorzeczu Wisły, która przecina je w kierunku zbliżonym do południkowego. Jej koryto jest uregulowane poprzez przeprowadzenie jej wód przekopami w miejscach meandrowania oraz umocnienie brzegów. W obszarze miasta wpadają do niej rzeka Lubka oraz pozostałe pomniejsze ciekі. Szerokość rzeki Białej wynosi ok. 3-4 m, a głębokość ok. 2-3 m. Poziom wody w jej korycie ulega niekiedy wahaniom, głównie w czasie wiosennych roztopów oraz obfitych opadów deszczu w okresie letnim. Wtedy to rzeka zalewa część terenów położonych w swoim tarasie zalewowym.

Ponadto w mieście występuje kilka stawów i zbiorników wodnych o niewielkiej powierzchni zlokalizowanych głównie na istniejących rzekach lub w ich pobliżu. Najwięcej z nich utworzono na rzece Lubce.

Obszar miasta położony jest w obrębie następujących Jednolitych Części Wód Powierzchniowych:

- RW200017261449 – Biała, obejmująca przeważającą część powierzchni miasta,
- RW200017261529 – Strabelka, obejmująca niewielki teren w części północno zachodniej miasta.

W roku 2016 i 2017 w ramach programu monitoringu wód płynących przeprowadzono badanie rzeki Białej w punkcie pomiarowo-kontrolnym znajdującym się przy jej ujściu do Orłanki w miejscowości Hryniewicze Duże. Badania prowadzono w programie monitoringu operacyjnego, który wykazał przede wszystkim stan chemiczny poniżej dobrego i zły stan wód⁶. Szczegóły badań zaprezentowane są w poniższej tabeli.

Tabela 45. Wyniki oceny badanych w ostatnich latach jednolitych części wód powierzchniowych, których zlewnie położone są na terenie miasta Bielsk Podlaski

Nazwa ocenianej JCWP		Biała
Kod JCWP		RW200017261449
Typ abiotyczny JCWP		17 (Potok nizinny piaszczysty)
Status JCWP		Naturalna
Typ monitoringu		MO (monitoring operacyjny)
Klasyfikacja wskaźników i elementów jakości wód	Klasa elementów biologicznych (Rok ostatnich badań)	5 (2016)
	Klasa elementów hydromorfologicznych (Rok ostatnich badań)	1 (2016)
	Klasa elementów fizykochemicznych (grupy 3.1-3.5) (Rok ostatnich badań)	2 (2017)
	Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6) (Rok ostatnich badań)	2 (2016)
STAN / POTENCJAŁ EKOLOGICZNY (Rok ostatnich badań)		Zły stan ekologiczny (2016)
STAN CHEMICZNY (Rok ostatnich badań)		Poniżej dobrego (2017)
OCENA STANU JCWP (Rok ostatnich badań)		Zły stan wód (2017)

Źródło: GIOŚ, Monitoring wód powierzchniowych

⁶ Badanie stanu rzeki Białej przeprowadził również Urząd Miasta.

WODY PODZIEMNE

Według podziału Polski na 172 JCWPd, teren analizowanej jednostki leży na obszarze jednej Jednolitej Części Wód Podziemnych. Jest to JCWPd nr 52 (PLGW200052), której kompleksowa ocena stanu (chemicznego i ilościowego) badana w ramach monitoringu diagnostycznego w roku 2016, wykonana przez PIG-PIB, wykazała stan ogólny dobry.

W obszarze miasta nie znajduje się żaden udokumentowany Główny Zbiorniki Wód Podziemnych ani nie odnotowano występowania złóż wód leczniczych bądź geotermalnych.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania Przestrzennego Miasta Bielsk Podlaski, na jego terenie występują dwa piętra wodonośne: trzeciorzędowe i czwartorzędowe, z czego woda pitna pobierana jest przede wszystkim z piętra czwartorzędowego ze względu na występowanie w jego obrębie użytkowych poziomów wodonośnych.

Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest ściśle z wykształceniem litologicznym osadów plejstocenijskich. Osady te wykształcone są w postaci naprzemianległych glin oraz serii piaszczysto-żwirowych, rzadziej mułkowo-ilastych. Warstwę wodonośną stanowią występujące na zmiennych głębokościach piaski i żwiry. Zasobność wód czwartorzędowych jest stosunkowo duża. Wydajność potencjalna studni wierconej wynosi ponad 70 m³/h, jedynie w północno-zachodniej części miasta zawiera się w przedziale 50-70 m³/h.

Natomiast piętro trzeciorzędowe jest użytkowane jedynie w centralnej części miasta, wzdłuż doliny rzeki Białej. Jego znaczenie jest marginalne, a rozpoznanie słabe. Wykorzystane jest ono m.in. otworem studziennym na terenie Arhelan Sp. z o.o.

GEOLOGIA I RZEŻBA TERENU

Pod względem geologicznym obszar miasta położony jest w obrębie Obniżenia Podlaskiego wchodzącego w skład platformy wschodnioeuropejskiej. Najstarszymi osadami w obszarze miasta są margle kredowe. Na nich zalegają mioceńskie piaski z lignitem o miąższości około 20-50 m. Utwory trzeciorzędowe na tym obszarze zlokalizowane są płatowo i nie występują m.in. w niektórych częściach północnego obszaru miasta oraz wzdłuż doliny Bugu na wschód od Siemiatycz. Cały obszar pokryty jest natomiast utworami czwartorzędowymi o miąższości około 100-125 m, na które składają się naprzemianległe warstwy glin zwałowych serii piaszczysto-żwirowych oraz mułowo-ilastych.

Głównymi utworami przypowierzchniowymi na obszarze miasta są piaski i żwiry sandrowe uformowane podczas zlodowacenia środkowopolskiego występujące w części wschodniej, zachodniej i południowej miasta. W części północno-zachodniej, południowo-zachodniej oraz wschodniej zlokalizowane są ponadto płyty glin zwałowych, ich zwierzelin oraz piaski i żwiry

lodowcowe również z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. Wzdłuż doliny rzeki Białej występują piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły wykształcone podczas holocenu, a część północną miasta pokrywają ropy, mułki i piaski pochodzące z okresu zlodowacenia środkowopolskiego.

Powierzchnia miasta została uformowana przez procesy związane ze zlodowaceniem środkowo-polskim i bałtyckim oraz przez procesy zachodzące w holocenie. Obszar miasta położony jest na lekko pofałdowanym terenie moreny dennej porożcinanej dolinami rzeki Białej, Lubki oraz pozostałych niewielkich strumieni i cieków wodnych. Rzeźba terenu nie jest zbyt różnorodna. Wysokości na terenie miasta wahają się od około 135 do ponad 155 m n.p.m. Najniższym punktem jest dno doliny rzeki Białej w północno-wschodniej części miasta, natomiast najwyższe wysokości osiągają punktowe wyniesienia zlokalizowane we wschodniej i zachodniej części miasta.

Dodatkowo do rzeźby terenu należy zaliczyć również antropogeniczne formy ukształtowania terenu utworzone przez człowieka, do których na terenie miasta zaliczyć można głównie nasypy kolejowe, drogowe i kanały prowadzące strumienie oraz wyrobiska będące pozostałością eksploatacji złóż.

STAN JAKOŚCI POWIETRZA

Województwo podlaskie zostało podzielone na strefy podlegające ocenie stanu powietrza: Zgodnie z przyjętym podziałem, miasto Bielsk Podlaski należy do strefy podlaskiej. Poniżej zestawiono wyniki klasyfikacji poszczególnych zanieczyszczeń w powietrzu. Dla potrzeb badań substancje, których poziom stężeń ma zostać zmierzony, zostały podzielone na 2 grupy: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin.

Substancje oceniane ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- dwutlenek azotu (NO₂),
- tlenek węgla (CO),
- benzen (C₆H₆),
- ozon troposferyczny (O₃),
- pył zawieszony PM₁₀, oraz zawarte w tym pyłe metale ciężkie (ołów, arsen, kadm, nikiel i benzo(a)piren),
- pył PM_{2,5}.

Substancje oceniane ze względu na ochronę roślin:

- dwutlenek siarki (SO₂),
- tlenki azotu (NO_x),

— ozon (O₃).

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

1. Dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:

- **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych,
- **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.

Poziom dopuszczalny - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.

Poziom docelowy - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie.

2. Dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:

- **klasa D1** – stężenie ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** – stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Poziom celu długoterminowego - oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie - z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków - w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

3. Dla PM_{2,5} dla którego określono poziom dopuszczalny dla fazy II:

- **klasa A1** – stężenia PM_{2,5} na terenie strefy nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- **klasa C1** – stężenia PM_{2,5} przekraczają poziom dopuszczalny dla fazy II.

Poziom dopuszczalny faza II - poziom dopuszczalny określony dla fazy II jest to orientacyjna wartość dopuszczalna, która zostanie zweryfikowana przez Komisję Europejską w świetle dalszych informacji, w tym na temat skutków dla zdrowia i środowiska oraz wykonywalności technicznej. Od 1 stycznia 2020 r. poziom dopuszczalny dla fazy II do osiągnięcia to: 20 µg/m³.

W poniższych tabelach zestawiono wyniki klasyfikacji dla strefy podlaskiej.

Tabela 46. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy podlaskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2019 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi.

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy													Symbol klasy wynikowej dla ozonu dla obszaru całej strefy
		Kryterium – poziom dopuszczalny							Kryterium – poziom docelowy						Kryterium - poziom celu długoterminowego
		SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5		Pb	C ₆ H ₆	CO	As	B(a)P	Cd	Ni	O ₃	
Faza I	Faza II														
Strefa podlaska	PL2002	A	A	A	A	C1	A	A	A	A	A	A	A	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim za rok 2019

Tabela 47. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2019 w strefie podlaskiej, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia.

Zanieczyszczenie	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km ²]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
Pył PM _{2,5}	Poziom dopuszczalny (II faza)	Średnia roczna	10,0	0,05	46 289	5,2
O ₃	Poziom celu długoterminowego	Śr. 8-godz	20 085	100,0	882 074	100,0

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie podlaskim za rok 2019

Roczna ocena jakości powietrza za 2019 r. w strefie podlaskiej wykazała przekroczenia następujących standardów imisyjnych:

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy II (kryterium ochrona zdrowia) – pył PM_{2,5} (śr. roczna);
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego (kryterium ochrona zdrowia) – ozon O₃ (max 8-h); (kryterium ochrona roślin) - ozon O₃ (AOT40).

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne na terenie strefy podlaskiej były dotrzymane. W celu przywrócenia obowiązujących standardów należy podjąć działania na rzecz poprawy jakości powietrza we wskazanych obszarach, gdzie zostały przekroczone dopuszczalne i docelowe wartości.

Na terenie miasta Bielsk Podlaski głównym źródłem zanieczyszczeń są kotłownie indywidualnych gospodarstw domowych oraz w większości zlokalizowane w mieście zakłady przemysłowe.

W ostatnich latach Miasto Bielsk Podlaski zrealizowało następujące inwestycje w ramach poprawy stanu powietrza, z których duża część uzyskała dofinansowanie unijne:

- Modernizacja indywidualnych źródeł ciepła – likwidacja indywidualnych kotłowni lub palenisk węglowych, w ramach której zlikwidowano 70 szt. kotłów węglowych w budynkach jednorodzinnych oraz zakupiono i zamontowano 66 szt. kotłów na pellet i 4 szt. kotłów na olej opałowy,
- Instalacja systemu pomiaru zanieczyszczeń w mieście oraz systemu informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń, w ramach którego przygotowano system pomiaru zanieczyszczeń powietrza złożony z 10 sensorów (czujników) powietrza wraz z dostępem do aplikacji mobilnej oraz widgetu umożliwiającego informowanie mieszkańców o wynikach pomiaru na stronie internetowej,
- Montaż, instalacja efektywnego energetycznie oświetlenia w zakresie dróg publicznych wraz z systemem sterowania oświetlenia na terenie miasta Bielsk Podlaski,
- Wykonanie energooszczędnego oświetlenia ulicznego typu LED w ul. Kazanowskiego,
- Termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej w Bielsku Podlaskim,
- Przebudowy i remonty dróg publicznych oraz szlaków rowerowych.

Na terenie miasta obowiązuje Plan Gospodarki Niskoemisyjnej przyjęty Uchwałą nr VIII/63/15 Rada Miasta Bielsk Podlaski dnia 26 maja 2015 roku, zmieniony Uchwałą nr XXXIII/273/17 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 sierpnia 2017 r. w sprawie przyjęcia zmiany „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Bielsk Podlaski na lata 2014-2020” oraz Uchwałą nr VII/68/19 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 23 kwietnia 2019 r. zmieniającą uchwałę

w sprawie przyjęcia „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Bielsk Podlaski na lata 2014-2020”. Do głównych zadań zrealizowanych w 2019 r. w ramach gospodarki niskoemisyjnej należały:

- zakończenie realizacji projektu pn. „Strategie niskoemisyjne na terenie miasta Bielsk Podlaski”,
- rozpoczęcie realizacji projektu pod nazwą „Termomodernizacja Przedszkola nr 9 w Bielsku Podlaskim”,
- Przygotowanie się do realizacji projektu pn. „Strategie niskoemisyjne na terenie miasta Bielsk Podlaski – etap II”,
- złożenie wniosku o dofinansowanie zadania pn. „Niskoemisyjny transport publiczny i bezpieczna komunikacja na terenie Bielska Podlaskiego”.

3.2 Infrastruktura drogowa i dostępność komunikacyjna

TRANSPORT DROGOWY

Układ drogowy na terenie miasta Bielsk Podlaski tworzą:

- drogi krajowe nr 19 relacji Rzeszów – Lublin – Białystok oraz nr 66 relacji Zambrów – Połowce (przejście graniczne z Białorusią), które stanowią główne szlaki komunikacyjny na terenie miasta,
- droga wojewódzka nr 684 relacji Bielsk Podlaski – Narew oraz droga wojewódzka nr 689 relacji Bielsk Podlaski – Białowieża (przejście graniczne z Białorusią),
- drogi powiatowe oraz drogi gminne i wewnętrzne.

Sieć dróg miejskich umożliwia komunikację między poszczególnymi jednostkami pomocniczymi miasta (dzielnicami i osiedlami). Bielsk Podlaski posiada także połączenia autobusowe, które umożliwiają przemieszczanie się mieszkańców, jak i turystów. Dobry stan techniczny wpływa również na atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą miasta. Dlatego istotne jest utrzymanie dróg w dobrym stanie i poddawanie ich regularnym pracom modernizacyjnym.

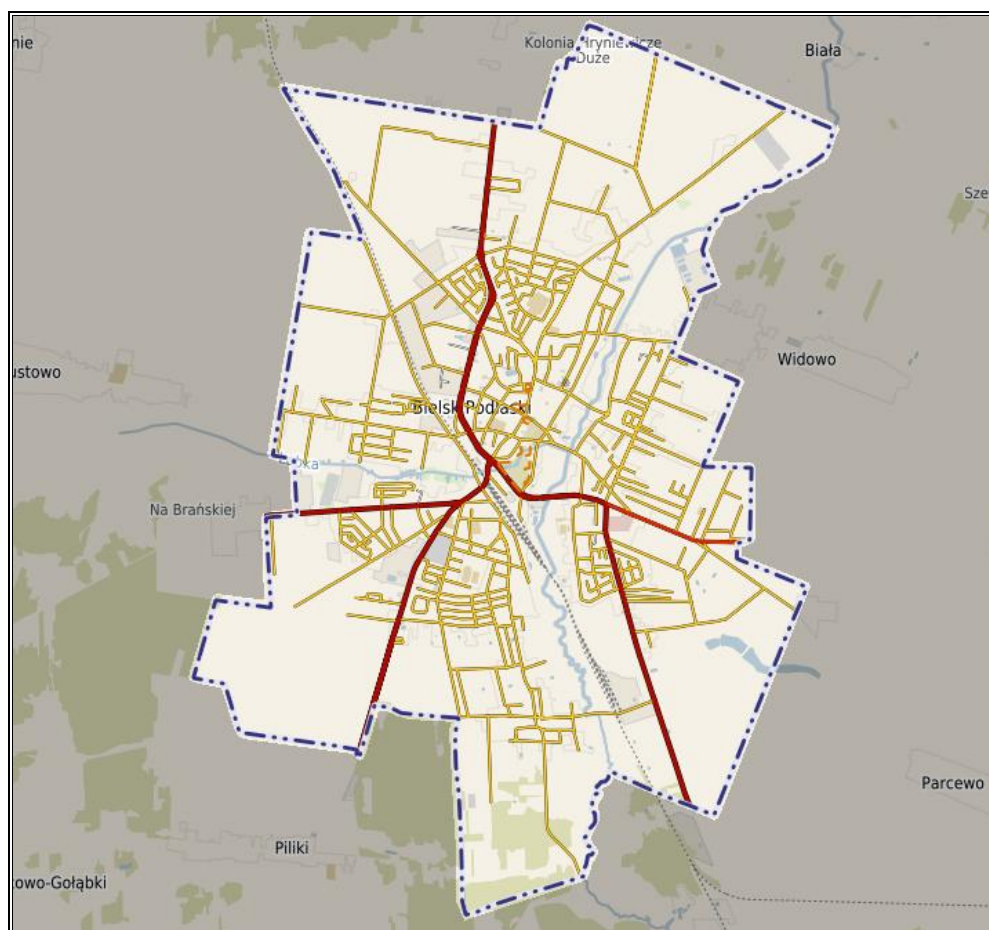
Łączna długość dróg miejskich na terenie miasta wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 wyniosła 81 046 m. Szczegółowy podział długości dróg miejskich w podziale na nawierzchnie prezentuje tabela poniżej.

Tabela 48. Zbiorcze zestawienie dróg miejskich Bielska Podlaskiego wg nawierzchni

Nawierzchnia	Długość [mb]
Bitumiczna	53 310
Betonowa	9 535
Żułowa	762
Żwirowa	3 485
Gruntowa	13 954
Łącznie	81 046

Źródło: Zarządzenie Nr 212/20 Burmistrza Miasta Bielsk Podlaski z dnia 27 marca 2020 roku w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania budżetu miasta za 2019 rok

Na terenie miasta funkcjonuje również Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., które zapewnia komunikację autobusową w mieście i pobliskich miejscowościach. Przewozi ona pasażerów na 4 liniach, w tym 1 linii kursującej w soboty, niedziele i święta.

Rysunek 2. Sieć dróg na terenie miasta Bielsk Podlaski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mbielskpodlaski.e-mapa.net/>

TRANSPORT KOLEJOWY

Przez teren miasta Bielsk Podlaski przebiega jednotorowa niezelektryfikowana linia kolejowa nr 32 relacji Czeremcha - Białystok, po której na całej długości odbywa się ruch towarowy i pasażerski. Na terenie miasta zlokalizowana jest jedna stacja.

TRANSPORT LOTNICZY

Poza lądowiskiem dla śmigłowców na terenie szpitala, w mieście Bielsk Podlaski nie jest zlokalizowane żadne lądowisko ani lotnisko. Najbliższymi portami lotniczymi są znajdujące się w odległości około 170 km porty: Lotnisko Chopina w Warszawie (Okęcie), Port lotniczy Warszawa-Modlin oraz Port lotniczy Olsztyn-Mazury.

3.3 Mieszkalnictwo

Z danych GUS zestawionych w poniższej tabeli wynika, że ogólna liczba mieszkań na przestrzeni analizowanych lat zwiększyła się o 3,21%. Liczba izb wzrosła o 3,41%, natomiast powierzchnia użytkowa mieszkań zwiększyła się o 5,85%.

Tabela 49. Stan infrastruktury mieszkaniowej na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015 - 2019

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania	-	10 028	10 087	10 125	10 240	10 350
Izby	-	43 398	43 756	44 018	44 466	44 877
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	731 104	742 160	750 455	763 100	773 862

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Wzrost liczby mieszkań świadczy o korzystnym rozwoju miasta Bielsk Podlaski pod względem mieszkalnictwa oraz zainteresowaniem nią pod względem osiedleńczym.

W analizowanym okresie przeciętna powierzchnia mieszkaniowa jednego mieszkania zwiększyła się o 1,9 m² (2,61%). Podobny trend przyjął wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę (wzrost o 2,6 m², tj. 9,29%) oraz wskaźnik mieszkań na 1 000 mieszkańców notując wzrost o 25,1, tj. 6,53%.

Tabela 50. Zabudowa mieszkaniowa na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015 - 2019

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	72,9	73,6	74,1	74,5	74,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	28,0	28,7	29,3	30,1	30,6
Mieszkania na 1000 mieszkańców	-	384,6	390,7	395,3	403,6	409,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 W analizowanym okresie na terenie miasta nastąpił wzrost wyposażenia mieszkań w instalacje sanitarne – łazienkę, wodociąg i centralne ogrzewanie.

W 2019 roku:

- 97,6% mieszkań w mieście posiadało dostęp do sieci wodociągowej;
- 95,0% mieszkań w mieście posiadało łazienkę;
- 90,8% mieszkań w mieście posiadało centralne ogrzewanie;

Poniższa tabela pokazuje szczegółowe dane na temat mieszkań wyposażonych w instalacje techniczne na terenie miasta.

Tabela 51. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2018

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019
Wodociąg	%	97,5	97,5	97,6	97,6	97,6
Łazienka	%	94,8	94,8	94,9	95,0	95,0
Centralne Ogrzewanie	%	90,3	90,4	90,6	90,7	90,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Obecnie obowiązującym na terenie miasta wieloletnim programem gospodarowania zasobem mieszkaniowym jest przyjęty Uchwałą nr XXX/238/17 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 25 kwietnia 2017 roku Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Bielsk Podlaski na lata 2017-2021, zmieniony Uchwałą nr XII/113/19 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 24 września 2019 roku oraz Uchwałą nr XXVII/219/20 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 września 2020 r.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. miasto Bielsk Podlaski posiadało 558 mieszkań komunalnych, w tym 480 lokali mieszkalnych wynajmowanych na czas nieoznaczony i 78 lokali socjalnych oraz 27 lokali użytkowych i jeden budynek administracyjny.

Miasto Bielsk Podlaski będzie zmierzać w kierunku zwiększenia nakładów finansowych koniecznych do utrzymania zasobów mieszkaniowych w niepogorszonym stanie technicznym. W związku z tym należy dążyć do uzyskania stawki czynszu na poziomie zapewniającym pokrycie kosztów zarządzania nieruchomościami miasta, administrowania, oraz wykonywania bieżących remontów. Działania te są konieczne do uzyskania efektywności gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta oraz zahamowania postępującego niszczenia tych zasobów.

Należy podkreślić, że na wysokość stawki czynszu mają wpływ dodatkowo czynniki podwyższające i obniżające wysokość stawki bazowej, które związane są ściśle ze stanem technicznym wynajmowanego lokalu oraz jego lokalizacji.

Obecnie głównymi obszarami zabudowy jednorodzinnej są tereny położone we wschodniej części miasta oraz w południowej w dzielnicy tzw. „Studziwody”.

3.4 Zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną

Obecność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie jednostki samorządu terytorialnego istotnie podnosi jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększa również atrakcyjność osiedleńczą dla potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów.

SIEĆ KANALIZACYJNA

Oczyszczaniem i odprowadzaniem ścieków na terenie miasta zajmuje się Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim. Zakład prowadzi działalność w zakresie:

- ujmowania, uzdatniania i dostarczania wody,
- odprowadzania, przepompowywania i oczyszczania ścieków,
- utrzymania i konserwacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych,
- montażu wodomierzy domowych.

System kanalizacji sanitarnej tworzą: kanały sanitarne grawitacyjne, przepompownia główna, kanały tłoczne oraz 16 lokalnych bezobsługowych przepompowni.

Zgodnie z danymi GUS w roku 2019 długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie miasta wyniosła 90,6 km i na przestrzeni lat 2015-2019 wzrosła o 3,4 km tj. 3,90%. Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w roku 2019 wyniosła 20 590 osób, co stanowiło 81,5% wszystkich mieszkańców miasta. W tym samym roku liczba budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury kanalizacyjnej stanowiła 61,4% wszystkich budynków mieszkalnych na terenie Bielska Podlaskiego. Szczegółowe informacje o infrastrukturze kanalizacyjnej prezentuje poniższa tabela.

Tabela 52. Infrastruktura kanalizacyjna miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	87,2	87,2	88,5	90,2	90,6
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 788	2 881	2 946	3 010	3 073
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	616,5	615,7	621,2	620,4	620,4
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej ogółem	osoba	20 956	20 850	20 751	20 619	20 590
	%	80,4	80,8	81,0	81,3	81,5
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury kanalizacyjnej	%	60,9	61,3	61,4	61,2	61,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba ludności korzystająca z oczyszczalni ścieków zgodnie z danymi GUS w roku 2019 na terenie miasta Bielsk Podlaski wyniosła 24 049 osób. W tym samym roku ilość oczyszczanych ścieków łącznie z wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi w ciągu całego roku wyniosła 1 675 dam³.

Na obszarze miasta zgodnie z Uchwałą nr XXXI/250/20 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 grudnia 2020 roku wyznaczono aglomerację Bielsk Podlaski (PLPL010) o RLM 33 629. Główną oczyszczalnią ścieków w powyższej aglomeracji jest biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych w Bielsku Podlaskim o średniej przepustowości $Q_{\text{śr/d}} = 5\,578 \text{ m}^3/\text{d}$ i projektowanej wydajności 60 000 RLM. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Biała leżąca w zlewni rzeki Wisły.

Tabela 53. Średnie roczne wartości wskaźników w ściekach dopływających i odpływających z oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim w roku 2019

BZT ₅ [mgO ₂ /l]	ChZT [mgO ₂ /l]	Zawiesina ogólna [mg/l]	Azot [mg/l]	Fosfor [mg/l]
Średnie roczne wartości wskaźników w ściekach dopływających do oczyszczalni ścieków				
303,0	909,0	335,0	74,6	9,6
Średnie roczne wartości wskaźników w ściekach odpływających z oczyszczalni ścieków				
4,7	31,8	5,3	12,5	0,6
Redukcja biogenów				
			83,2%	93,8%

Źródło: Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, *Sprawozdanie z wykonania KPOŚK za 2019 rok*
Średnie wartości poszczególnych wskaźników w ściekach odpływających z oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim spełniają wymagania rozporządzenia w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

Oczyszczalnia ścieków jest obiektem nowoczesnym, odpowiadającym współczesnym standardom technicznym i technologicznym, w pełni zautomatyzowanym. Układ technologiczny zapewnia możliwość efektywnego oczyszczania ścieków i spełniania wymogów prawnych w zakresie jakości ścieków odprowadzanych do odbiornika. Oczyszczalnia pracuje w systemie jednostopniowego osadu czynnego z wydzielonym procesem biologicznej denitryfikacji i defosfotacji (usuwanie azotu i fosforu). Istnieje również możliwość wspomaganie usuwania związków fosforu na drodze chemicznej.

W pozostałych częściach miasta, nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej, podstawową infrastrukturą techniczną w zakresie gospodarki ściekowej stanowią przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe. Przydomowe oczyszczalnie oraz zbiorniki bezodpływowe znajdują się na obszarach, na ogół rozproszonej zabudowy mieszkalnej, gdzie

podłączenie budynków do kanalizacji jest w chwili obecnej ekonomicznie nieuzasadnione, ze względu na wysokie koszty. Następnie nieczystości płynne dostarczane są taborem asenizacyjnym do punktu zlewnego zlokalizowanego na terenie oczyszczalni ścieków. Wykaz liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miasta Bielsk Podlaski w ostatnich latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela 54. Informacje dotyczące ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
Ilość zbiorników bezodpływowych [szt.]	1 436	1 055	1 063	1 066	1 095
Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]	7	53	55	55	61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Analizując powyższą tabelę obserwujemy, że w analizowanym okresie ilość zbiorników bezodpływowych zmniejszyła się o 341 szt. (23,75%), a ilość przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła o 54 szt. (771,43%).

Przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie miasta Bielsk Podlaski wymieniono poniżej:

- Oczyszczanie i Wywóz Nieczystości Płynnych i Stałych, Mieczysław Truskowski, ul. Tokarzewicza 6, 17-100 Bielsk Podlaski; termin ważności zezwolenia 11 października 2026 r.;
- "GRABO BUDOWNICZY" Mariusz Grabowski, ul. Rejtana 58, 17-100 Bielsk Podlaski; termin ważności zezwolenia 22 lutego 2026 r.
- Przedsiębiorstwo TOI-TOI Systemy sanitarne sp. z o.o., ul. Płochocińska 29, 03-044 Warszawa; termin ważności zezwolenia – 2028 r.

Na terenie aglomeracji Bielsk Podlaski zlokalizowane są również strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód, na obszarze których obowiązują następujące zakazy i nakazy:

- zakaz użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody,
- nakaz odprowadzania wód opadowych lub roztopowych w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- nakaz zagospodarowania terenu zielenią,
- nakaz odprowadzania poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- nakaz ograniczenia wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Wykaz stref ochrony bezpośredniej ujęć wód znajdujących się na terenie aglomeracji Bielsk Podlaski zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 55. Wykaz stref ochrony bezpośredniej ujęć wód znajdujących się na terenie aglomeracji Bielsk Podlaski

Lp.	Właściciel	Znak decyzji	Data wydania decyzji	Organ wydający	Nr działki
1.	Zakłady Mięsne NETTER w Bielsku Podlaskim ⁷	AŚ.6341.54.2015	2015/11/18	Starosta Bielski	234/19, 236/10
2.	Suempol Sp. z o.o.	AŚ.6341.22.2014	2014/06/25	Starosta Bielski	1070/1 (2 strefy)
3.	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim	AŚ.6341.12.2011	2011/05/30	Starosta Bielski	387/3, 408/9 (2 strefy)
4.	Urząd Gminy Bielsk Podlaski	AŚ.6223-8/06	2006/04/26	Starosta Bielski	3474/47 (2 strefy)
5.	Samodzielny Publiczny Z.O.Z. w Bielsku Podlaskim	AŚ.6223-5/05	2005/04/07	Starosta Bielski	3607/9
6.	Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o.	AŚ.6223-6/04	2004/07/08	Starosta Bielski	110/1
7.	PSS Spółem Bielsk Podlaski	AŚ.6223-13/03	2003/07/24	Starosta Bielski	470/4
8.	HOOP Polska Sp. z o.o. ⁸	AŚ.6223-7/03	2003/06/03	Starosta Bielski	4697/8, 4697/15, 4697/12 (3 strefy)
9.	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Bielsku	BI.ZUZ.2.4100.3.2019	24.05.2019	Dyrektor Zarządu Zlewni w Białymstoku	378/3
10.	Agrana FRUIT Polska Sp. z o.o.	BI.ZUZ.2.4100.6.2019.KD	25.06.2019	Dyrektor Zarządu Zlewni w Białymstoku	439/4

Źródło: Uchwała nr XXXI/250/20 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 grudnia 2020 roku w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Bielsk Podlaski

SIEĆ WODOCIĄGOWA

Zgodnie z danymi GUS na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019 długość sieci wodociągowej wynosiła 94,4 km i na przestrzeni analizowanych lat (2015-2019) jej długość wzrosła o 3,8 km (4,19%). Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej w roku 2019 wyniosła 24 327 osób, co stanowiło 96,3% wszystkich mieszkańców. Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w 2019 roku wyniosło 28,1 m³

⁷ Teren dawnych Zakładów Mięsnych NETTER w Bielsku Podlaskim.

⁸ Dawniej teren HOOP Polska Sp. z o.o., obecnie Arhelan Sp. z o.o.

i zwiększyło się na przestrzeni ostatnich 5 lat o 6,04%. Szczegóły dotyczące sieci wodociągowej prezentuje poniższa tabela.

Tabela 56. Infrastruktura wodociągowa miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	J.m.	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci rozdzielczej	km	90,6	91,6	93,6	93,7	94,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	3 982	4 048	4 103	4 152	4 215
Awarie sieci wodociągowej	szt.	41	42	40	40	49
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	692,6	673,2	666,4	679,0	711,4
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej ogółem	osoba	25 062	24 828	24 641	24 419	24 327
	%	96,1	96,2	96,2	96,3	96,3
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	26,5	26,0	25,9	26,7	28,1
Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury wodociągowej	%	87,0	84,7	85,6	84,5	84,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>
 Woda dostarczana przez wodociągi odbiorcom pobierana jest z 3 studni głębinowych o wydajnościach eksploatacyjnych kolejno 229,0 m³/h, 160,0 m³/h i 200 m³/h. Woda dostarczana do sieci pochodzi z utworów czwartorzędowych. Uzdatnianie wody odbywa się w pięciu zespołach filtracyjnych Fe/Mn. Filtracja I stopnia przebiega na złożu sedymentacyjnym, natomiast II stopnia na złożach aktywnych. Wydajność stacji uzdatniania wynosi 300 m³/h. Woda uzdatniona jest magazynowana w trzech zbiornikach wyrównawczych o pojemności czynnej 737 m³ każdy, skąd pobierana jest przez zespół pomp i tłoczona do odbiorców dwoma niezależnymi rurociągami.

Budowa geologiczna ujęć wody jest korzystna i nie wymaga stref ochrony pośredniej. Ujęcia są eksploatowane w ramach zatwierdzonych łącznych zasobów eksploatacyjnych w rejonie Bielska Podlaskiego, wynoszących 800 m³/h.

Zgodnie z danymi zawartymi w ocenie jakości wody z dnia 12 listopada 2020 roku sporządzonej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bielsku Podlaskim, stwierdzono przydatność wody do spożycia przez ludzi i brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wody pochodzącej z wodociągu zbiorowego zaopatrzenia na terenie miasta Bielska Podlaskiego.

ZAOPATRZENIE W CIEPŁO

Na terenie miasta Bielsk Podlaski funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy obsługiwany przez Kotłownię Centralną zlokalizowaną przy ul. Rejonowej 11. Większość potrzeb cieplnych, istniejących jak i nowych obiektów zaspokajana jest przez głównego

producenta i dostawcę energii cieplnej, tj. przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. z siedzibą przy ul. 3 Maja 22. Zaspokaja ono potrzeby mieszkańców od listopada 1999 r., i współpracuje z rozbudowaną siecią ciepłowniczą.

Według danych z roku 2017 infrastruktura ciepłownicza Spółki to: trzy źródła ciepła, 15,2 km sieci ciepłowniczych w tym 12,6 km wykonanych w technologii rur preizolowanych, 28 grupowych i 60 indywidualnych własnych węzłów cieplnych. Rozbudowywana sieć ciepłownicza pozwala rokrocznie podłączać kolejnych odbiorców. Na koniec 2017 roku ogrzewana powierzchnia wynosiła prawie 355,57 tys. m², w tym w okresie funkcjonowania Spółki zwiększyła się o 42%. Szacuje się, iż z ciepła systemowego korzysta ok. 55% mieszkańców miasta Bielska Podlaskiego, przedsiębiorstwa, instytucje oraz samorządowe placówki oświatowo – wychowawcze i kulturalne.

Sieć ciepła zlokalizowana jest głównie w północnej i centralnej części miasta ze względu na istniejącą i zakładaną zabudowę mieszkaniową wielorodzinną.

Na pozostałym obszarze miasta nie posiadającym dostępu do sieci ciepłej, ciepło odbiorcom dostarczane jest za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, które zaspokajają potrzeby budynków mieszkalnych oraz obiektów publicznych. W celach grzewczych wykorzystywane są przede wszystkim: węgiel kamienny, miał węglowy, olej opałowy oraz również biomasa w postaci brykietu z trocin (domy jedno i wielorodzinne — biomasa w postaci drewna). Na znacznie mniejszą skalę stosuje się inne dostępne nośniki energii takie jak m.in. paliwa ekologiczne.

Lokalne kotłownie na terenie miasta Bielsk Podlaski eksploatowane są przez kilku zarządców. Najbardziej znaczącymi wytwórcami ciepła są:

- 3 kotłownie MPEC o łącznej mocy 33,46 MW;
- Kotłownie Przedsiębiorstwa Komunalnego Sp. z o.o., w tym głównie na potrzeby Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej w Bielsku Podlaskim o łącznej mocy 2 MW;
- „BIELMLEK” Spółdzielnia Mleczarska w Upadłości o łącznej mocy 8,7 MW;
- Kotłownia Arhelan Sp. z o.o. o łącznej mocy 2,5 MW;
- Kotłownia w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej o łącznej mocy 3,6 MW;
- Kotłownia SM „Podlasie” w Bielsku Podlaskim o łącznej mocy 2,4 MW.

Energia ciepła wykorzystywana jest głównie do:

- ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym,
- przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych,

- na potrzeby zakładów przemysłowych (ogrzewanie, c.w.u., technologia),
- ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c.w.u., na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach i innych obiektach usługowych.

Analizując poniższą tabelę, w latach 2015-2019 liczba mieszkań posiadających centralne ogrzewanie na terenie miasta Bielsk Podlaski wzrosła o 0,5 p. proc.

Tabela 57. Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019
Mieszkania posiadające centralne ogrzewanie	-	9 059	9 122	9 169	9 284	9 396
	%	90,3	90,4	90,6	90,7	90,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

ZAOPATRZENIE W GAZ ZIEMNY

Z powodu braku infrastruktury gazowej oraz ze względu na łatwość w użytkowaniu i czynniki ekonomiczne, mieszkańcy korzystają z gazu propan-butan dystrybuowanego w butlach lub zbiornikach przydomowych. Pierwszy odbiorca gazu został przyłączony do sieci gazowej w 2019 r. i obecnie trwa rozbudowa sieci gazowej.

Koncepcją gazyfikacji Bielska Podlaskiego jest zasilanie w gaz ziemny miasta gazociągiem podwyższonego ciśnienia ze stacji Wyszki oraz budowa sieci średniego ciśnienia w zachodniej części miasta. Za gazyfikację miasta odpowiada Polska Spółka Gazownicza sp. z o.o.

ZAOPATRZENIE W ENERGIE ELEKTRYCZNA

Miasto Bielsk Podlaski zaopatrywane jest w energię elektryczną ze stacji transformatorowo — rozdzielczej RPZ 110/15kV zlokalizowanej w północno -wschodniej części miasta, zasilanej liniami napowietrznymi: 110kV Bielsk Podlaski – Milejczyce, 110kV Narew - Bielsk Podlaski oraz 110kV Bielsk Podlaski – Orla. Praca w układzie trójstronnego zasilania zapewnia wysoki stopień jej niezawodności, a rezerwa mocy transformatorów w stacji pozwala na zwiększenie obciążenia tj. przyłączenia nowych odbiorców.

Na obszarze miasta energia elektryczna rozprowadzana jest poprzez linie średniego napięcia z „miejskich” ciągów oraz linii „terenowych” do poszczególnych stacji transformatorowych SN/nn znajdujących się na jego terenie, z których wyprowadzona jest sieć niskiego napięcia, trafiająca bezpośrednio do odbiorców końcowych.

Potrzeby mieszkańców w zakresie zasilania w energię elektryczną są zaspokojone. Stan zaopatrzenia miasta Bielsk Podlaski w energię elektryczną jest zadowalający.

Biorąc pod uwagę prognozowany przyrost zapotrzebowania na energię elektryczną miasta oraz potrzebę poprawy funkcjonowania istniejącego układu sieci SN, w przyszłych latach we wschodniej części miasta planuje się budowę nowej stacji RPZ II Bielsk Podlaski.

Z danych w poniższej tabeli wynika, że na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019 liczba odbiorców energii elektrycznej wzrosła o 407 szt. (4,02%), ogólne zużycie energii elektrycznej wzrosło o 112,60 MWh (0,60%), zużycie energii na 1 mieszkańca zwiększyło się o 28,57 kWh (3,97%), a energia elektryczna na 1 odbiorcę (gospodarstwo domowe) zmniejszyła się o 61,1 kWh (3,29%). Szczegóły zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 58. Zużycie energii elektrycznej na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019
Odbiorcy energii elektrycznej	szt.	10 126	10 156	10 392	10 462	10 533
Zużycie energii elektrycznej	MWh	18 820,26	18 520,91	19 191,49	19 221,53	18 932,86
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca	kWh	720,06	714,05	746,84	754,61	748,63
Energia elektryczna na 1 odbiorcę (gospodarstwo domowe)	kWh	1 858,6	1 823,6	1 846,8	1 837,3	1 797,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

TELEKOMUNIKACJA

Na terenie miasta Bielsk Podlaski zlokalizowanych jest sześć stacji bazowych telefonii komórkowej różnych nadawców sygnałów, typu GSM, UMTS i LTE, których transmisja mowy i danych może odbywać się w różnych pasmach częstotliwości. Są to stacje:

- ul. Białostocka 65 - maszt PGE Dystrybucja na terenie stacji energetycznej (T-Mobile, Orange),
- ul. Rejonowa 2 - komin MPEC (Plus, T-Mobile, Orange, Aero 2, Play),
- ul. Żwirki i Wigury 2 - kościół pw. Matki Bożej z Góry Karmel (Plus, Aero 2),
- ul. M. Kopernika 5 - wieża Stacji Linii Radiowych Emitel (Play, Plus, T-Mobile, Orange, Aero 2),
- ul. Wojska Polskiego 52 - dach budynku (T-Mobile, Orange),
- ul. Kleszczelowska 84A - elewator Elewarr (T-Mobile, Orange, Play).

Ponadto społeczność lokalna posiada dostęp do nowoczesnego źródła informacyjno – komunikacyjnego, jakim jest Internet. Dostęp do szerokopasmowego łącza internetowego posiada dominująca większość mieszkańców miasta.

Potrzeby mieszkańców w analizowanym zakresie mogą być w pełni zaspokojone. Jedynym ograniczeniem, jakie może się pojawić, jest bariera kosztowa występująca po stronie indywidualnych odbiorców.

GOSPODARKA ODPADAMI

Gospodarka odpadami jest jednym z ważniejszych zagadnień ochrony środowiska. Niewłaściwe postępowanie z odpadami wywiera negatywny wpływ na otaczającą przyrodę, zdrowie ludzi oraz warunki bytowe. Z tego powodu istotne jest prowadzenie racjonalnej gospodarki oraz minimalizacja ilości powstających odpadów.

Na terenie województwa podlaskiego obowiązuje *Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022* przyjęty Uchwałą Nr XXXII/280/16 przez Sejmik Województwa Podlaskiego w dniu 19 grudnia 2016 r.

W jego ramach zostały ustanowione cztery regiony odpadami komunalnymi: Północny, Centralny, Południowy i Zachodni. Według tego podziału miasto Bielsk Podlaski znalazło się w regionie południowym.

Na obszarze miasta obowiązuje *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Bielsk Podlaski (Uchwała nr XI/94/15 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 września 2015 r. w sprawie Regulaminu Utrzymania Czystości i Porządku na Terenie Miasta Bielsk Podlaski, zmieniona Uchwałą nr XIII/103/15 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 24 listopada 2015 r., Uchwałą nr XXIII/187/16 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 25 października 2016 r., Uchwałą nr XLIV/366/18 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 7 maja 2018 r. oraz Uchwałą nr XXVII/216/20 Rady Miasta Bielsk Podlaski z dnia 29 września 2020 r.)*. Określa on szczegółowe zasady w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie analizowanej jednostki, głównie poprzez ustalenie m.in.:

- 1) wymagań w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta,
- 2) rodzaju i minimalnej pojemności pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości oraz na drogach publicznych, warunków rozmieszczania tych pojemników i ich utrzymania,
- 3) sposobu i częstotliwości odbioru odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz terenów przeznaczonych do użytku publicznego,
- 4) innych wymagań wynikających z Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami
- 5) obowiązków osób utrzymujących zwierzęta domowe mających na celu ochronę przed zagrożeniem lub uciążliwością dla ludzi oraz przed zanieczyszczeniem terenów przeznaczonych do wspólnego użytku,

- 6) wymagań odnośnie utrzymywania zwierząt gospodarskich na terenach wyłączonych z produkcji rolniczej, w tym także zakazu ich utrzymywania na określonych obszarach lub w poszczególnych nieruchomościach,
- 7) obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji oraz terminów jej przeprowadzania.

Na terenie miasta Bielsk Podlaski funkcjonuje zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów, którym objętych jest 100% mieszkańców. Część zakładów znajdująca się na terenie miasta nie została objęta systemem gospodarowania odpadami komunalnymi i w związku z tym są one zobowiązane do zawierania umów indywidualnych z przedsiębiorstwami świadczącymi odbiór odpadów na terenie miasta.

Przedsiębiorcą świadczącym usługę odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych od właścicieli zamieszkałych nieruchomości z terenu Miasta Bielsk Podlaski jest Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o., ul. Studziwodzka 37, 17-100 Bielsk Podlaski.

Natomiast przedsiębiorcami świadczącymi usługi w zakresie odbioru odpadów komunalnych na terenie miasta Bielsk Podlaski od pozostałych podmiotów są:

- MPO Spółka z o.o. w Białymstoku, ul. 27 Lipca 62, 15-950 Białystok;
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Hajnówce, ul. Łowcza 4, 17-200 Hajnówka;
- ASTWA RECYKLING Sp. z o.o., ul. Kombatantów 4, 15-102 Białystok;
- Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., ul. Studziwodzka 37, 17-100 Bielsk Podlaski;
- Przedsiębiorstwo Usługowo - Asenizacyjne "ASTWA" Sp. z o.o., ul. Kombatantów 4, 15-102 Białystok;
- IWO Janusz Adamczuk, ul. Jagiellońska 42, 17-120 Brańsk;
- KOMA Sp. z o.o. Sp.k., ul. Sikorskiego 19C, 19-300 Ełk;
- KOMA Białystok Sp. z o.o., ul. Gen. F. Kleeberga 20, 15-691 Białystok;
- Usługi Komunalne "BŁYSK" Marianna Marczyk, ul. Przykoszarowa 22A, 18-400 Łomża.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, łączna ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu miasta Bielsk Podlaski w roku 2019 wyniosła 10 035,85 Mg, z czego 5 810,12 Mg stanowiły odpady zmieszane, a 4 225,73 Mg odpady zebrane selektywnie. Szczegóły dotyczące odpadów zebranych selektywnie zostały przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 59. Ilość odpadów odebranych z terenu miasta Bielsk Podlaski w roku 2019

Rodzaj odpadów		Masa odebranych odpadów [t]
Odpady zebrane ogółem		
Łącznie		10 035,85
w tym:	z gospodarstw domowych	8 679,72
	z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	1 356,13
Odpady zebrane selektywnie		
Ogółem		4 225,73
w tym	papier i tektura	130,29
	szkło	248,33
	tworzywa sztuczne	28,17
	zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem	14,57
	z tego: zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne - niebezpieczne	13,24
	wielkogabarytowe	148,58
	biodegradowalne	2 079,56
	baterie i akumulatory razem	0,01
	z tego: baterie i akumulatory niebezpieczne	0,00
	zmieszane odpady opakowaniowe	604,28
	pozostałe	971,94
Zebrane odpady zmieszane		
Ogółem		5 810,12
w tym:	z gospodarstw domowych	4 550,32
	z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji)	1 259,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie miasta przy ul. Torowej 40 znajduje się dodatkowo Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, gdzie prowadzona jest, bez dodatkowych opłat, selektywna zbiórka odpadów komunalnych (powstałych na nieruchomościach zamieszkałych) dostarczanych przez właścicieli nieruchomości ich własnym transportem.

Do wytwórców odpadów niebezpiecznych i przemysłowych na terenie miasta należą m.in.: SP Zakład Opieki Zdrowotnej w Bielsku Podlaskim, Przedsiębiorstwo STALBUD Stanisław Leszczyński w Bielsku Podlaskim, METAL-ZŁOM Skup Złomu w Bielsku Podlaskim, PUHP „MoToBis” Sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim czy ENERGO Sp. z o.o. w Bielsku Podlaskim.

Miejscem zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne, od właścicieli nieruchomości, niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych

przeznaczonych do składowania jest ZZO Hajnówka; ul. Kleszczelowska 35, 17 - 200 Hajnówka.

Miasto Bielsk Podlaski posiada również składowisko odpadów stałych, położone we wsi Augustowo, około 1 km na zachód od granic miasta. Jego powierzchnia wynosi około 2,3 ha. Składowisko obsługuje Miasto Bielsk Podlaski i Gminę Bielsk Podlaski.

Wysypisko posiada izolację podłoża: sztuczna bariera geologiczna – ility – warstwa o miąższości 60 cm i współczynnika filtracji $K = 1 \times 10^{-9}$ m/s, izolacja syntetyczna – geowłóknina 100 gr/m², geomembrana 2 mm, bentomata 5mm, drenaż odcieków: drenaż nasypowy o frakcji 16-32 mm i miąższości 60 cm, rurociąg perforowany PEHD D = 250 mm, D = 315 mm, zbiornik odcieków o pojemności 540 m³, instalację do odprowadzania gazu składowiskowego z emisją do atmosfery.

Składowisko odpadów w Augustowie posiada brodzik, urządzenia do zagęszczania odpadów oraz pas zieleni o szerokości 10 m, jest ogrodzone, oznakowane i wyposażone w wagę oraz piezometrię. Posiada utwardzoną drogę dojazdową. Dozór składowiska prowadzony jest od poniedziałku do soboty. Prace związane z bieżącą eksploatacją składowiska oraz porządkowaniem terenu (rozplantowywanie odpadów, przykrywanie warstwą izolacyjną – pospółka, ugniatanie) prowadzone są w sposób ciągły. Na składowisku znajduje się sprzęt przeciwpożarowy oraz prowadzony jest też rejestr przyjmowanych odpadów.

Miasto Bielsk Podlaski osiąga wymagane poziomy recyklingu i ograniczania masy odpadów komunalnych. Dopuszczalne i osiągnięte przez jednostkę poziomy w roku 2018 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 60. Poziomy recyklingu i ograniczania masy odpadów komunalnych osiągnięte w gospodarce odpadami przez miasto Bielsk Podlaski w roku 2018

Poziom wymagany	Poziom osiągnięty
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania	
≤ 40,00%	0,71%
Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła	
≥ 30,00%	58,15%
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych	
≥ 50,00%	100,00%

Źródło: <https://umbielskpodlaski.pl/>

Do gospodarki odpadami zaliczyć należy również kwestie utylizacji azbestu i wyrobów zawierających azbest. Na terenie miasta obowiązuje *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Miejskiej Bielsk Podlaski*. Głównymi założeniami dokumentu jest aktywizacja działań związanych z oczyszczeniem terenu Miasta Bielsk Podlaski z azbestu, tj. wyrobów budowlanych zawierających azbest jak również pozostałych wyrobów zawierających azbest i odpadów azbestowych. Masa zinwentaryzowanych i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest na terenie miasta prezentuje poniższa tabela.

Tabela 61. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Bielsk Podlaski w [kg] – dane z bazy azbestowej (stan na styczeń 2021 r.)

Zinwentaryzowane		
Razem	3 082 843	100,00%
Osoby fizyczne	2 929 093	100,00%
Osoby prawne	153 750	100,00%
Unieszkodliwione		
Razem	699 703	22,70%
Osoby fizyczne	697 503	23,81%
Osoby prawne	2 200	1,43%
Pozostałe do unieszkodliwienia		
Razem	2 383 140	77,30%
Osoby fizyczne	2 231 590	76,19%
Osoby prawne	151 550	98,57%

Źródło: Baza Azbestowa, <https://bazaazbestowa.gov.pl>

4. Analiza zdolności inwestycyjnej

Analiza zdolności do realizacji wydatków inwestycyjnych ma na celu określenie i ocenę możliwości miasta w zakresie pokrycia wydatków inwestycyjnych. Pozwala także ocenić ogólną sytuację finansową jednostki samorządu terytorialnego.

Odzwierciedleniem sytuacji ekonomicznej każdej jednostki samorządu terytorialnego jest jej budżet – roczny plan dochodów, wydatków oraz przychodów i rozchodów. Informacje o sytuacji finansowej pozwalają na racjonalne gospodarowanie publicznymi zasobami pieniężnymi w celu właściwego wypełniania zadań wobec mieszkańców. Podstawowym aktem prawnym regulującym proces budżetowania w jednostkach samorządu terytorialnego jest ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 869 z późn. zm.). W celu zbadania zdolności inwestycyjnej miasta Bielsk Podlaski posłużono się danymi finansowymi budżetu Miasta w latach 2015-2019.

DOCHODY BUDŻETU MIASTA

Dochody budżetu Miasta Bielsk Podlaski na przestrzeni analizowanych lat wzrosły o 70,84%, z czego dochody majątkowe zwiększyły się o 887,20%, a dochody bieżące o 51,01%. W okresie tym, udział dochodów bieżących zmniejszył się o 11,33 p. proc. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych i to na ich wysokość Miasto ma możliwość oddziaływania. Im większy ich udział w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej, co w dłuższym okresie czasu zwiększa bazę podatkową.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury dochodów w budżecie Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.

Tabela 62. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem	zł	70 116 998,32	85 758 333,37	89 684 576,34	98 780 737,68	119 786 204,19
Dochody majątkowe ogółem	zł	1 662 364,35	3 471 503,96	855 936,62	5 665 111,12	16 410 883,56
Udział w dochodach ogółem	%	2,37%	4,05%	0,95%	5,74%	13,70%
Dochody bieżące ogółem	zł	68 454 633,97	82 286 829,41	88 828 639,72	93 115 626,56	103 375 320,63
Udział w dochodach ogółem	%	97,63%	95,95%	99,05%	94,26%	86,30%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

WYDATKI BUDŻETU MIASTA

Wydatki budżetu Miasta Bielsk Podlaski w 2019 r. wzrosły o 88,22%, w porównaniu z 2015 r., z czego wydatki majątkowe zwiększyły się o 580,38%, a wydatki bieżące o 60,75%. Na przestrzeni analizowanych lat odnotowano wzrost udziału wydatków majątkowych w kwocie wydatków ogółem. Wydatki majątkowe pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na wzrost potencjału mieszkaniowego, turystycznego i inwestycyjnego, a przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców.

W tabeli poniżej przedstawiono dane nt. struktury wydatków w budżecie Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.

Tabela 63. Struktura wydatków majątkowych i bieżących Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Wydatki ogółem	zł	63 543 490,98	80 668 917,51	86 553 746,85	107 742 810,41	119 602 530,97
Wydatki majątkowe ogółem	zł	3 358 991,29	8 425 464,34	5 700 134,8	21 692 774,04	22 853 784,86
Udział w wydatkach ogółem	%	5,29%	10,44%	6,59%	20,13%	19,11%
Wydatki bieżące ogółem	zł	60 184 499,69	72 243 453,17	80 853 612,02	86 050 036,37	96 748 746,11
Udział w wydatkach ogółem	%	94,71%	89,56%	93,41%	79,87%	80,89%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

NADWYŻKA OPERACYJNA

Nadwyżka operacyjna to różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, co oznacza, że Miasto posiada możliwości finansowe na prowadzenie nowych inwestycji lub spłatę zadłużenia.

Tabela 64. Nadwyżka operacyjna Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody bieżące	zł	68 454 633,97	82 286 829,41	88 828 639,72	93 115 626,56	103 375 320,63
Wydatki bieżące	zł	60 184 499,69	72 243 453,17	80 853 612,02	86 050 036,37	96 748 746,11
Nadwyżka operacyjna	zł	8 270 134,28	10 043 376,24	7 975 027,70	7 065 590,19	6 626 574,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Na podstawie informacji z wykonania budżetu Miasta, należy zauważyć, że Miasto Bielsk Podlaski spełnia wymogi wynikające z przepisu art. 242 i 243 ustawy o finansach publicznych dotyczące spełnienia dopuszczalnego wskaźnika zadłużenia, jak również wykonane dochody bieżące były we wszystkich ww. latach wyższe od wykonanych wydatków bieżących.

WYNIK BUDŻETU MIASTA

W tabeli poniżej przedstawiono wysokość wydatków budżetowych na tle dochodów Miasta w latach 2015-2019, obrazując tym samym wysokość nadwyżki budżetowej, jaką udało się wypracować w ubiegłych latach, z wyjątkiem roku 2018, kiedy realizacja budżetu zakończyła się deficytem.

Tabela 65. Wynik budżetu Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody budżetowe ogółem	zł	70 116 998,32	85 758 333,37	89 684 576,34	98 780 737,68	119 786 204,19
Wydatki budżetowe ogółem	zł	63 543 490,98	80 668 917,51	86 553 746,85	107 742 810,41	119 602 530,97
Wynik budżetowy	zł	6 573 507,34	5 089 415,86	3 130 829,49	-8 962 072,73	183 673,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu

Polityka inwestycyjna Miasta polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym. Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym, dlatego też, środki te stanowią niewątpliwe wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z dwóch źródeł, a mianowicie: ze źródeł krajowych oraz ze źródeł unijnych. Miasto Bielsk Podlaski aplikuje o środki zewnętrzne, pozyskując je na rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu Miasta, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych.

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe, nie każda inwestycja jest finansowana ze środków własnych. Część inwestycji współfinansowanych jest z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnych dotacji, wymagają poniesienia przez Miasto określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Miasta wynika z tego, że wykorzystuje ono szanse w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia jej rozwoju.

Źródłem największych wydatków Miasta jest jednak realizacja zadań własnych z zakresu oświaty i prognozuje się, że w przyszłych latach to właśnie ta działalność jednostek samorządu lokalnego na szczeblu lokalnym będzie generowała również najwyższe wydatki. Wzrost wydatków na oświatę nie wpływa korzystnie na planowanie inwestycji, bowiem środki, które jednostka samorządu terytorialnego mogłaby przeznaczyć na działania inwestycyjne i rozwój infrastruktury technicznej, będą musiały zostać zapewnione w budżecie na realizację zadań z zakresu oświaty.

Istotnym elementem polityki inwestycyjnej są również środki stanowiące budżet obywatelski. Jest to inicjatywa, która powstała z myślą o mieszkańcach i która pozwala na bezpośredni udział w procesie decyzyjnym i dysponowania środkami budżetu Miasta. Budżet obywatelski niesie ze sobą wiele korzyści, w tym m.in. buduje postawę obywatelską i świadomość lokalną, zapewnia dostęp do informacji w zakresie rozporządzania budżetem jednostki, a tym samym zwiększa poziom wiedzy lokalnej społeczności poprzez bezpośrednią możliwość udziału w projekcie oraz wgląd w proces zarządzania projektem i zarządzania jednostką samorządu terytorialnego.

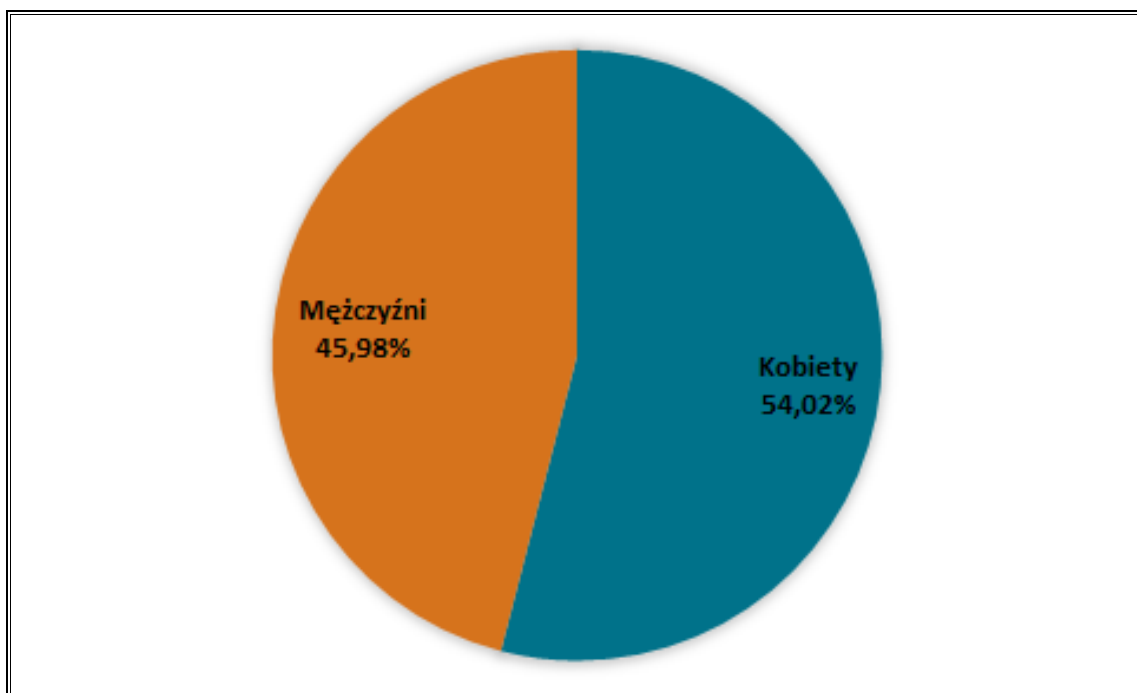
5. Analiza potencjału jakości życia i wyniki badania ankietowego

W celu pogłębienia diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Bielsk Podlaski, przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu rozpoznanie rzeczywistych potrzeb społeczno-gospodarczych oraz wizji rozwoju Miasta na najbliższe lata. Formularz ankietowy składał się z 5 pytań, w tym 3 pytań zamkniętych oraz dwóch pytań otwartych. Pytania dotyczyły oceny realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych oraz społecznych na terenie miasta, obecną oraz przyszłą sytuację społeczno-gospodarczą, ocenę funkcjonowania Urzędu Miasta, najbardziej istotne problemy do rozwiązania na terenie miasta oraz jego obecne atuty, które można wykorzystać w przyszłości.

Badanie ankietowe prowadzone było od 30.11.2020 r. do 28.12.2020 r. Ankietę można było wypełnić elektronicznie za pomocą utworzonego formularza internetowego. Ponadto ankietę była dostępna w siedzibie Urzędu Miasta Bielsk Podlaski (ulica Mikołaja Kopernika 1, 17-100 Bielsk Podlaski) oraz w serwisie internetowym Urzędu Miasta Bielsk Podlaski.

Ankietę wypełniło 348 osób. Większość respondentów stanowiły kobiety, których udział w ogólnej liczbie badanych wyniósł 54,02%, zaś udział mężczyzn 45,98%.

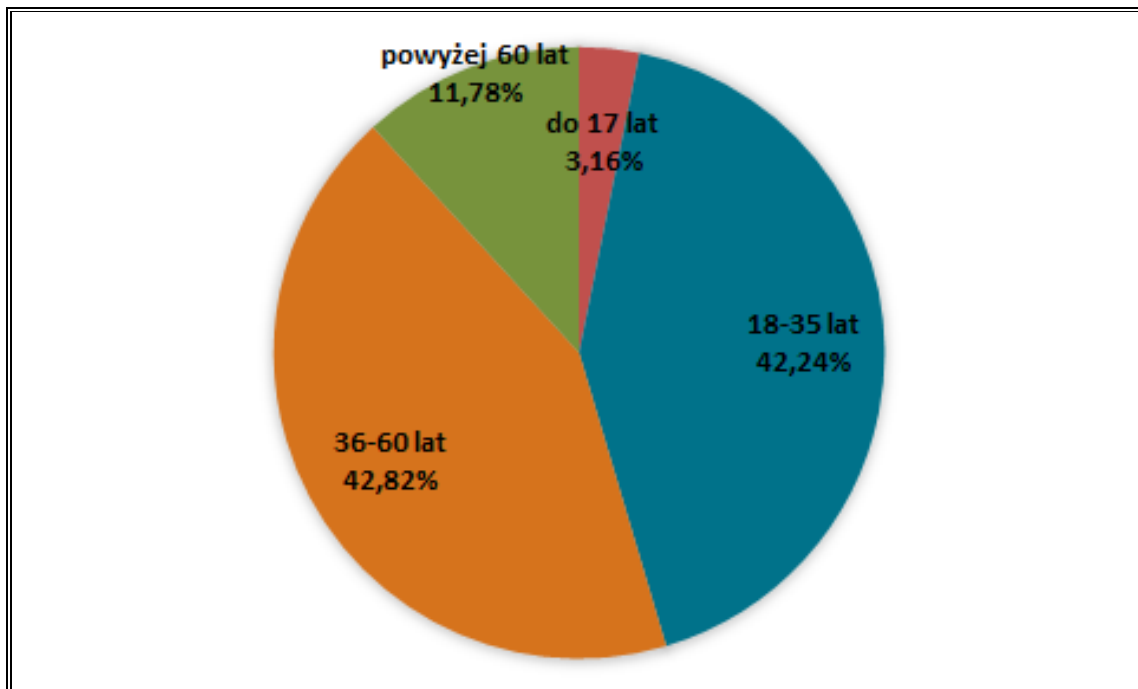
Wykres 11. Ankietowani według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Największy odsetek ankietowanych stanowiły osoby w przedziale wiekowym powyżej 36-60 lat (42,82%), kolejną grupą były osoby w przedziale wiekowym 18-35 lat (42,24%), a następnie osoby w przedziale wiekowym powyżej 60 lat (11,78%) oraz w wieku do 17 lat (3,16%).

Wykres 12. Ankietowani według wieku

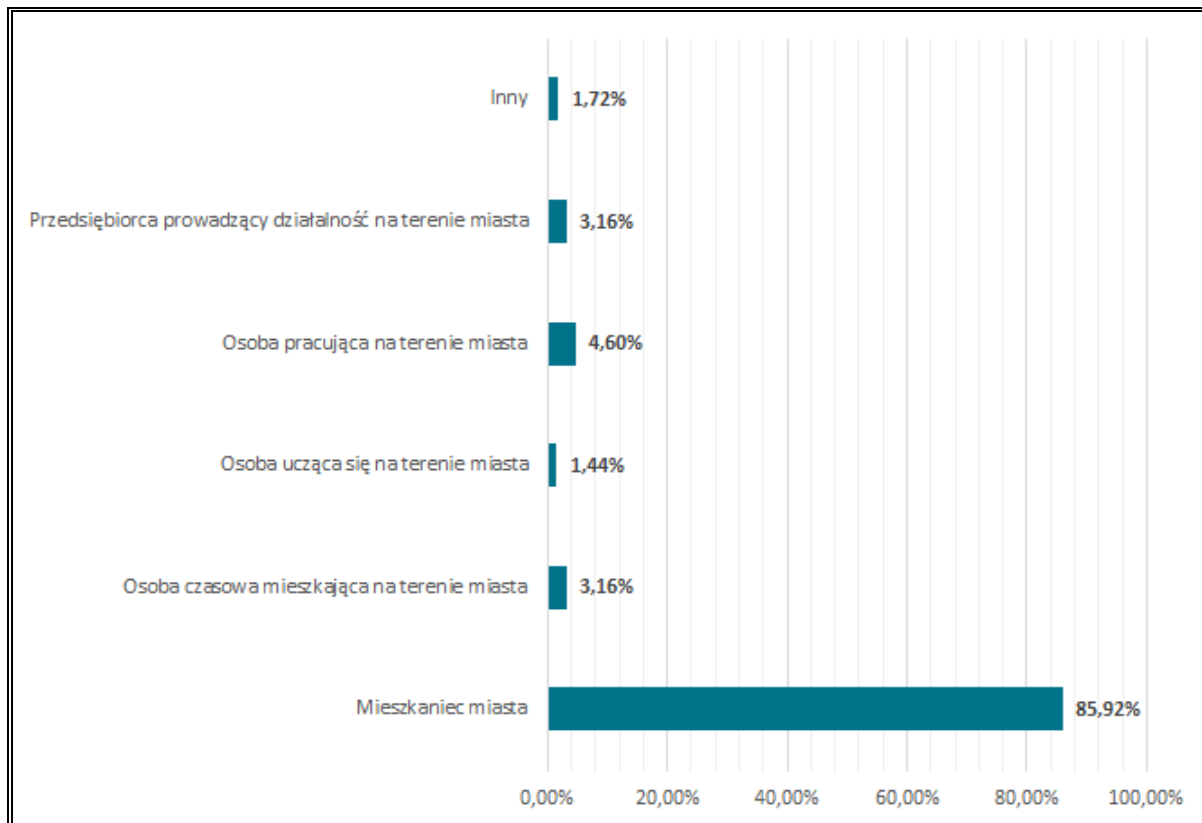

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Największą część respondentów stanowili mieszkańcy miasta (85,92%), następnie osoby pracujące na terenie miasta (4,60%), przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie miasta (3,16%), osoby czasowo mieszkające w mieście (3,16%), osoby uczące się na terenie miasta (1,44%) oraz pozostali (1,72%)⁹.

Wykres 13. Podział interesariuszy wg formy życia społecznego

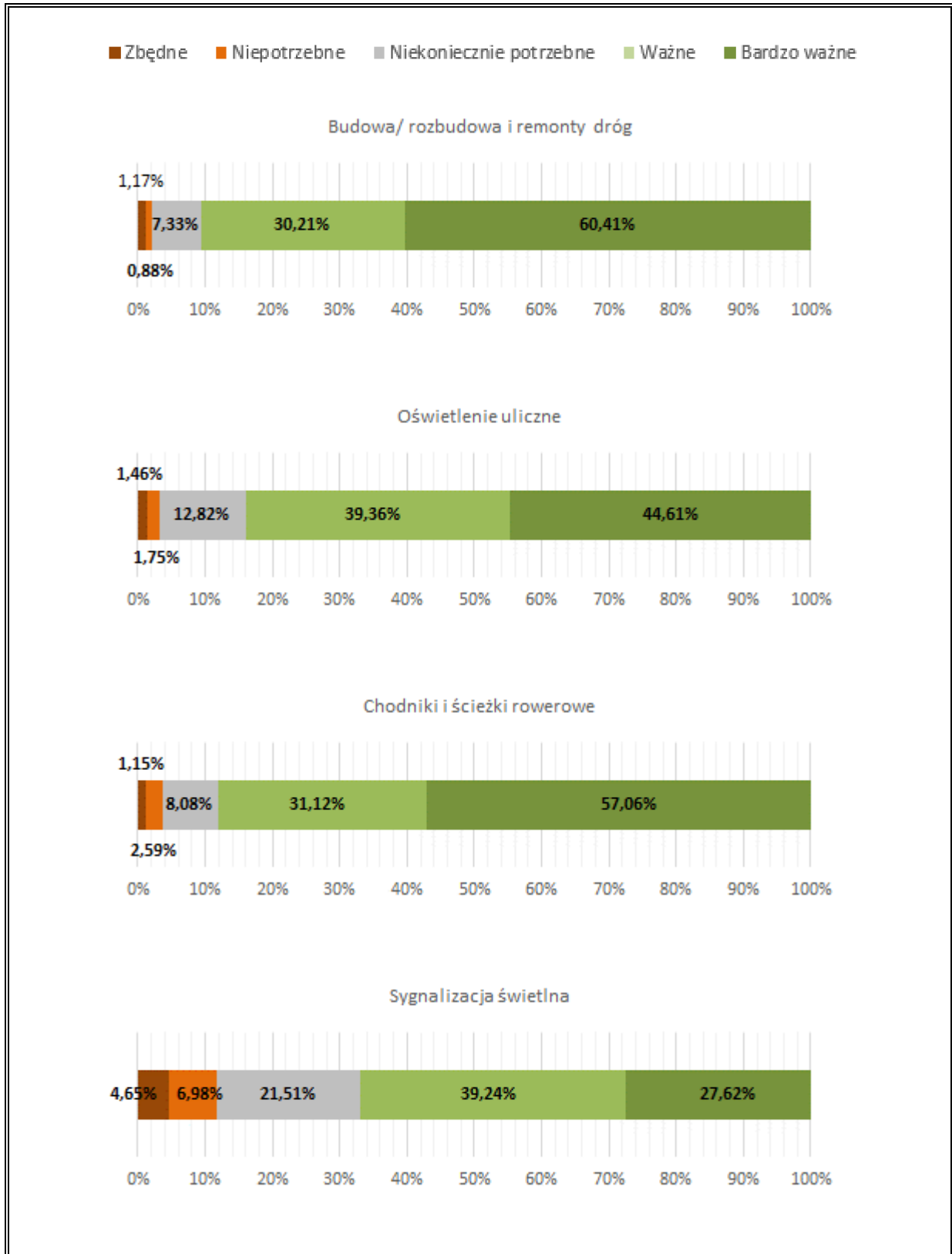

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

Na pytania dotyczące oceny ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych na terenie miasta, zdecydowana większość ankietowanych stwierdziła, że wszystkie inwestycje są ważne lub bardzo ważne. Za najmniej istotne uznano obecnie budowę/ rozbudowę/ modernizację sieci ciepłowniczej (14,41% ocen) oraz budowę i modernizację budynków użyteczności publicznej (14,50% ocen). Natomiast do najważniejszych inwestycji na terenie miasta mieszkańcy zaliczyli budowę/ rozbudowę i remonty dróg (90,62% ocen) oraz inwestycje w zakresie chodników i ścieżek rowerowych (88,18% ocen).

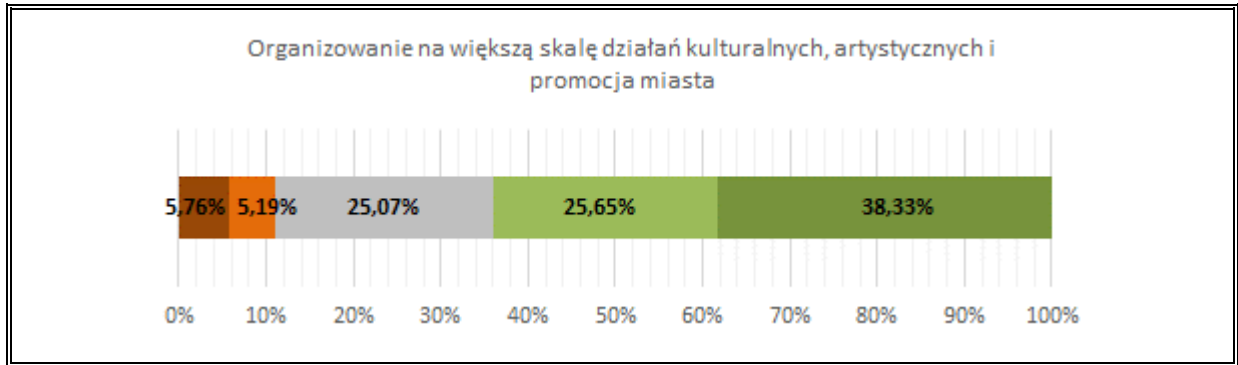
⁹ Wśród pozostałych są osoby, które urodziły się w Bielsku Podlaskim, a obecnie mieszkają za granicą lub poza granicami miasta oraz osoby posiadające rodziny w mieście.

Wykres 14. Ocena ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych na terenie miasta

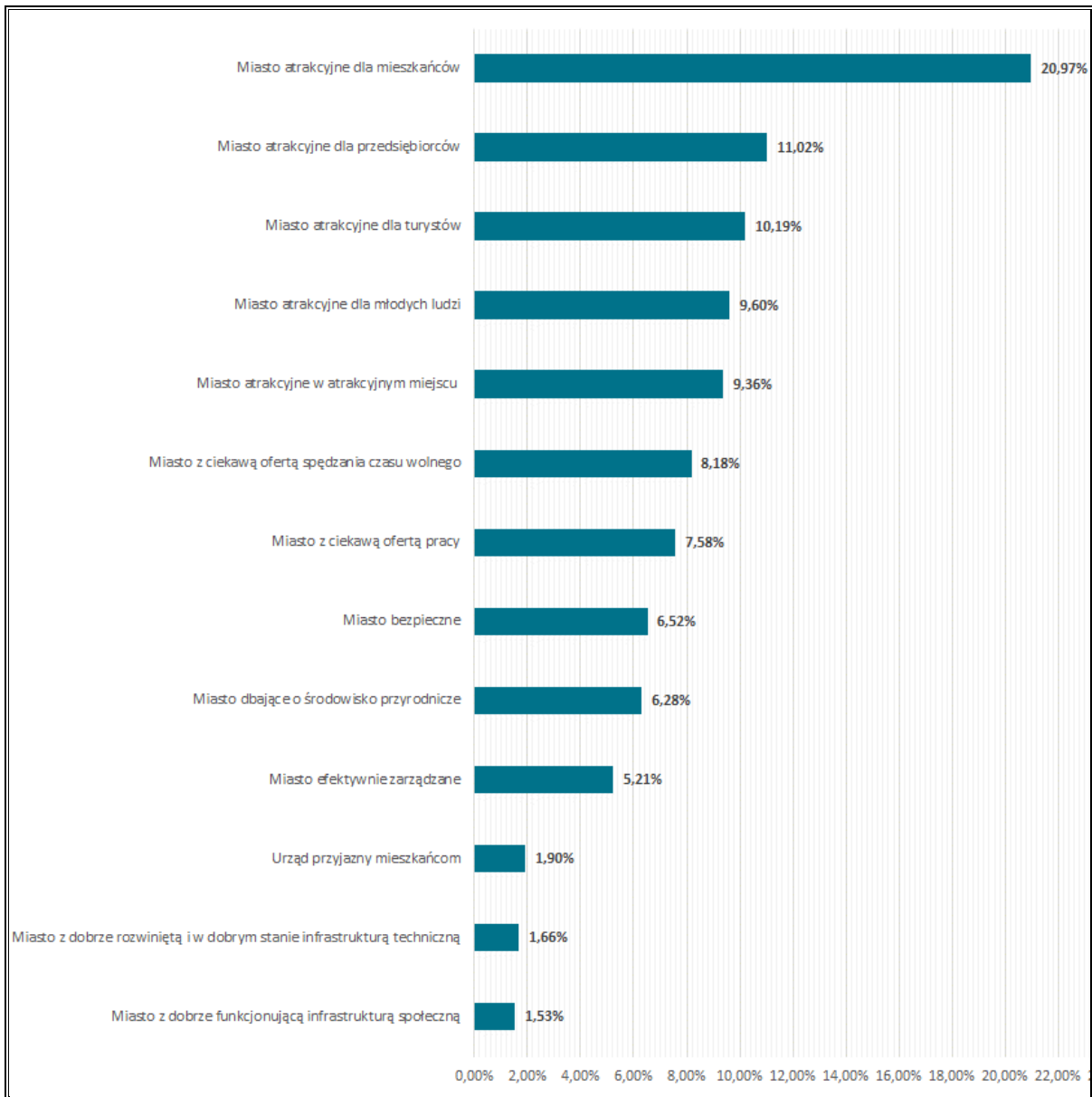
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W pytaniu drugim, ankietowani wskazali, które z podanych stwierdzeń trafniej charakteryzują miasto obecnie, a które trafniej powinny charakteryzować miasto w przyszłości.

Do trzech określeń najlepiej charakteryzujących miasto obecnie ankietowani zaliczyli: miasto atrakcyjne dla mieszkańców, miasto atrakcyjne dla przedsiębiorców oraz miasto atrakcyjne dla turystów.

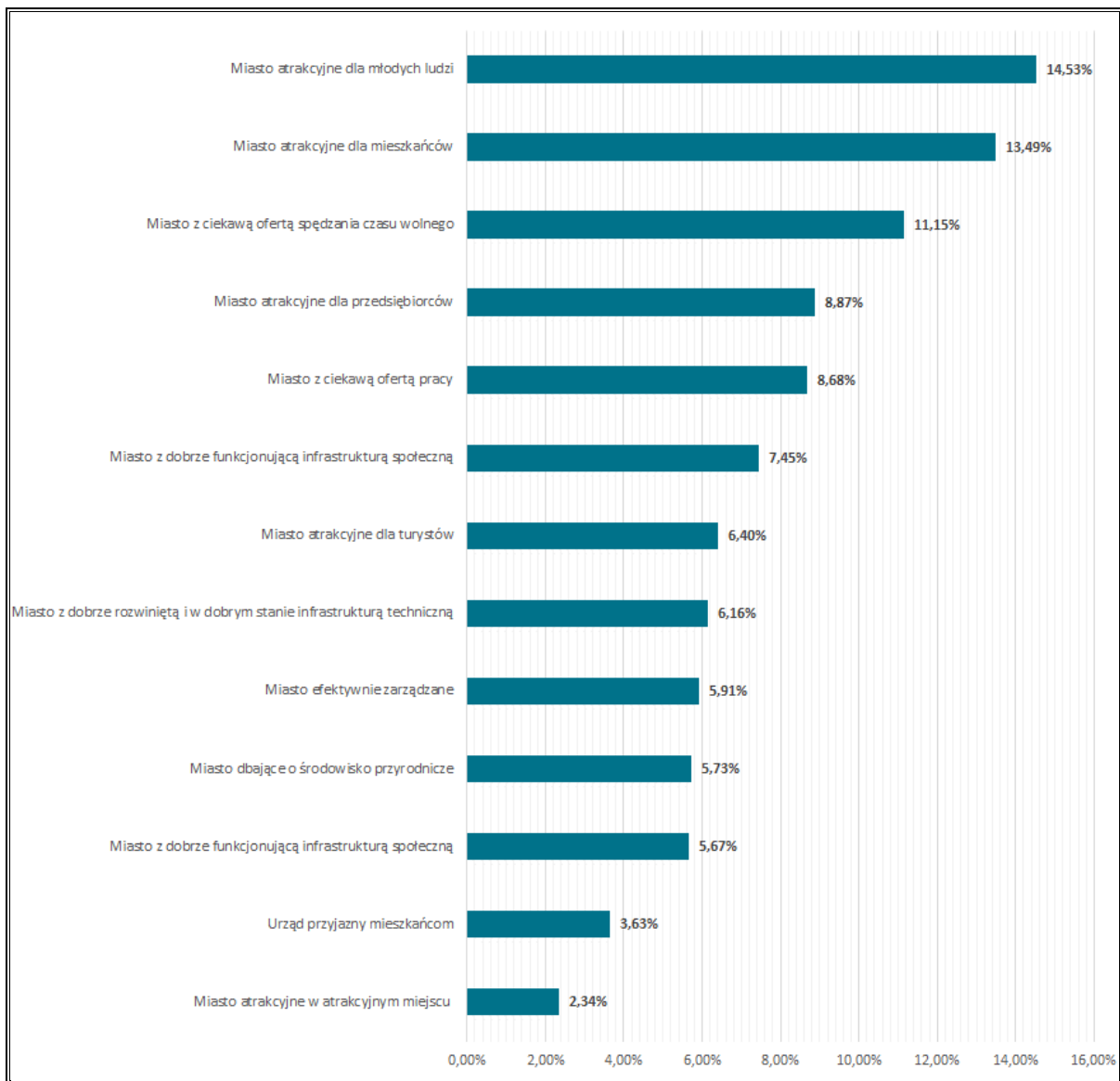
Natomiast do trzech stwierdzeń, które najlepiej powinny charakteryzować miasto w przyszłości ankietowani zaliczyli: miasto atrakcyjne dla młodych ludzi, miasto atrakcyjne dla mieszkańców oraz miasto z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego.

Wykres 15. Stwierdzenia, które wg ankietowanych najlepiej charakteryzują miasto obecnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

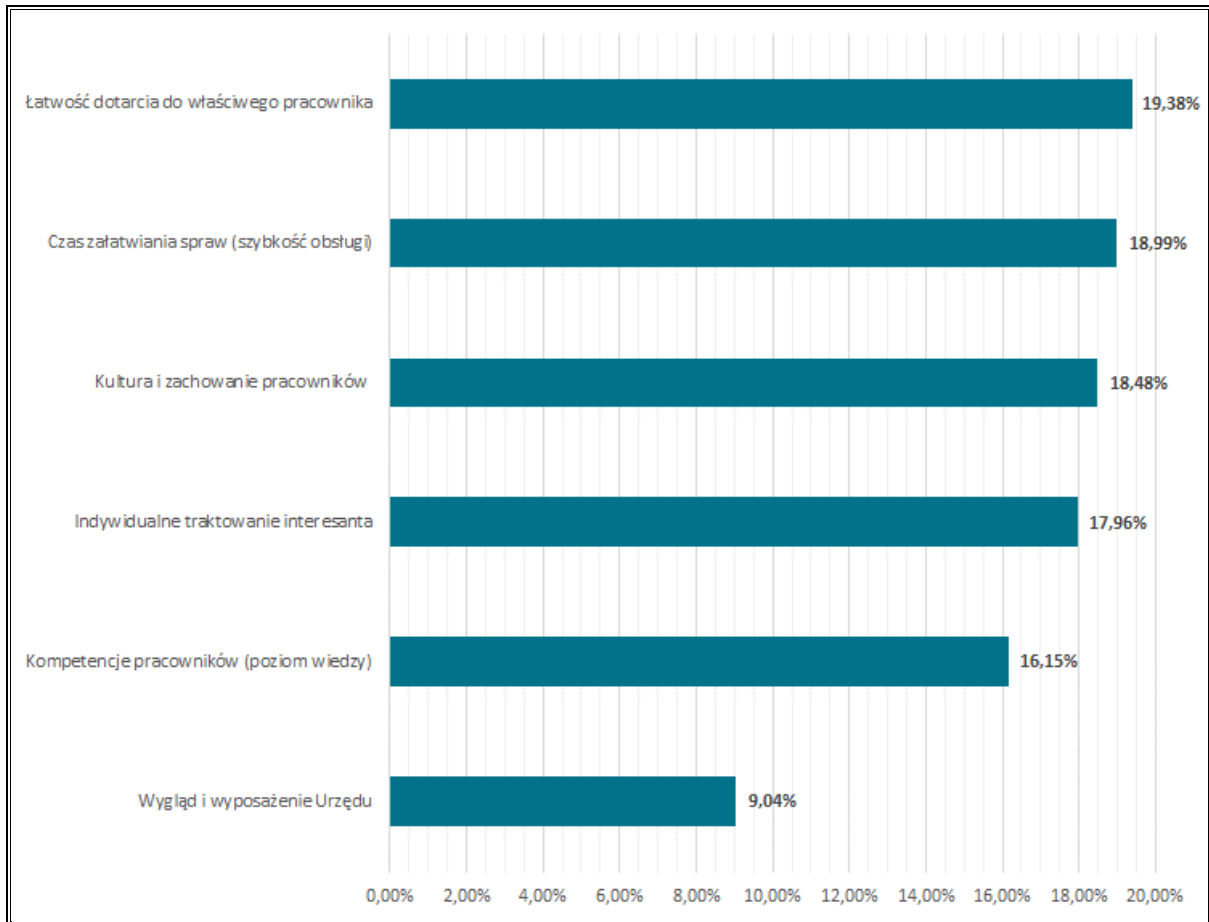
Wykres 16. Stwierdzenia, które wg ankietowanych najlepiej powinny charakteryzować miasto w przyszłości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W pytaniu trzecim, elementami w funkcjonowaniu Urzędu Miasta, które wg ankietowanych należałoby najbardziej poprawić są kolejno: łatwość dotarcia do właściwego pracownika, czas załatwiania spraw (szybkość obsługi) oraz kultura i zachowanie pracowników. Na dalszych miejscach znalazły się: indywidualne traktowanie interesanta, kompetencje pracowników (poziom wiedzy) oraz wygląd i wyposażenie Urzędu.

Wykres 17. Elementy w funkcjonowaniu Urzędu Miasta, które wg ankietowanych należałyby poprawić

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankietyzacji

W pytaniu czwartym wśród istotnych problemów do rozwiązania na terenie miasta ankietowani zaliczyli:

- z zakresu infrastruktury drogowej i komunikacji:
  - brak obwodnicy miasta, która pozwoliłaby udrożnić przejazd przez miasto w godzinach szczytu,
  - zły stan dużej części dróg lokalnych (tj. ulic osiedlowych i bocznych) oraz powolny okres ich napraw, co skutkuje wyłączeniem tych dróg na długi czas z użytkowania,
  - brak bezkolizyjnego przejazdu kolejowego, co skutkuje paraliżem ruchu samochodowego w centrum miasta podczas przejazdu pociągów,
  - zły stan części chodników oraz przejść dla pieszych (brak oświetlenia),
  - niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych,
  - mała ilość miejsc parkingowych,
  - niewystarczająca oferta komunikacji miejskiej (niedostosowanie rozkładu jazdy pod mieszkańców i rozkładu jazdy PKP) oraz transportu regionalnego (mała ilość połączeń),

- z zakresu gospodarki:
  - przede wszystkim brak atrakcyjnych miejsc pracy (zwłaszcza dla ludzi młodych i wykształconych). W tym zakresie zdaniem ankietowanych należy podjąć działania polegające na sprowadzeniu do miasta nowych dużych inwestorów oraz stworzyć warunki do powstawania mniejszych, lokalnych miejsc pracy (m.in. sklepy, gastronomia),
- z zakresu infrastruktury rekreacyjnej i środowiskowej:
  - brak miejsc do spędzania czasu wolnego i rekreacji. Do najważniejszych inwestycji oczekiwanych przez mieszkańców w tym zakresie należą: budowa zbiornika retencyjnego (zalewu) oraz zagospodarowanie doliny rzeki Białej w celach rekreacyjnych i wypoczynkowych, budowa pełnowymiarowego stadionu miejskiego i modernizacja pozostałej infrastruktury sportowej, a także budowa galerii handlowej, dużego kina, placów zabaw dla dzieci oraz rewitalizacja starej zabudowy drewnianej w centrum miasta i stworzenie miejskiego deptaka z restauracjami, pubami i kawiarniami,
  - zbyt mała ilość zieleni miejskiej i skwerów (zaniedbane parki i skwery),
  - bardzo duże zanieczyszczenie powietrza tzw. smogiem. Należy podjąć działania zmierzające do jak najszybszej likwidacji pieców „kopciuchów” poprzez m.in. dofinansowania do wymiany pieców, działania edukacyjne mieszkańców dot. spalania szkodliwych odpadów, częstsze kontrole i wyższe kary za palenie substancjami szkodliwymi oraz inwestycje w odnawialne źródła energii.
  - duża ilość banerów reklamowych, która wpływa na niską estetykę przestrzeni publicznej w mieście.
- z zakresu infrastruktury technicznej:
  - niewystarczająca sieć gazowa,
  - niewystarczająca infrastruktura wodno-kanalizacyjna.
- z zakresu infrastruktury społecznej:
  - niski ruch turystyczny;
  - niski poziom bezpieczeństwa mieszkańców (niewystarczająca ilość patroli policji, brak monitoringu miejskiego),
  - niewystarczająca oferta pomocy społecznej, zwłaszcza dla osób starszych (mała ilość miejsc aktywizacji i opieki).

W pytaniu piątym według ankietowanych do największych atutów miasta, które decydują o obecnej atrakcyjności miasta i które można by wykorzystać w przyszłości do jego rozwoju zaliczyć można (w kolejności od najważniejszej):

- aspekty gospodarcze (duża liczba miejsc pracy),
- aspekty infrastrukturalne (infrastruktura wypoczynkowa i rekreacyjna, budowa zalewu),
- aspekty geograficzne i komunikacyjne (dobre skomunikowanie drogowe i kolejowe (Via Carpatia), położenie przy wschodniej granicy państwa),
- aspekty kulturalne i historyczne (wielokulturowość, wydarzenia kulturalne, zabytki i historyczna zabudowa),
- aspekty środowiskowe i turystyczne (położenie przy Białowieskim Parku Narodowym, ale potrzebna jest większa liczba atrakcji turystycznych, aby zatrzymać turystów przejeżdżających przez Bielsk Podlaski na dłużej),
- aspekty społeczne (znaczące zasoby ludzkie, duża liczba organizacji pozarządowych).

6. Analiza SWOT – podsumowanie diagnozy

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **MOCNE STRONY** – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych Miasta, które w pozytywny sposób wyróżniają je spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.
- **SŁABE STRONY** – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych.
- **SZANSE** – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące niekorzystne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane jako bariery dla rozwoju Miasta, utrudnienia, dodatkowe koszty działania.

Celem analizy SWOT jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmocnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Miasto Bielsk Podlaski podejmuje działania wykorzystujące swój potencjał w celu dostosowania do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność. Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że występuje wiele czynników sprzyjających rozwojowi Miasta (tzw. **szanse i mocne strony**).

Poniżej przedstawiono tabele w poszczególnych sferach działalności Miasta, w których określono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia wywierające wpływ na jej dalszy rozwój.

Tabela 66. Analiza SWOT – przestrzeń i środowisko

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie geograficzne miasta w pobliżu granicy państwa z Białorusią i Ukrainą; • Dogodne położenie komunikacyjne – drogi krajowe 19, 66, ekspresowa S19, droga Via Carpatia, łącząca kraje nadbałtyckie z południem Europy; • Występujące walory przyrodnicze, w tym znajdujące się na terenie miasta tereny zieleni i pomniki przyrody; • Położenie miasta w obszarze „Zielonych Płuc Polski”; • Przebiegające przez obszar miasta szlaki wymienione w punkcie Kultura, Turystyka, sport i rekreacja; • Bogata historia miasta i walory kulturowe; • Cenne historycznie zabytki zróżnicowane architektonicznie, stworzone przez wielokulturową społeczność lokalną; • Przygotowane tereny inwestycyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak utworzonych obszarowych form ochrony przyrody na terenie miasta; • Niska lesistość; • Brak występujących obszarów o znacznej różnorodności krajobrazowej, ekosystemowej, siedliskowej i gatunkowej; • Brak zbiorników retencyjnych i rekreacyjnych; • Brak rozwiązań komunikacyjnych udrażniających przepustowość na drogach na terenie miasta.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększony ruch turystyczny; • Promocja walorów przyrodniczych i kulturowych Miasta; • Pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej; • Wzrost znaczenia odnawialnych źródeł energii; • Bliskie położenie przy wschodniej granicy kraju i Białowieskim Parku Narodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej; • Degradacja środowiska naturalnego.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 67. Analiza SWOT – społeczeństwo

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby budynków mieszkalnych; • Niski poziom bezrobocia; • Wielokulturowość społeczeństwa, mniejszości narodowe i religijne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby ludności; • Ujemny przyrost naturalny; • Rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym; • Ujemne saldo migracji.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Napływ nowych mieszkańców; • Pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na zapobieganie wykluczeniu społecznemu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujący proces starzenia się społeczeństwa; • Rosnące potrzeby osób starszych; • Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób niesamodzielnych; • Rosnące wydatki na oświatę.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 68. Analiza SWOT – gospodarka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby podmiotów gospodarczych; • Występowanie na terenie miasta firm o zasięgu ogólnokrajowym; • Wyznaczone na terenie miasta tereny inwestycyjne Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Podstrefa Bielsk Podlaski pod zabudowę techniczno-produkcyjną; • Przygotowane tereny inwestycyjne, w tym dobrze uzbrojone tereny inwestycyjne (ok 5 ha); • Położenie miasta przy wschodniej granicy państwa, pozwalające nawiązywać pozakrajowe kontakty handlowe, dające podstawę do tworzenia w mieście warunków dla rozwoju przedsiębiorczości opartej na wymianie międzynarodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym; • Emigracja ludności do większych miast – zwłaszcza osób młodych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost gospodarczy kraju; • Budowa nowych zakładów na terenie miasta przez podmioty krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spowolnienie gospodarcze w kraju.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 69. Analiza SWOT – infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonująca na obszarze miasta scentralizowana sieć ciepłownicza; • Rozbudowana sieć wodociągowa zaopatrująca niemal wszystkich mieszkańców miasta w wodę; • Wysoki stopień skanalizowania obszaru miasta; • Zadowalający stan sieci elektroenergetycznej; • Brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie miasta; • Funkcjonowanie oczyszczalni ścieków; • Uporządkowany system gospodarki odpadami; • Funkcjonujący punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) na terenie miasta; • Osiągnięcie przez miasto wymaganych poziomów recyklingu i ograniczania masy odpadów komunalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych spośród których część jest w niedostatecznym stanie technicznym; • Niewystarczająca infrastruktura ciepłownicza na terenach peryferyjnych w mieście; • Brak rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury technicznej; • Wzrost zainteresowania wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przez indywidualnych mieszkańców, jak również w obiektach publicznych; • Gazyfikacja miasta; • Wyposażenie nieruchomości w przydomowe oczyszczalnie ścieków; • Ciągła edukacja i podnoszenie świadomości ekologicznej; • Powstawanie nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów; • Wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń i wytycznych dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca produkcja odpadów komunalnych; • Rosnące koszty inwestycji dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej; • Ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach; • Niewłaściwe postępowanie z odpadami przez część właścicieli nieruchomości; • Niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami; • Powstawanie „dzikich” wysypisk; • Rosnąca ilość odpadów.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 70. Analiza SWOT – infrastruktura społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonowanie wielu instytucji pomocy społecznej na terenie miasta, które umożliwiają mieszkańcom pokonanie trudnych sytuacji życiowych, rozwiązanie problemów, okazują wsparcie, zaspokoją podstawowe potrzeby oraz udzielają pomocy psychologicznej dla osób i rodzin, które tego potrzebują; • Wysoka aktywność społeczna mieszkańców; • Funkcjonowanie wielu organizacji, klubów i stowarzyszeń pozarządowych; • Spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej; • Podejmowanie istotnych ze społecznego punktu widzenia przedsięwzięć inwestycyjnych; • Pozyskiwanie przez Miasto środków pozabudżetowych; • Duża liczba żłobków i przedszkoli; • Dostęp do szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego na terenie Miasta. • Rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna; • Dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej; • Funkcjonowanie wielu instytucji kultury na terenie miasta; • Funkcjonowanie edukacji dla mniejszości narodowych mających na celu podtrzymywanie tożsamości poprzez naukę historii i języków mniejszości; • Kulturowanie tradycji i kultury mniejszości narodowych na terenie miasta; • Organizacja wielu imprez i wydarzeń kulturalnych, także międzynarodowych, w tym przez organizacje mniejszości narodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak szkolnictwa wyższego na terenie Miasta; • Niewystarczająca ilość placówek wsparcia dziennego dla osób starszych;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja obiektów pod rozwój społeczny; • Pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury społecznych • Utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; • Nowe możliwości udzielenia pomoc osobom potrzebującym; 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujący proces starzenia się społeczeństwa; • Rosnące potrzeby osób starszych i niesamodzielnych; • Rosnące koszty inwestycji; • Ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach; • Migracja społeczeństwa do większych miast; • Bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych;

<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej; • Efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej oraz koordynacja tych działań; • Kontynuacja i realizacja nowych projektów socjalnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi; • Rosnąca aktywności i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, • Rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na temat ich istnienia; • Rozwój edukacji w oparciu o wielokulturowy charakter społeczności miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii; • Zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczonej bezradności.
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Spis tabel, wykresów i rysunków

Tabela 1. Liczba ludności w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	5
Tabela 2. Gęstość zaludnienia w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	5
Tabela 3. Ludność miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019 wg grup ekonomicznych.....	6
Tabela 4. Urodzenia żywe i zgony ogółem oraz przyrost naturalny w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	8
Tabela 5. Migracja na pobyt stały wg płci migrantów, w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w mieście Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2015-2019.....	9
Tabela 6. Migracja na pobyt stały wg kierunku (miasto, wieś) w mieście Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2015-2019.....	10
Tabela 7. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	11
Tabela 8. Liczba miejsc w żłobkach na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019	12
Tabela 9. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach na terenie miasta Bielsk Podlaski i województwa podlaskiego w latach 2015-2019.....	12
Tabela 10. Publiczne przedszkola na terenie miasta Bielsk Podlaski (stan na wrzesień 2019)	13
Tabela 11. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego na terenie miasta Bielsk Podlaski i województwa podlaskiego w latach 2015-2019 ..	14
Tabela 12. Publiczne szkoły podstawowe na terenie miasta Bielsk Podlaski (stan na wrzesień 2019) 14	
Tabela 13. Średnie wyniki procentowe egzaminu gimnazjalnego w [%] dla szkół na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019.....	16
Tabela 14. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] dla szkół na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego i województwa podlaskiego w roku 2019 i 2020	18
Tabela 15. Średni wynik procentowy egzaminu maturalnego w [%] dla szkół średnich na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2020.....	20
Tabela 16. Liczba imprez kulturalnych oraz ich uczestnicy na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	24
Tabela 17. Grupy artystyczne, koła, kluby i sekcje kulturalne oraz liczba ich członków na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	25
Tabela 18. Stan księgozbioru i czasopism oraz zbiorów specjalnych Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bielsku Podlaskim na dzień 31 grudnia 2019 r.	26
Tabela 19. Grupy artystyczne, koła, kluby i sekcje kulturalne oraz liczba ich członków na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	26
Tabela 20. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez MOPS w Bielsku Podlaskim w roku 2019.....	35
Tabela 21. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną przez MOPS w Bielsku Podlaskim w roku 2019	36
Tabela 22. Opieka zdrowotna na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	40
Tabela 23. Frekwencja wyborcza na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2014-2020	41
Tabela 24. Przestępstwa ogółem na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019	44
Tabela 25. Niektóre przestępstwa na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019	45
Tabela 26. Interwencje ogółem na terenie miasta Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2016-2019	45
Tabela 27. Niektóre interwencje na terenie miasta Bielsk Podlaski w roku 2019	45
Tabela 28. Wypadki i kolizje drogowe na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2016-2019	46
Tabela 29. Działania ratownicze PSP i OSP na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019 ..	47
Tabela 30. Zestawienie pożarów według przyczyn ich powstania na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019.....	48
Tabela 31. Zestawienie miejscowych zagrożeń według przyczyn ich powstania na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2017-2019.....	48
Tabela 32. Struktura działalności gospodarczej według sektorów na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	50
Tabela 33. Podział i liczba podmiotów gospodarczych w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	51
Tabela 34. Liczba podmiotów na terenie miasta Bielsk Podlaski wg klas wielkości w latach 2015-2019	53

Tabela 35. Wpływy do budżetu Miasta Bielska Podlaskiego z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) na przestrzeni lat 2015-2019	55
Tabela 36. Pracujący mieszkańcy miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	56
Tabela 37. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2015-2019.....	56
Tabela 38. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wiek	56
Tabela 39. Bezrobocie na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	57
Tabela 40. Bezrobotni zarejestrowani wg wieku w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	58
Tabela 41. Struktura zagospodarowania gruntów miasta Bielsk Podlaski	58
Tabela 42. Lasy i grunty leśne na terenie miasta Bielsk Podlaski.....	61
Tabela 43. Tereny zielone na obszarze miasta Bielsk Podlaski w roku 2019.....	62
Tabela 44. Wykaz pomników przyrody na terenie miejscowości Bielsk Podlaski	64
Tabela 45. Wyniki oceny badanych w ostatnich latach jednolitych części wód powierzchniowych, których zlewnie położone są na terenie miasta Bielsk Podlaski	67
Tabela 46. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń dla strefy podlaskiej, uzyskane w ocenie rocznej za rok 2019 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi.	71
Tabela 47. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w roku 2019 w strefie podlaskiej, z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia.	71
Tabela 48. Zbiorcze zestawienie dróg miejskich Bielska Podlaskiego wg nawierzchni.....	74
Tabela 49. Stan infrastruktury mieszkaniowej na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015 - 2019	75
Tabela 50. Zabudowa mieszkaniowa na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015 - 2019	75
Tabela 51. Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2018	76
Tabela 52. Infrastruktura kanalizacyjna miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	77
Tabela 53. Średnie roczne wartości wskaźników w ściekach dopływających i odpływających z oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim w roku 2019	78
Tabela 54. Informacje dotyczące ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	79
Tabela 55. Wykaz stref ochrony bezpośredniej ujęć wód znajdujących się na terenie aglomeracji Bielsk Podlaski	80
Tabela 56. Infrastruktura wodociągowa miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	81
Tabela 57. Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	83
Tabela 58. Zużycie energii elektrycznej na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	84
Tabela 59. Ilość odpadów odebranych z terenu miasta Bielsk Podlaski w roku 2019	87
Tabela 60. Poziomy recyklingu i ograniczania masy odpadów komunalnych osiągnięte w gospodarce odpadami przez miasto Bielsk Podlaski w roku 2018	88
Tabela 61. Masa wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Bielsk Podlaski w [kg] – dane z bazy azbestowej (stan na styczeń 2021 r.).....	89
Tabela 62. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	90
Tabela 63. Struktura wydatków majątkowych i bieżących Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	91
Tabela 64. Nadwyżka operacyjna Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	92
Tabela 65. Wynik budżetu Miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	93
Tabela 66. Analiza SWOT – przestrzeń i środowisko	108
Tabela 67. Analiza SWOT – społeczeństwo	109
Tabela 68. Analiza SWOT – gospodarka	109
Tabela 69. Analiza SWOT – infrastruktura techniczna.....	110
Tabela 70. Analiza SWOT – infrastruktura społeczna.....	111

Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	5
Wykres 2. Struktura wieku mieszkańców miasta Bielsk Podlaski w roku 2019.....	6
Wykres 3. Udział poszczególnych grup ekonomicznych miasta Bielsk Podlaski w ogólnej liczbie ludności w [%] w latach 2015-2019	7
Wykres 4. Przyrost naturalny w mieście Bielsk Podlaski w latach 2015-2019.....	8
Wykres 5. Migracja na pobyt stały wg płci migrantów, w ruchu wewnętrznym i zagranicznym w mieście Bielsk Podlaski na przestrzeni lat 2015-2019.....	9
Wykres 6. Średnie wyniki procentowe egzaminu ósmoklasisty w [%] na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego i woj. podlaskiego w latach 2019-2020	17
Wykres 7. Liczba podmiotów gospodarczych (wg sekcji PKD) w roku 2019 w mieście Bielsk Podlaski	52
Wykres 8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego, województwa podlaskiego i kraju w latach 2015-2019	54
Wykres 9. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców na terenie miasta Bielsk Podlaski, powiatu bielskiego, województwa podlaskiego i kraju w latach 2015-2019	54
Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani wg płci na terenie miasta Bielsk Podlaski w latach 2015-2019	57
Wykres 11. Ankietowani według płci.....	95
Wykres 12. Ankietowani według wieku.....	96
Wykres 13. Podział interesariuszy wg formy życia społecznego	97
Wykres 14. Ocena ważności realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych na terenie miasta	98
Wykres 15. Stwierdzenia, które wg ankietowanych najlepiej charakteryzują miasto obecnie	102
Wykres 16. Stwierdzenia, które wg ankietowanych najlepiej powinny charakteryzować miasto w przyszłości.....	103
Wykres 17. Elementy w funkcjonowaniu Urzędu Miasta, które wg ankietowanych należałoby poprawić	104
Rysunek 1. Położenie pomników przyrody na terenie miasta Bielsk Podlaski.....	66
Rysunek 2. Sieć dróg na terenie miasta Bielsk Podlaski	74